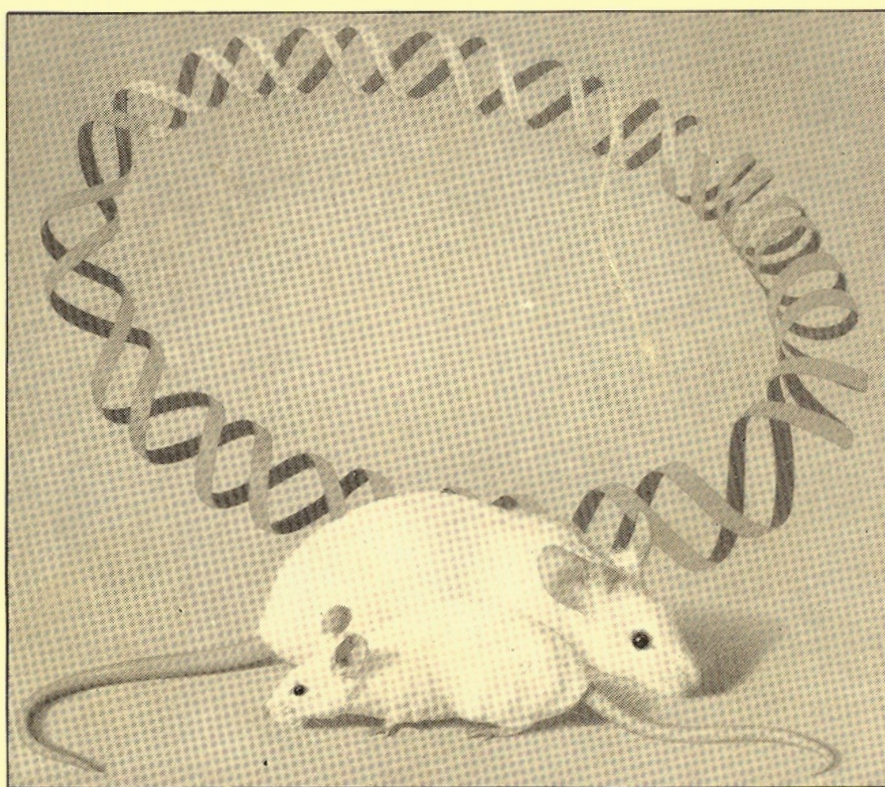


15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
Η ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ 5η
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ


ΔΑΥΛΟΣ

ΤΙΜΗ: ΔΡΧ. 300

Βαθύτατη σοφία ίσως κρύπτεται
στήν ταυτότητα γραμμάτων — αριθμών



ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Ἡ Γραμματική τῶν ἀγγραμματίστων

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηνάτων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα
τηλ.: 3223957 ή 9841655.

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30-13.30 καθημερινώς.

Ίδιοκτήτης: Εκδότης
— Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία: Ατελιέ:
«Ν.ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ. 5221792.
Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιδρόμου 10
Μπουρνάζι, τηλ. 5726819.

— Τιμή αντίτυπου: 300 δρχ.
— Ετήσια συνδρομή: 3.000 δρχ.
— Οργανισμών κ.λπ.: 5.000 δρχ.
— Φοιτητών: 2.000 δρχ.
— Εξωτερικού: 50 δολλ. ΗΠΑ.

Οι συνδρομές προκαταβάλλονται
τόν μήνα Ιανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφο-
νται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβασματα στη
διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να τα
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 5268:

Έξ-ουσία της Ουσίας;

Δ.Ι.Λ.

ΣΕΛΙΣ 5269:

Άγνωστη σοφία ίσως κρύπτεται
στην ταυτότητα γραμμάτων-αριθμών

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5274:

Μεθοδολογία και πραγματοκρατία

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5277:

Βιοτεχνολογία και βιασμός της φύσης

ΜΙΧΑΗΛ Ο. ΔΕΦΝΕΡ

ΣΕΛΙΣ 5285:

Από γράμματα του ελληνικού Άλφαβήτου
προήλθαν οι λεγόμενοι αραβικοί αριθμοί

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ

ΣΕΛΙΣ 5293:

Η Γραμματική των άγραμματίστων

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 5301:

Η διαχρονική ένότης της Έλληνικής

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5309:

Η «μεγαλωσύνη» και ο Ναπολέων

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΡΟΖΟΣ-ΔΕΙΝΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5315:

Επιλογή επιστολών άναγνωστών

ΕΙΡΗΝΗ ΓΑΛΑΝΟΥ, Ν. ΑΝΤΩΝΕΛΛΟΣ,

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΤΖΙΜΑΣ,

ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5318:

Χα-ναναίοι και Μεγαλο-οικονόμοι

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5322:

Έλλάδα και Νεοέλληνες. — Η Έπανάσταση

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΓΚΑΡΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 5325:

Τα παράξενα του εισαγόμενου φεμινισμού

Κ.Π.

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ

Διαλεχτή Ζευγώλη-Γλέζου, Δημήτρης Μποςινάκης,
Σταύρος Έλευθερίου, Άγγελικη Εύσταθίου, Άλκιβιά-
δης Τζιούμας.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 5275 • ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ: σελ.
5299 • ΔΙΗΓΗΜΑ: σελ. 5319 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙ-
ΤΑ: σελ. 5289 • Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 5323.

Ἐξ-ουσία τῆς Οὐσίας;

«Θεός» — «Διάβολος», τὸ ἀλάνθαστο μέσον ἐξουσίας.

«Χριστιανός» — «εἰδωλολάτρης». «Πλούσιος» — «φτωχός». «Δημοκράτης» — «φασίστας». «Δεξιός» — «ἀριστερός». «Ἀστός» — «εὐγενής». «Καπιταλιστής» — «κομμουνιστής». Πολλές ἄλλες παραλλαγές.

Σχῆμα «χιαστί». Στὸν «κομμουνιστή»: «Θεός» ὁ μαρξισμός, «διάβολος» ἡ δεξιά· στὸν «ἐθνικόφρονα»: «Θεός» ἡ δεξιά, «διάβολος» ὁ μαρξισμός. Δύο «καλό-κακοί» Μανιχαῖοι πάντοτε. Παντοῦ.

Μακάρια ἡ δυϊστικὴ ἐξουσία. Δυῖζει τὸ Ἕνα καὶ τὸ πούλᾳ γιὰ δύο. Διαλέγετε καὶ παίρνετε. «Ἐναντία ταῦτά». Διατίθενται «θέσεις», διατίθενται καὶ «ἀντιθέσεις». Φαγωθῆτε μεταξύ σας: Θὰ καταλήξετε στὸ ἴδιο σακκί, πὺν ἤδη σᾶς περιμένει ἔτοιμο. Λέγεται «σύνθεση». Γιὰ νὰ ἀντιληφθῆτε ὅμως ὅτι βρίσκεσθε ἐκεῖ ἀκριβῶς πὺν ξεκινήσατε: Ἡ «σύνθεσή» σας εἶναι ἡ «νέα» «θέση».

Καὶ ἡ «νέα» «ἀντίθεσή» τῆς καὶ πάλι εἶναι ἔτοιμη. Στημένο ἤδη καὶ λαμπερὸ τὸ καινούργιο δίμορφο εἶδωλο τοῦ Ἰανοῦ: περιμένουν νὰ θυσιασθοῦν γι' αὐτὸ οἱ δύο αἰώνιοι ζυγοὶ τῶν καλόκακων Μανιχαίων.

Λοιπόν, «πόλεμος πάντων πατήρ»; Ναι γιὰ δεκάδες αἰώνων, ἀλλὰ μέχρι τὴν 08ω.15'17'' ὥρα τῆς 6ης Αὐγούστου 1945. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ δευτερόλεπτο ὁ καρπερὸς «πατήρ» ὅλων τῶν ἐξουσιαστικῶν τέκνων ὅλων τῶν ἐποχῶν κατέστη ἄγονος, στειρὸς, ἐκτομίας. Μένει ἔκτοτε ἄτεκνος.

Ἐξουσία χωρὶς πόλεμος; Ἄρα χωρὶς «θεοὺς» καὶ «διαβόλους»; Ἄρα χωρὶς «θέση» καὶ χωρὶς «ἀντίθεση»; Ἄρα χωρὶς «καλὸ» καὶ χωρὶς «κακό»; Ἄρα ἐξουσία χωρὶς ἐξ-ουσία; Ἄρα Οὐσία;

Ὡ «θεέ» μου, ὦ «διαβολέ» μου!

Ἄν ἤμουν ἐξουσία, θὰ τρελλαινόμουν...

Δ.Ι.Α.

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

Βαθύτατη σοφία ἴσως κρύπτεται στήν ταυτότητα γραμμάτων-ἀριθμῶν

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ἰπποκράτους Π. Δάκογλου στὸ 90ὸ τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» (Ἰούνιος 1989) «Περὶ τῶν ἀριθμητικῶν συμβόλων τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν» θέτει, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴ σημερινὴ γνῶσι πού ἔχουμε ἐκ τῆς ἀποκωδικοποιήσεως τῶν γραμμάτων τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφάβητου, ἓνα μεγάλης σημασίας ἐρώτημα, τὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται πρὸς ὅλους τοὺς χρησιμοποιοῦντες τὸν διὰ τῶν ἀριθμῶν λόγο ἢ μαθηματικὸν λόγο: Ποία ἦταν ἡ αἰτία, χάριν τῆς ὁποίας ἡ ἐλληνικὴ πανάρχαια διανόησι δὲν χρησιμοποίησε ἰδιαίτερα σύμβολα γιὰ τὶς μετρήσεις π.χ. ἐπιφανειῶν, ὄγκων, βαρῶν, ἀντοχῶν κ.ἄ. κατὰ τὴν κατασκευὴ τῶν σημαντικῶν ἔργων, ἢ σπουδῇ τῆς τεχνικῆς τῶν ὁποίων (ναοὶ-θέατρα-λιμένες-ναυπηγικὴ-ὁδοί-γέφυρες-ὕδραγωγεῖα κ.λπ.) μᾶς παρέχει τὸ μέτρο ἐκτιμήσεως τῶν μαθηματικῶν γνώσεων τῶν Ἑλλήνων; Μήπως γι' αὐτοὺς τὰ γράμματα-ἀριθμοί, ἐκτὸς τῆς λειτουργίας των ὡς ἀριθμῶν, βοηθοῦσαν διὰ τοῦ εὐρύτερου νοηματικοῦ περιεχομένου των τὴν στήριξι τῶν τεχνικῶν ἔργων τους;

Πρὸς γενικὸν προβληματισμὸν θὰ δώσω ὡς παράδειγμα τὸν σχηματισμὸ τῆς λέξεως «ροπή» μὲ τὴν ἀριθμητικὴ τῆς ἀντιστοιχία. Μὲ βοήθημα πλέον τὶς κωδικὲς σημασίες τῶν γραμμάτων γνωρίζομε ὅτι τὸ γράμμα «Ρῶ» ἢ «Ρόο» (ὡς προερχόμενο ἐκ τῆς μιμήσεως ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἤχου τῆς ῥοῆς τοῦ ὕδατος) σημαίνει τὴν κίνησι τοῦ ὕγρου στοιχείου (Ρ) ἐν τῷ χώρῳ (Ο) [περὶ τοῦ «Ο» βλ. «Δαυλόν», τεῦχος 83/1989], ἢ ὁποία ὀφείλεται σὲ τρεῖς αἰτίες: (α) στὸ Π-ίπτειν διὰ τοῦ ὀμβρου (βροχῆς) ἢ χάριν τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους, (β) στὴν διὰ τῆς Π-νοῆς τοῦ ἀνέμου κίνησι καὶ (γ) στὴν εἰς τοὺς μεταγενέστερους χρόνους ὀνομασθεῖσαν ἐν τῇ Ἀστρονομίᾳ «Π-αράλλαξιν» [περὶ τοῦ «Π» βλ. «Δαυλόν», τεῦχος 86/1988]. Τέλος διὰ τοῦ Η, τονιζομένου μάλιστα, δηλώνεται, ὅτι: ἡ ροπή-ἢ εἶναι κίνησι πρὸς τὰ κάτω γενικῶς ἐνδίδουσα, ἀσθενῆς (ἥσσων).

Τὸ ἐρώτημα ἐπομένως, πού ἀναζητεῖ ἀπάντησι, εἶναι, ἐὰν ἡ μετατροπὴ τῆς λέξεως «ροπή» ἢ «ρ'ο'π'ή» εἰς «ἀραβικούς» ἀριθμοὺς (ρ' = 100, ο' = 70, π' = 80, η' = 8), ἢ ὁποία μᾶς δίνει τὸ ἄθροισμα σὲ «ἀραβικούς» 258 ἢ σὲ ἐλληνικοὺς σ' ν' η', ὑποκρύπτει κάποια διαφορετικὴ ἐρμηνεία [Σ = σημεῖο τῆς παλινδρόμου κινήσεως («Δαυλός» τεῦχος 75/1988), Ν = ναίω («Δαυλός» 82/1988), Η = (βλ. «Δαυλόν», τεῦχος 84/1988)] ἢ τέλος τὸ σ' ν' η' = σ' ἢ στίγμα (s), τὸ ὁποῖο καὶ ἀντικατεστάθη μὲ τὸ F (δίγαμμα) δηλώνει κάποια τελικὴ θέσι τῆς ῥοπῆς κ.λπ.

Παρουσιάζουν ἀραγε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον οἱ ἐρμηνευτικὲς αὐτὲς θέσεις;

(0 + ∞ = 1) ἢ (ΜΗΔΕΝ, ΣΥΝ, ΑΠΕΙΡΟΝ, ΙΣΟΝ, ΕΝ)

Ἡ λέξι «μηδέν» (ἢ μηδὲ ἐν) ὅσο καὶ ἡ λέξι «οὐδέν» (ἢ οὐδὲ ἐν) εὐρίσκονται

τόσο στὸν Ὅμηρο ὅσο καὶ στὸν Ἡσίοδο [Ἰλ. Σ. 500, *Ἔργα καὶ Ἡμέραι* στίχ. 395]. Τόσο τὸ «μηδέ» ὅσο καὶ τὸ «οὐδέ» εἶναι ἀρνητικὰ μόρια καὶ ἔχουν τὴν αὐτὴν σχέσι τοῦ «μή» πρὸς τὸ «οὐ». Διαφέρουν ὅμως οὐσιωδῶς: Τὸ «μή» ἐκφράζει βούλησι καὶ σκέψιν· τὸ «οὐ» ἐκφράζει γεγονὸς ἢ πραγματικότητα. Τὸ «μή» ἀπορρίπτει· τὸ «οὐ» ἀρνεῖται. Τὸ «μή» σχετικό· τὸ «οὐ» ἀπόλυτο. Τὸ «μή» ὑποκειμενικό· τὸ «οὐ» ἀντικειμενικό. Καὶ τὰ δύο ὅμως αὐτὰ ἀρνητικὰ (μή καὶ οὐ) δύνανται νὰ προσλάβουν τὸ συνδετικὸ μόριο «δέ» (τὸ μόριο «δέ» τίθεται ὅπως διακρίνη τὴ λέξι ἢ πρότασι, μετὰ τῆς ὁποίας τίθεται, ἀπὸ ἄλλη λέξι ἢ πρότασι προηγηθεῖσα, μετὰ δυνάμεως ἀντιθετικῆς ἢ ἐναντιωματικῆς). Κατὰ τὴν σύνδεσι τοῦ «μή» καὶ τοῦ «οὐ» μετὰ τὸ «δέ», τὸ τελευταῖο χάνει τὴν συνδετικὴν του δύναμι, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιτείνῃ τὴν ἰσχὺ τῶν ἀρνητικῶν μορίων. Ἡ σύναψι τέλος τοῦ «μηδέ» ἢ «οὐδέ» μετὰ τὸ ἀριθμητικὸν ἔν (θὰ μιλῆσω περὶ αὐτοῦ ἐν συνεχείᾳ) δὲν σημαίνει ὅτι νοηματικῶς ἐκφράζει τὸ «τίποτα», διότι ἐκ τοῦ τίποτα δὲν μπορεῖ λογικῶς νὰ προέλθῃ κάποια ἀρχή, κίνησι, γένεσι.

Κατὰ τοὺς φιλοσόφους καὶ πρώτους θεολογήσαντας «πολὺ πρὸ τῆς νῦν γενέσεως», ὅπως ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς λέγει (*Μετὰ τὰ φυσικὰ* Α4), ἡ ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ξεκίνησε ἀπὸ κάποιο ῥηγματικὸ συμβάν («Ἦτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ'»: Θεογ. στίχ. 116). Αὐτὸ τὸ ῥηγματικὸ συμβάν ὑπῆρξε καὶ τὸ αἶτιο τῆς πρώτης κινήσεως, ἐκ τῆς ὁποίας τὸ μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς «Ἐρεβος» μετεβλήθη σὲ φῶς διὰ τοῦ ἀστερόπληθου οὐρανοῦ καὶ ἐφάνη ἡ ζωὴ (ἔρος). Αὕτῃ ἡ Γαῖα, ἡ συμπαντικὴ μητέρα, ἡ «Μᾶ» ἢ «Μή», ὑπῆρξε ἔδος (στήριγμα) τοῦ ἑνὸς κόσμου («Δαυλός», τεύχος 82/1988), τὸ ὁποῖο σύγκειται ἀπὸ πλῆθος μονάδων. Κατὰ τὸν Εὐκλείδη: «Μονὰς ἐστίν, καθ' ἣν ἕκαστον τῶν ὄντων ἐν λέγεται. Ἀριθμὸς δὲ τὸ ἐκ μονάδων συγκείμενον πλῆθος».

Μετὰ ταῦτα τὸ Μη-δὲ ἐν μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν ΜΗ-τέρα γενεσιουργὸ δύναμι, στήριγμα (ἔδος) τῆς ζωῆς (ἔρος), ἡ ὁποία δύναται κατὰ τὴν βούλησίν της νὰ ἀπορρίπτῃ τὴν δημιουργία τοῦ πλῆθους τῶν μονάδων — ἢ μερικῶν ἢ μιᾶς. Ἐὰν τώρα τὸ ΕΝ ἐκφράζῃ τὸ σύνολο, ἡ ἀρνησι τῆς δημιουργίας τοῦ συνόλου δὲν μᾶς ὁδηγεῖ στὸ τίποτα, ἀλλὰ στὴν ἀποδοχὴ ὅτι αὕτῃ ἡ Μῆ ἢ Μᾶ ἀπομένει καὶ στέκει μόνη της.

Ὁ Θέων ὁ Συμυρναῖος (2ος αἰὼν μ.Χ.) ὥριζε τὸν ἀριθμὸν ὡς ἐξῆς: «ἀριθμὸς εἶναι σύστημα μονάδων ἢ σχηματισμός, διὰ προσθέσεως, πλῆθους, ἀρχίζων ἀπὸ τὴν μονάδα καὶ δι' ἀντιστροφῆς τοῦ σχηματισμοῦ καταλήγων εἰς τὴν μονάδα. Μονὰς δὲ εἶναι περαίνουσα ποσότης, ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον τῶν ἀριθμῶν, ἡ ὁποία, ἀφοῦ ἐλαττώνεται τὸ πλῆθος τῶν μονάδων κατὰ τὴν διαδοχικὴν ἀφαίρεσιν, στερηθεῖσα τῆς ἐννοίας τοῦ ἀκεραίου ἀριθμοῦ λαμβάνει *μονὴ καὶ στάσιος*, δηλαδὴ ἀπομένει καὶ στέκει μόνη της». [Ε. Σταμάτης, «Ἑλλ. Μαθηματικά». Τὸ «οὐδέ ἐν» μᾶς ἀποκαλύπτει καὶ αὐτὸ τὴν ἐν τῷ χώρῳ (Ο) ὑπαρξί μιᾶς ὑπεράνω, *ὑπάτης* (Υ) δυνάμεως (Δ) ὡς στηρίγματος (Ε= ἔδος) τῆς ἀρχῆς, ἡ ὁποία δὲν ἔχει ἐκδηλώσει τὴν βούλησιν τῆς δημιουργίας τοῦ Ἑνὸς ἢ τῆς μονάδος. Οἱ διαφορὲς αὐτὲς ἱεραρχοῦν, ἴσως, τὰ δύο ἐμφανιζόμενα ἀμέσως αἷτια τῆς ἀρχῆς.

«Ἦτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ' αὐτὰρ ἔπειτα

Γαῖ' εὐρύστερνος πάντων ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ».

Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀνάλυσι τῶν λέξεων *μηδὲν* ἢ *οὐδὲν* μετὰ ἐρμηνευτικὴν στήριξιν στὶς κωδικὲς σημασίας τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου.

Ἄς δοῦμε τώρα τὸ μαθηματικὸ σύμβολο +, τὸ ὁποῖο καὶ ἐκφέρεται ὡς «σύν» («Δαυλός», τεῦχος 75/1988). Ριζικὴ σημασία τῆς προθέσεως «σύν» τὸ ὁμοῦ. Τὸ «σύν» ἐκφράζει τὴν κίνησι, ἡ ὁποία ἐπιδιώκει νὰ ἐνωθῇ μὲ κάποια ἄλλη ἢ πρὸς αὐξήσει ἢ πρὸς μείωσι αὐτῆς (ὕπατη ἢ νεάτη), ὥστε τὸ ἀποτέλεσμα νὰ εἶναι εὐεργετικὸ γιὰ τὴν κατὰ φύσιν ἀνάπτυξι. Ἡ σύν-θεσις δηλαδὴ τῶν «ὁμοῦ» πλέον ἐνεργουσῶν δυνάμεων πρέπει νὰ ἐμφανίζη, στὰ ἔργα τὰ ἀνθρώπινα, τὴν ἴδια ἀρμονικὴ σχέσι μὲ τὴν ἀρμονία τῶν μουσικῶν ἤχων. «Ὅπως ἀκριβῶς ὁ (μουσικός) κανὼν τῆς ἀνεπιτηδεύτου ἀρμονίας (δέχεται), δηλαδὴ τὴν κατωτάτην, τὴν ἀνωτάτην καὶ τὴν μέσην, καὶ ὅ,τι ἄλλο ὑπάρχει ἀνάμεσα εἰς αὐτὴν τὴν κλίμακα, πάντα δὲ ταῦτα ἀφοῦ συν-δέσει καὶ γίνει ἐξ ὅλων αὐτῶν ἓν (προκύπτει) ὁ σῶφρων καὶ ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος διὰ νὰ ἀρχίσῃ νὰ πράττῃ» (Πλάτων, *Πολιτεία* Δ XVII E).

Ἡ λέξι «ἄπειρον» μὲ μαθηματικὸ σύμβολο τὸ «∞» μᾶς ὑποδεικνύει τὴν προέλευσι αὐτοῦ ἐκ τοῦ «ω» μέγα: ἐγράφετο παλαιότερα μὲ δύο 00 συνδεδεμένα μεταξὺ τῶν (∞). Ἡ ἀποκωδικοποίησι τοῦ «ω» μέγα διὰ τῆς ἐρευνητικῆς μου ἐργασίας ἐπιβεβαίωσε τὴ σημασία αὐτοῦ ὡς τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου τοῦ σύμπαντος. Ἡ λέξι «ἄπειρον» εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὸ Α (τὸ ὁποῖο θὰ προσδιορίσω ἐν συνεχείᾳ) καὶ τῆς ρίζας ΠΕΡ-, ἐκ τῆς ὁποίας παράγονται τὰ ῥήματα «πεῖρω» καὶ «περάω» ὅπως καὶ ἡ λέξι «πεῖρας» μὲ τὴ σημασία τοῦ τέλους, ἄκρου. Στὸν Ὅμηρο καὶ τὸν Ἡσίοδο τῇ λέξει τῇ συναντοῦμε μὲ τὴν μορφή «ἀπείρων» καὶ μὲ τὴν ἴδια περίπου σημασία, π.χ. «ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν» (*Ὀδύς*. Α 98 καὶ *Θεογ.* στίχ. 187) κ.λπ. Ἡ λέξι «ἀπείρων» ἔχει ὡς ἀρκτικὸ γράμμα τὸ «Α». Μὲ βάσι τὴν κωδικὴν σημασία τοῦ «Α» δηλώνουμε τὸ ὄν ἄνθρωπος μεθ' ὅλων τῶν ὑποστασιακῶν του ἐκδηλώσεων, ὅπως τοῦ θαυμασμοῦ, τῆς ἐκπλήξεως, τοῦ φόβου, τῆς ὀργῆς κ.ἄ., ὁ ὁποῖος θεώμενος τὰ γύρω συμβαίνοντα προσπαθεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ διὰ τοῦ λόγου αὐτά.

Ἀκόμη τὸ «Α» δηλώνει τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ Ἄ-εἰ ὑπάρχον· ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ προσθέτῃ ἢ νὰ ἀφαιρῇ. Αὕτῃ ἀκριβῶς ἡ πρόσθεσις ἢ ἡ ἀφαίρεσις δηλώνει καὶ τὴν κίνησι, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται στὸ ὄν ἄνθρωπος ὡς πνοὴ [κάθε πνοὴ εἶναι κίνησις («Δαυλός», 83/1988)], ἡ ὁποία συγκρατεῖ (ῥῆμα Ἔ-χω) τὴν ροικὴ πορεία (Ρ), ὥστε νὰ συνεχίζῃ τὴν ὄντογένεσι. Ὁ Ἀριστοτέλης κάνει μὴν ὑπόθεσι: «Πότερον δὲ γέγονέ ποτε κίνησις, οὐκ οὔσα πρότερον καὶ φθείρεται πάλιν οὕτως ὥστε κινεῖσθαι μηδέν;» [Μήπως ἡ κίνησις —μᾶς λέγει— ἐγεννήθη κάποια ἡμέρα, μὴ ὑπάρχουσα πρωτύτερα, καὶ πρέπει πάλι νὰ ἐξαφανισθῇ εἰς τρόπον ὥστε τίποτε νὰ μὴν κινῆται: *Φυσικῆς ἀκροάσεως* Θ 250 b, 10]. Γιὰ δὲ τὸ ἄπειρον μᾶς λέγει: «Δικαιολογημένως ὅλοι τὸ τοποθετοῦν ὡς ἀρχήν, διότι τὰ πάντα ἢ εἶναι ἀρχὴ ἢ προέρχονται ἀπὸ μὴν ἀρχήν, ὅμως τοῦ ἀπείρου δὲν ὑπάρχει ἀρχὴ, διότι θὰ ἦτο καὶ πέρας αὐτοῦ» (*Φυσ. ἀκροάσεως* Γ 203 b5). Δὲν θὰ ἐρευνήσω περισσότερο τὴν ἔννοια ἄπειρον (παρὰ πολλὰ ἀναφέρει καὶ σχολιάζει ὁ Ἀριστοτέλης), διότι σκοπός μου εἶναι ἡ θεμελίωσις τοῦ «ἀπείρων» ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν συμβόλων-γραμμάτων τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου, γιὰ νὰ καταδείξω, διὰ τῶν λέξεων, τὸν μεγάλο προϋπάρχοντα πολιτισμὸ τῶν κατοίκων τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου.

Ἡ λέξι «ἀπείρων» μετὰ ταῦτα ἐκφράζει τὴν ἀρχικὴ (Α) πνοὴν (Π), ἡ ὁποία στηρίζει (Ε-ἔδος) καὶ δὲν ἀφήνει νὰ χαθῇ (ῥῆμα Ἰσχω ὡς ἕτερος τύπος τοῦ ἔχω)

τὴν ῥοή (P μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ γίνεσθαι) στὸν εὐρύτατο χῶρο (Ω) τοῦ σύμπαντος κόσμου, στὸν ὁποῖο καὶ παραμένει (N= κατοικεῖ: *ναίει*).

Ἡ λέξις «ἴσον» (*ἴτος, η, ον*) μετὰ τὰς σημασίας ἴσος πρὸς ἡ ἴσος τὸν ὄγκον, μέγεθος, ἰσχύν, ἀριθμόν, ἔχων τὴν αὐτὴ μορφή καὶ ἐνίοτε σχεδὸν ὡς τὸ «ὁμοίος», εἶναι λέξις Ὀμηρικὴ καὶ συνήθως συντίθεται μετὰ ἄλλη δηλώνουσα τὰς σχέσεις παρὰ τὰς διαφορὰς τῶν πραγμάτων ποὺ ἔχουν τοὺς ἴδιους καθορισμούς, π.χ. ἰσοσκελὴς, ἰσο-ταχὴς, ἰσο-τελὴς κ.ἄ. Ὡς σύμβολο μαθηματικὸ (=) διακρίνει τὴν σχέσιν ἰσότητος δύο τιμῶν συνωνύμων, π.χ. τοῦ α καὶ β· αὐτὴν τὴν ἰσότητα καλοῦν οἱ μαθηματικοὶ καὶ ἐξίσωσιν. Τὰ α καὶ β εἶναι μὲν διαφορετικὰ ὀνόματα ἀλλὰ τοῦ ἰδίου πράγματος, ὅπως π.χ. 6+4 ἢ 2×5 τῆς ἰδίας τιμῆς καὶ ἐν προκειμένῳ τοῦ ἀριθμοῦ 10.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως ὅμως τῶν συμβόλων-γραμμάτων τῆς λέξεως ἴσον ἢ ἴσταμένη ἰσχὺς (I) προκαλοῦσα ἢ φορεὺς τῆς ἀκολουθοῦσης παλινδρόμου ἢ παλλομένης κινήσεως (Σ) στὸν χῶρο (O) λαμβάνει ὡς ἀποτέλεσμα νομὴν (N). Αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἄλλοτε > καὶ ἄλλοτε < τῆς ἰσχύος, πάντοτε δὲ ἀνάλογο τῶν ἀσταθῶν παραγόντων ποὺ περιβάλλουν καὶ ἐπηρεάζουν τὴν ἰσχύν.

Κατὰ τὴν ἐλληνικὴν διανόησιν οὐδέποτε ὑπάρχει ἰσότης ἀλλὰ μόνον σχετικότης. Στὶς ἀναλύσεις τῶν συμβόλων ἔλεγα γιὰ τὸ I, ὅτι δὲν ἦταν τυχαῖο ὅτι «*ἀπτερόεντα*» ἐλέγοντο τὰ βέλη (*Ἰλιάς* Y 68). Ἐὰν παρακολουθήσωμε ἓνα πανάρχαιο θηρευτὴ διὰ τοῦ τόξου (*ἰαπετόν*), τότε θὰ δοῦμε τὴν ἰσταμένην ἰσχύν νὰ ἐκσφενδονίζῃ τὸ παλλόμενον βέλος στὸν χῶρον [μεταξὺ δηλαδὴ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀποτελέσματος εἶναι τώρα ἡ παλινδρομοῦσα (Σ) κίνησις] καὶ νὰ ἀναμένη τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖο θὰ πρέπει νὰ εἶναι τὸ θήραμα. Τὸ θήραμα ἐπομένως μπορεῖ νὰ εἶναι > ἢ < τῆς ἰσχύος ἢ καὶ τὸ μηδὲν (0), δηλαδὴ ἡ ἀποτυχία.

Τελειῶνω μετὰ τὴν λέξιν «ἔν» (οὐδέτερον τοῦ εἰς, *μία, ἔν*).

Τί σημαίνει ἔν; Ἐὰν τὸ «ἔν» ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ «μόνος» (ἐπικ. *μόνος*), ὅπως τὴν λέξιν ἀνευρίσκομε στὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον, καὶ ἀναφέρεται στὸ ὄν ἄνθρωπος ἢ σὲ κάποιον ὄν ἢ σ' αὐτὴν τὴν δημιουργίαν, τίποτε δὲν ὑπάρχει ποὺ στὴν πραγματικότητα νὰ εἶναι «ἔν», ἀλλὰ εἶναι ἓνα σύνολον, τὸ ὁποῖο ἀπαρτίζεται ἀπὸ ὑποσύνολα, τὰ ὁποῖα τὸ συγκροτοῦν. «Σύνολον λέγεται κάτι ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν λείπει κανένα ἐκ τῶν μερῶν αὐτοῦ, βάσει τῶν ὁποίων ἀποκαλεῖται κατὰ τὴν φύσιν ὅλον καὶ κατὰ τὸ περιέχον τὰ ἐμπεριεχόμενα, ὥστε ἓν καὶ αὐτὰ μετ' αὐτοῦ νὰ ἀποτελοῦν. Τοῦτο ὅμως γίνεται διττῶς: ἢ διότι ὡς ἕκαστον εἶναι ἓν ἢ διότι ὡς περιέχον τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα συγκροτεῖται καὶ πάλιν εἰς ἓν. Ἐκ τοῦ λόγου ὅτι: τὸ «καθόλου» καὶ «ὅλως» ἐκφωνεῖται ὡς κάποιον ἐνιαῖον ὄν, ὡς ἐὰν ἦταν ἓνα σύνολον (καθόλου καὶ ὅλως), διότι ἐμπερικλείει πολλὰ, καὶ ἅπαντα συγκροτοῦν ἓν. Τούτων δ' αὐτῶν οὕτως ἐχόντων μᾶλλον αὐτὰ ἀφοροῦν εἰς ὅσα ἐκ τῆς φύσεως προέρχονται παρὰ ἐκ τῆς τέχνης καὶ κατέστησαν ἓν, νομίζω δὲ ὅτι ἰσχύουν ἐπίσης, τὸ ἴδιον μετὰ τῆς ἐνότητος». (*Μετὰ τὰ φυσικά* Δ 26).

«*Μονάς ἐστίν, καθ' ἣν ἕκαστον τῶν ὄντων ἓν λέγεται*». Κλείνοντας μετὰ αὐτὸ τὸ εὐκλείδειον θεώρημα θεωρῶ, ὅτι ἔδωσα τὸ βαθύτερον νόημα τοῦ ἐνός, χωρὶς βεβαίως νὰ ἐξαντλήσω τὸ θέμα. Τὸ ἐνδιαφέρον μου ὅμως καὶ πάλιν εἶναι ἡ λέξις

«EN» ὡς ἔκφρασι τῆς μονάδος. Σημείωσα στήν ἀρχὴν ὅτι: τὸ «EN» εἶναι τὸ οὐδέτερο τοῦ εἰς, μία, ἔν. Ἡ λέξι τώρα «μόνος» (μοῦνος) ἀναγράφεται στὸν Ὅμηρο ὡς οἶος, η, ον, μὲ τὴν ἴδια δὲ μορφὴ καὶ στήν «Θεογονία», π.χ.: «ἀνέρα τοῦτον οἶος ἄνευ ἄλλων» [Ἰλ. X 38: τὸν ἄνδρα αὐτὸν μοναχὸς χωρὶς τοὺς ἄλλους]. «γαστέρες οἶον» [Θεογονία στίχ. 26: κοιλιὲς μονάχα]. Ἐξ ὅσων συνοπτικῶς ἀνέπτυξα περὶ τοῦ «ἐνός», συνάγεται ὅτι ἡ ἑρμηνεία τοῦ «EN» θὰ πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς καὶ τοὺς δύο τύπους: εἰς, μία, ἔν καὶ οἶος, οἶα, οἶον καὶ μάλιστα τὰ οὐδέτερα οἶον καὶ ἔν.

Ἡ λέξι «οἶον» τονιζόμενη μάλιστα στὸ ἀμέσως μετὰ τὸ ἀρκτικὸ γράμμα «Ο» ὑποδεικνύει ἐντόνως τὸν χῶρο στὸν ὁποῖο εὐρίσκεται τὸ Ο-ν εἰς τινὰ κατάστασιν ἢ συγκρατεῖ τὴν ὑπαρξί του (Ἰσχει) τὸ ON ἢ ὄντα ἅτινα κινοῦνται παλινδρομοῦντα (ἡ λέξι οἶο-Σ) ἢ παραμένοντα, κατοικοῦντα (ἡ λέξι οἶο-Ν). Τὸ οἶος, οἶα (Ἰων. οἶη), οἶον (ὁ ὅς) εἶναι καὶ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἐρωτηματικὴ ποῖος; τὴν ἀόριστον ποιὸς καὶ τὴν δεικτικὴ τοῖος.

Τέλος ἡ ἀντικατάστασι -μεταβολὴ τοῦ Ο σὲ Ε ἢ καὶ τὸ ἀντίθετο, π.χ. Τρεφώνιος ἀντὶ Τροφώνιος, Ἐρχομενὸς ἀντὶ Ὁρχομενός, μᾶς ὁδηγεῖ ἐπίσης στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ λέξεις EN καὶ ON περικλείουν τὸ ἴδιο νόημα. Καὶ εἰς μὲν τὸ EN προσδιορίζεται ὁ Ἐ-χων τὴν Ν-ομήν, εἰς δὲ τὸ ON ὁ ἐν τῷ χώρῳ κατοικῶν. (Γιὰ τὰ γράμματα «Ε» καὶ «Ο» βλ. «Δαυλόν», τεύχος 83/1988).

Στὴν ἀναλυθεῖσα ἤδη λέξι *μηδὲ ἔν* (μηδέν) θὰ μπορούσαμε νὰ ἀντικαταστήσωμε τὸ «ἐν» διὰ τοῦ «ὄν»· καὶ ἔτσι θὰ διαπιστώναμε ὅτι: ἡ ἀνυπαρξία τοῦ ὄντος (μη-δέ-ὄν) μᾶς ὁδηγεῖ στήν *μη* ἢ *μά*, τὴν πρώτην μητέρα (ἀρχή), ἡ ὁποία μπορεῖ ἢ νὰ μὴν ἔχῃ ἐπιδείξει καμμιὰ βούλησι (παραμένουσα «μονὴ καὶ στάσις», ὅπως θὰ ἔλεγε Θέων ὁ Συμυρναῖος) ἢ νὰ ἔχῃ ἐπιδείξει καὶ ἐκ τοῦ συνεχιζόμενου γίνεσθαι τὸ σχετικὸ πρὸς αὐτὴν συμπέρασμά μας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐχῶ τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἡ ἀποκωδικοποίησι τῶν γραμμάτων τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου ἀνοίγει τὸν δρόμο τῆς μελέτης τῶν ἀριθμῶν. Ἡ ταῦτισι τῶν ἀλφαβητικῶν συμβόλων μὲ τὰ ἀριθμητικὰ σύμβολα δὲν ἀποδεικνύει μόνον τὴν σοφία τῶν ἀριθμῶν ἀλλὰ καὶ τὸν γεννήτορα τοῦ ἀλφαβήτου. Εἶναι ἐντελῶς λογικόν, ὅταν οἱ ἄλλοι λαοὶ εἶχαν ξεχωριστὰ ἀριθμητικὰ σύμβολα γιὰ τὶς ἐμπορικὰς τῶν ἀνάγκες, ἡ ἐλληνικὴ διανόησι νὰ μεταχειρίζετο, γιὰ λόγους ἀκόμη ἄγνωστους σὲ μᾶς τοὺς «σοφοὺς» ἀπογόνους τῆς (;), τὰ ἀλφαβητικὰ σύμβολα ἐννοίων καὶ ὡς ἀριθμητικά.

Ἦδη διὰ τῆς ἀποκωδικοποιήσεως τῶν συμβόλων τοῦ ἀλφαβήτου τὸ ἰσχυρὸ τεῖχος τῆς ἄγνοιας ἀλλὰ καὶ τῆς ἱστορικῆς παραχαράξεως ἔπεσε. Χρειαζόνται βεβαίως ἀκόμη νὰ γίνουν πολλὰ. Ἡ μαθηματικὴ ἐπιστήμη ἄς στρέψῃ καὶ τὴν δική της ἔρευνα ὅχι μόνον στοὺς «λεξαριθμοὺς» ἀλλὰ σὲ ὅσα ἄλλα μπορεῖ ν' ἀποκαλυφθοῦν, ἐπαναφέροντας στήν ἐπιφάνεια τὰ πανάρχαια ἐπίσης μαθηματικὰ σύμβολα, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλα παρὰ τὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου.

ΑΝ. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

(ἀ.μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)

Ἀναλυτικὴ μεθοδολογία καὶ κριτικὴ πραγματοκρατία

Ἐν τῷ κατωτέρῳ ἄρθρῳ θὰ διαλάβωμεν διὰ βραχέων τινὰ περὶ τῆς σχέσεως τῶν ἀνωτέρω ὄρων, τῶν τόσον ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ μνημονευομένων.

Ἡ ἔννοια τῆς κριτικῆς πραγματοκρατίας (*Kritischer Realismus*) ἐξ ἐπόψεως γνωσιολογικῆς θεωρήσεως ὑποδηλοῖ τὴν ἀποδοχὴν πραγμάτων, τῶν ὁποίων τὴν γνῶσιν διὰ τῶν φαινομένων, τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος πραγμάτων, δυνάμεθα προϊέντος τοῦ χρόνου νὰ ἐπιτύχωμεν· ἔπειτα ὁ διαρχικὸς κόσμος, ἥτοι νοουμένων καὶ φαινομένων, παρίσταται ἐν τῇ ἡμετέρα συνειδήσει καὶ, ὡς εἶκός, τὸ ὑποκειμενικὸν στοιχείον νοεῖ τὸ ἀντικειμενικὸν τοιοῦτον καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέει, οὐχὶ τὸ ὡς ἔχει πρᾶγματι νοούμενον, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τούτου· τὸ πῶς τοῦτο ἔχει, δηλαδὴ τὸ νοερὸν ὄν, ἀδυνατεῖ ὁ νοῦς νὰ γνωρίσῃ, ὡς ὁ Kant ἐν τῇ ὑπερβατικῇ αὐτοῦ διαλεκτικῇ (*Transzendente Dialektik*) ἔδειξε· ὁ ἀνθρώπινος νοῦς μόνον τὰ ἐκ τῶν νοουμένων προκύπτοντα φαινόμενα γινώσκει καὶ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ λάβῃ ἐν μέλλοντι χρόνῳ τὴν τελείαν γνῶσιν τῶν πραγμάτων, ν' ἀποβῇ συνεπῶς ὁ κάτοχος τοῦ «πράγματος αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸ» κατὰ τὴν Καντιανὴν ἀποψιν· ἡ ῥῆσις, ἄλλως τε, τοῦ Ξενοφάνους ὅτι «οὔτοι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοὶ θνητοῖς ὑπέδειξαν, ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον» (ἀπ. 18 D-K⁶) ἐδράζεται ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω θεωρήσεως· ἀλλὰ καὶ ἡ εὐαγγελικὴ ῥῆσις «ἔσσεθαι οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατήρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι» (Ματθ. Ε' 48) τὸ αὐτὸ ὑποδηλοῖ.

Πέραν ὅμως τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων ἡ ἔννοια τοῦ «πράγματος αὐτοῦ καθ' ἑαυτό», ὅπερ ἐκπροσωπεῖ τὸ ἐκάστοτε νοούμενον, ὑφίσταται καὶ ἄνευ τοῦ νοουέντος ὑποκειμένου, ὡς ἰδεατὸν καὶ μόνον ἀντικείμενον, ὁ δὲ ἄνθρωπος δύναται νὰ λάβῃ ἀμυδράν τινα ἐποπτείαν τούτου ἐκ τοῦ φαινομένου αὐτοῦ· ἐπομένως ἡ τυχὸν γνῶσις τοῦ φαινομένου τοῦ ἀνωτέρω ἀντικειμένου δὲν πληροῖ τὴν οὐσιαστικὴν γνῶσιν αὐτῆς ταύτης τῆς ἰδέας, ὡς θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρίσῃ τις τὴν ἔννοιαν τοῦ «πράγματος αὐτοῦ καθ' ἑαυτό», ἀλλὰ ὁδηγεῖ αὕτη εἰς τὴν ἀσφαλῆ, ὅπως δῆποτε, ὁδὸν πρὸς τελικὴν τοῦ ὄντως ὄντος γνῶσιν. Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐδράζονται ἐπὶ τινος ἀναλυτικῆς μεθόδου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους ἀνέρχεται τις ἐπὶ τὰ καθόλου· ἡ ἀναλυτικὴ μέθοδος ἐρμηνεύει τὴν διαλεκτικὴν τοῦ Πλάτωνος, τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι ἡ γνῶσις τῶν Ἰδεῶν· ἡ ἀναλυτικὴ μέθοδος ἐνθυμίζει τὰ τῆς ἐπαγωγικῆς μεθόδου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ νοητικὴ πορεία ἄρχεται ἐκ τῶν συγκεκριμένων πρὸς τὰ ἀφηρημένα καὶ κατ' ἀναλογίαν ἐκ τῶν φαινομένων πρὸς τὰ νοούμενα, τὰ ὁποῖα συμβολίζουν τὸ ἕτερον σκέλος τοῦ διαρχικοῦ κόσμου, τουτέστι τὸ νοητικὸν στοιχείον, τὸ ὁποῖον ὁ νοῦς καλεῖται νὰ γνωρίσῃ.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω σαφὲς καθίσταται ὅτι ἡ νοητικὴ πορεία τῆς «κριτικῆς πραγματοκρατίας» ἐδράζεται ἐπὶ τῆς ἀναλυτικῆς μεθόδου, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς τυπικῆς λογικῆς, καὶ τῆς ὁποίας ἡ λειτουργικότης ἀποτελεῖ εἰδὸς τι ἐπαγωγικῆς μεθόδου.

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Οἱ τρόφιμοι τοῦ Δημοσίου Ταμείου καὶ ἡ δυνατότητα προσφορᾶς τοὺς στὰ κοινὰ

Ὁ δημόσιος ἄνδρας δὲν εἶναι ὑπάλληλος τοῦ δημοσίου. Ἐξ ὀρισμοῦ προσφέρει στὸ σύνολο. Δὲν λαμβάνει παρὰ μόνον ἠθικὲς ἀμοιβές. Ὁ ἐπαγγελματίας “δημόσιος ἄνδρας”, ὁ ἄνθρωπος δηλαδή πὺ ἀποζῇ ἀπὸ τὴν ἐνασχόλησὶ τοῦ μὲ τὰ κοινὰ, δὲν εἶναι δημόσιος ἄνδρας. Ἐπαγγελματισμὸς καὶ δημόσιο λειτούργημα εἶναι πράγματα ἀσυμβίβαστα. Δεῖτε τὴν ἐξονυχιστικὴ πολιτικὴ, ἱστορικὴ καὶ λογικὴ ἀνάλυση τοῦ θέματος αὐτοῦ πὺ δημοσιεύθηκε πρόσφατα στὸν “Δαυλὸ” (τεῦχος 84, Δεκ. 1988, σελ. 4755-61) καὶ θὰ ἐξηγήσετε τὰ αἷτια τῆς ἔσχατης ἐκπτώσεως καὶ τῆς ἐξευτελιστικῆς ἐκτροπῆς, στὴν ὁποία κατέληξε αὐτὸ πὺ σήμερα ἐννοιολογικὰ καὶ πρακτικὰ ἐννοοῦμε λέγοντας “δημόσιος ἄνδρας”.

Παρακολούθησα τοὺς “ἀγῶνες” πὺ διεξήχθησαν πρόσφατα (καὶ συνεχίζονται) μεταξὺ “διακεκριμένων”, “ἐντίμων” καὶ “σεμνῶν” ἐκπροσώπων τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, τῆς Τέχνης κ.λπ. γιὰ τὴν κατάληψη διαφορῶν θέσεων (γενικῶν γραμματέων, διευθυντῶν, διοικητῶν καὶ ὑποδιοικητῶν ὀργανισμῶν, τραπεζῶν κ.λπ., μελῶν διοικητικῶν συμβουλίων κ.λπ.). Εἶχα τὴν ἐντύπωση ὅτι κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, πὺ κατὰ κανόνα εἶναι ἐμμισθοὶ ὑπάλληλοι

τοῦ Δημοσίου (καθηγηταὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν, συνταξιούχοι στρατιωτικοί, δικαστικοί κ.λπ.), θὰ ἐφιλοτιμοῦντο νὰ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τοὺς στὰ κοινὰ ἀμισθί. Δυστυχῶς οὔτε μία περίπτωσι τέτοια ἔγινε σ’ ἐμένα τουλάχιστον γνωστή. Καὶ εἶδα σὲ μιὰ μεγάλη ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν τὴν ὥραία πρόκλησι ἐνὸς ἄξιου καὶ ἐπιτυχημένου ἐπιχειρηματία, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἀμφισβητοῦσε τὴ δυνατότητα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων νὰ προσφέρουν κάτι τὸ ἀξιόλογο στὴν Ἑλλάδα, πρόσφερε τὸν κατὰ τεκμήριον ἱκανώτατο ἑαυτοῦ γιὰ νὰ ἀναλάβῃ ἀπολύτως ἀνυστερόβουλα, χωρὶς καμμιὰ ἀμοιβὴ ἢ ἄλλο πλεονέκτημα, ἓνα οἰοδήποτε δημόσιο λειτούργημα, σημαντικὸ ἢ ἀσήμαντο.

Θὰ σταθῶ στὴν ἀμφισβήτηση ἀπὸ τὸν ἐν λόγῳ Ἕλληνα τῆς δυνατότητας τῶν ἐμμίσθων αὐτῶν “-λειτουργῶν” νὰ προσφέρουν σοβαρὲς ὑπηρεσίες στὰ κοινὰ. Ἡ ἀμφισβήτηση αὐτὴ εἶναι ὅχι μόνον ἀπολύτως εὐλογη, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀκριβεστάτη ὡς ἐκτίμησι: Ἀνθρωποὶ πὺ ἀναμειγνύονται στὸν δημόσιο βίῳ ξεκινῶντας ἀπὸ τὴν ἀφετηρία τοῦ “νὰ πάρουν” εἶναι λογικῶς καὶ ψυχολογικῶς ἀδύνατο “νὰ δώσουν”. Ἀς μὴ ἤμεθα ἀφελεῖς ἢ ἐπιεικεῖς στὸ σημεῖο αὐτό: Δὲν ὑπάρχει περίπτωσι ὁ χρηματιζόμενος, “νομίμως” ἢ παρανόμως (αὐτὸ δὲν ἔχει καμμιὰ σημα-

σία), νὰ θέτῃ ὑπεράνω τοῦ προσωπικοῦ του συμφέροντος ὅτιδήποτε ἄλλο — οὔτε συνεπῶς τὸ δημόσιο συμφέρον. Οἱ “ἀρετῆς” τοῦ ἐπαγγελματισμοῦ, πού τόσο διαφημίζονται στὴν ἔκτροπη καὶ παρακμιακὴ ἐποχὴ μας, ἀποτελοῦν χονδροειδῆ μῦθο καὶ συμβάλλουν στὴν παραπληροφόρηση ὡς πρὸς τὸ πῶς ἀκριβῶς λειτουργεῖ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ.

Θεωρῶ τὸ ἀπλὸ καὶ ἀπαρατήρητο αὐτὸ δημοσίευμα, στὸ ὁποῖο ἀναφέρομαι, ὡς “σημαδιακὸ” γεγονός, σταθμὸ κορυφαῖο στὴν πορεία πρὸς τὴν πολιτικὴ ἀλήθεια. Οὐδέποτε εἶχε στὸ παρελθὸν διατυπωθῇ τέτοια σκέψη. Στὸ Ρωμῆικο — καὶ γενικὰ στὰ καθεστῶτα τῆς σύγχρονης ἔκτροπης Ἑξουσίας — ἔχει ἐξαφανισθῇ ἐδῶ καὶ αἰῶνες ἡ θαυμαστὴ πολιτικὴ κατὰκτηση τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, ἡ καθαρὴ ἔννοια τοῦ δημοσίου λειτουργήματος (“λειτουργία” τὴν ἔλεγον τότε).

Ὁ δημόσιος λειτουργὸς (ἄμισθος πολιτικός, ἄμισθος δικαστής, ἄμισθος στρατιωτικός, ἄμισθος πρέσβυς, ἄμισθος “χορηγός” καὶ ἡγήτωρ στὴν Τέχνη, στίς δημόσιες ἐορτές, στὰ δημόσια ἔργα, στὸν ἐξοπλισμὸ κ.λπ., ὅπως ἦταν στὴν ἀρχαιότητα ὅλοι οἱ δημόσιοι ἄνδρες) ἔχει ἀπὸ αἰῶνες ταυτισθῇ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ τρεφόμενου ἀπὸ τὸ Δημόσιο Ταμεῖο ὑπαλλήλου, πού στὴν ἀρχαιότητα πάντοτε ἦταν χυδαῖα καὶ εὐτελεστάτη (δοῦλοι ἀστυνομικοί, δῆμιοι καὶ πολιτοφύλακες, δοῦλοι γραμματοδιδάσκαλοι, δοῦλοι κλητῆρες, δοῦλοι πρακτικογράφοι, γραφειοκράτες

καὶ ἀρχαιοθέτες κ.λπ.). Καλούμεθα νὰ ἐπαναφέρουμε στὴν πολιτικὴ πράξιν τὴν διάκριση μεταξὺ ἀμισθων πολιτικῶν ἀνδρῶν (μελῶν τῆς κυβερνήσεως, βουλευτῶν, μετακλητῶν ἀξιωματοῦχων τοῦ Δημοσίου, τῶν Ὁργανισμῶν κ.λπ., συμβούλων, προϊσταμένων κ.λπ., κ.λπ.) καὶ μισθοδοτούμενης ὑπαλληλίας. Καὶ μὴ μοῦ μιλήσετε γιὰ “ἄξιους”, πού ἔχουν ἀνάγκην μισθοῦ: “Ὁποῖος μπόρεσε καὶ ἐξήσσε μὲ τίς δυνάμεις του καὶ μόνο, ἔχει αὐταπόδεικτα καὶ αὐτονόητα δυνάμεις γιὰ νὰ προσφέρῃ κάτι. Ὁποῖος δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ἐπιβίωσῃ ὁ ἴδιος, πῶς θὰ εἶναι ἄξιος νὰ συμβάλῃ στὴν ἐπιβίωση τῶν ἄλλων καὶ τῆς Ἑλλάδος; Ἡ λογικὴ, ὅσο σκληρὴ κι ἂν φαίνεται, εἶναι ἀποκαλυπτικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

“Ὅς μὴ γελιῶμαστε λοιπόν, προσδοκῶντας ὅτι ἓνας ἔμμισθος ὑπάλληλος, ὁποῖος καὶ νάναι, ὅ,τι καὶ νάναι, μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι κι ἓνας ἄξιος, δημιουργικὸς καὶ ἐντιμὸς λειτουργός. Οὔτε καὶ δίκαιος. «Ὁ χρημάτων παντελῶς ἥσων οὐκ ἂν ποτε εἴη δίκαιος», ἔλεγε ὁ Δημόκριτος. Κι ἂν ὀνειρεῦμάστε, κάποτε ἡ νοσηρὴ καὶ ἔκτροπη δημόσια ζωὴ μας νὰ ἐξυγιανθῇ, ἐξαληθευθῇ καὶ ἐλευθερωθῇ, πρέπει παράλληλα νὰ συνειδητοποιήσωμε καὶ νὰ ὑλοποιήσωμε τὴν ἀκριβῆ ἔννοια καὶ τὴν πραγματικὴ προσωπικότητα τοῦ λειτουργοῦ. Αὐτὴν, πού σήμερὰ ἀπουσιάζει ἐντελῶς ἀπὸ τὴν πολιτικὴν, πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν μας «πραγματικότητα».

Μετεώρος

ΜΙΧΑΗΛ ΔΕΦΝΕΡ*

‘Ο βιασμός της Φύσεως από την έφαρμογή της Γενετικής Βιοτεχνολογίας

Τὸν Μάιο τοῦ 1951, πρὶν σάραντα περίπου χρόνια, τελείωσα τὴ διάλεξή μου στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ποὺ εἶχε τίτλο «Σχέσεις Χημείας καὶ Φαινομένων Κληρονομικότητας», μὲ τὰ παρακάτω λόγια:

«Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς κατάρθωσε πλέον νὰ ἀσχολῆται μὲ προβλήματα τῆς φυσικῆς καὶ τῆς βιολογίας ποὺ ἀφοροῦν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ μικροφυσικοῦ κόσμου. Ὅπως ἀπέδειξεν ἡ μελέτη τῶν μεταλλάξεων ποὺ προκαλοῦνται τεχνητῶς ὑπὸ διαφόρων ἀκτινοβολιῶν, καὶ εἰς τὰς βιολογικὰς λειτουργίας λαμβάνουν χώραν διάφορα φαινόμενα μικροφυσικῆς λεπτότητας. Οὕτω δημιουργοῦνται αἱ προϋποθέσεις ποὺ θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ ὑπερνικήσωμεν τὴν μηχανιστικὴν ἀντίληψιν τοῦ κόσμου, διότι, ὡς γνωστόν, εἰς τὰ μικροφυσικὰ φαινόμενα δὲν ἰσχύει τὸ αἷτημα τῆς αἰτιότητος, ἐπομένως ὁ ζῶν ὀργανισμὸς θὰ πρέπει νὰ εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ μίαν ἔστω καὶ ἀρκετὰ πολὺπλοκον μηχανήν. Καὶ αὐτὸ τὸ συμπέρασμα μᾶς εἶναι ἀσφαλῶς εὐχάριστον. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον μᾶς προκαλεῖ ἀνησυχίαν διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι, μήπως τὸ πέρασμα τῆς ἐρευνῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ μακροφυσικοῦ κόσμου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ μικροφυσικοῦ κόσμου, καὶ γενικὰ ἡ ἀσχολία του μὲ φαινόμενα μικροφυσικῆς λεπτότητας, εἴτε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς πυρηνικῆς φυσικῆς εἴτε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς βιολογίας, ἔγινε πολὺ πρόωρα, πρὶν δηλαδὴ φθάσῃ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἠθικὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο ποὺ θὰ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐκμεταλλεῖται οὗτος τὰς τεραστίας δυνάμεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα ποὺ δύνανται κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ προκληθοῦν, χωρὶς αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ γίνῃ ταυτοχρόνως πρόξενος τεραστίας καταστροφῆς. Εἴθε ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰς εἰς αὐτὸν παρεχομένας ἀπὸ τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς δυνατότητας διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς εὐτυχισμένης ἀνθρωπότητος».

Ἀπὸ τότε πέρασαν σαράντα περίπου χρόνια, μέσα στὰ ὁποῖα πραγματοποιήθηκαν μεγάλες καὶ μὴ ἀναμενόμενες πρόοδοι στὶς ἐπιστήμες καὶ τὴν τεχνικὴ, καὶ ἀκριβῶς στὸν τομέα τῆς Πυρηνικῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Γενετικῆς Βιοτεχνολογίας. Σ’ αὐτὰ τὰ χρόνια πράγματι οἱ ἄνθρωποι κατάφεραν νὰ ἀποφύγουν τὶς τεράστιες καταστροφὲς ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ προκαλέσουν. Ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια χρησιμοποιήθηκε εὐτυχῶς μόνο γιὰ τὸ καλὸ τῆς ἀνθρωπότητος, γιὰ τὴν παρασκευὴ ἐνέργειας, ἰδίως τὴν ἐποχὴ ποὺ εἶχε ἀκριβῆναι τὸ πετρέλαιο, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Βέβαια, τεχνικὰ καὶ ἀνθρώπινα λάθη σὲ ἐργοστάσια παρασκευῆς πυρηνικῆς ἐνέργειας προκάλεσαν ἀνθρώπινα θύματα καὶ σημαντικὲς καταστροφές. Ἡ ὀλοκληρωτικὴ ὅμως καταστροφή, ποὺ θὰ προκαλοῦσε ἡ χρησιμοποίησις ἀτομικῶν πολεμικῶν ὄπλων στοὺς ‘συνεχιζόμενους μετὰ τὸν Β’ Παγκόσμιον Πόλεμον περιφερειακοὺς πολέμους, ἀποφεύχθηκε. Ἰσως καὶ ἡ ὑπαρ-

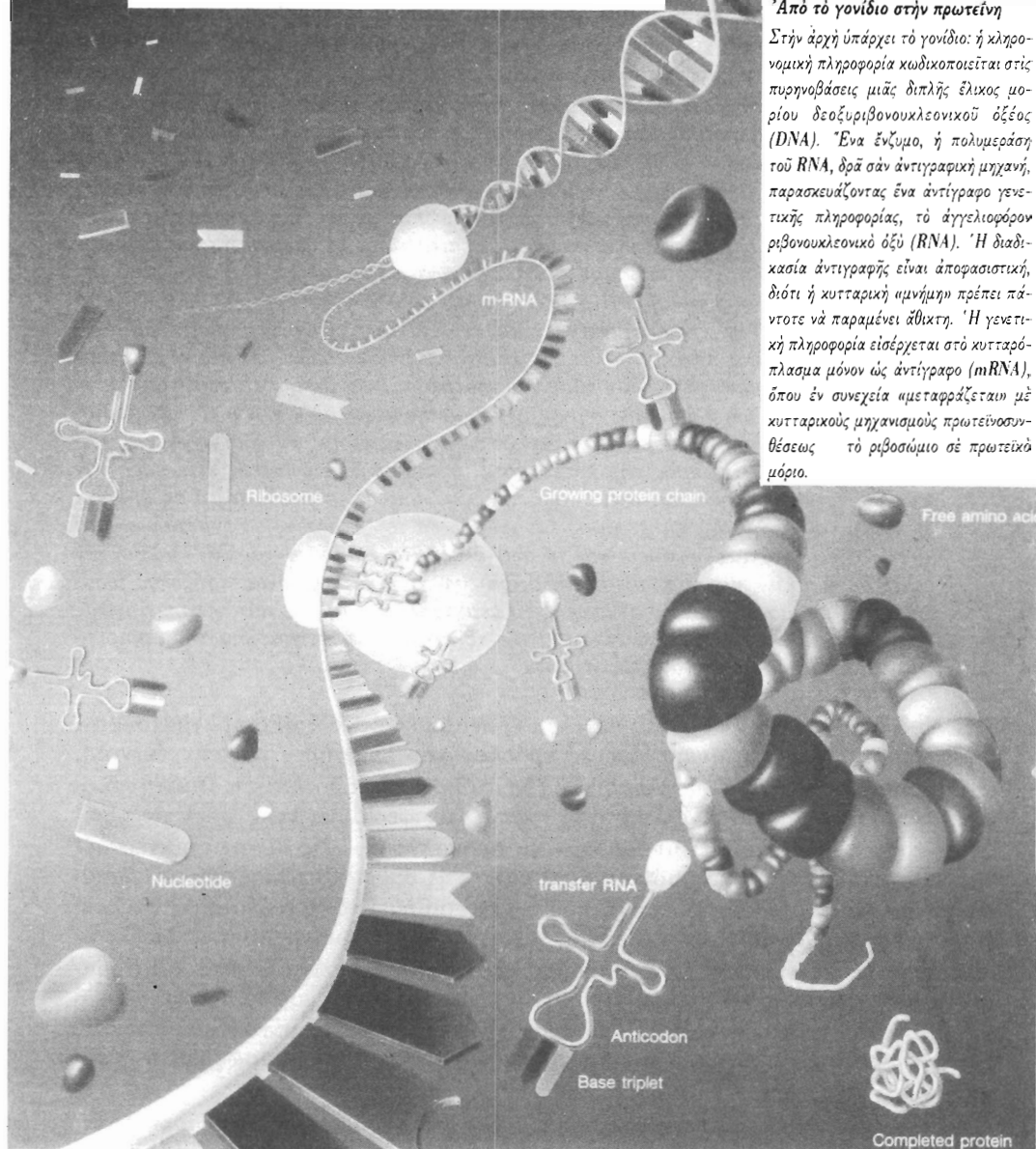
* Ὁ δρ. Μιχαὴλ Δέφνερ εἶναι ἐ.τ. καθηγητὴς τῆς Ὁργανικῆς Χημείας καὶ Βιοχημείας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Μόρια μεταφοράς *t*-RNA (μεταφέρουν ριβονουκλεϊνικό όξι) ἐλευθερώνουν τίς κατασκευαστικές μονάδες (ἀμινοξέα), γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ συγκέντρωση πρωτεΐνης στό ριβοσώμιο. Τό ἀντικωδίκιο τοῦ μορίου *t*-RNA (μιά «τριπλέττα» πυρηνοβάσεων) πρέπει ἀκριβῶς νά ταιριάζει στήν συμπληρωματική «τριπλέττα» ἐπὶ τοῦ *m*-RNA: τὸ ἐν λόγω ἀμινοξύ προσκολλάται στήν αὐξανόμενη πρωτεϊνική ἀλυσό. Ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὸ ἐπόμενο ἀμινοξύ, τὸ μεθεπόμενο καὶ οὕτω καθεξῆς. Χημικὲς δυνάμεις ἐκλυόμενες μεταξύ τῶν ἀμινοξέων προκαλοῦν τήν πρωτεϊνική ἀλυσό νά αὐτοαναδιπλωθῇ σέ μιά πλήρως λειτουργοῦσα πρωτεΐνη.

DNA-double helix

Ἀπὸ τὸ γονίδιο στήν πρωτεΐνη

Στήν ἀρχὴ ὑπάρχει τὸ γονίδιο: ἡ κληρονομικὴ πληροφορία κωδικοποιεῖται στίς πυρηνοβάσεις μιάς διπλῆς ἑλικὸς μορίου δεοξυριβονουκλεονικοῦ ὀξέος (DNA). Ἐνα ἐνζύμο, ἡ πολυμεράση τοῦ RNA, δρᾷ σάν ἀντιγραφική μηχανή, παρασκευάζοντας ἕνα ἀντίγραφο γενετικῆς πληροφορίας, τὸ ἀγγελιοφόρον ριβονουκλεονικό ὄξύ (RNA). Ἡ διαδικασία ἀντιγραφῆς εἶναι ἀποφασιστική, διότι ἡ κυτταρική «μνήμη» πρέπει πάντοτε νά παραμένει ἀθικτή. Ἡ γενετική πληροφορία εἰσέρχεται στό κυτταρόπλασμα μόνον ὡς ἀντίγραφο (*m*RNA), ὅπου ἐν συνεχείᾳ «μεταφράζεται» μὲ κυτταρικοὺς μηχανισμοὺς πρωτείνου-συνθέσεως τὸ ριβοσώμιο σέ πρωτεϊνὸ μόριο.



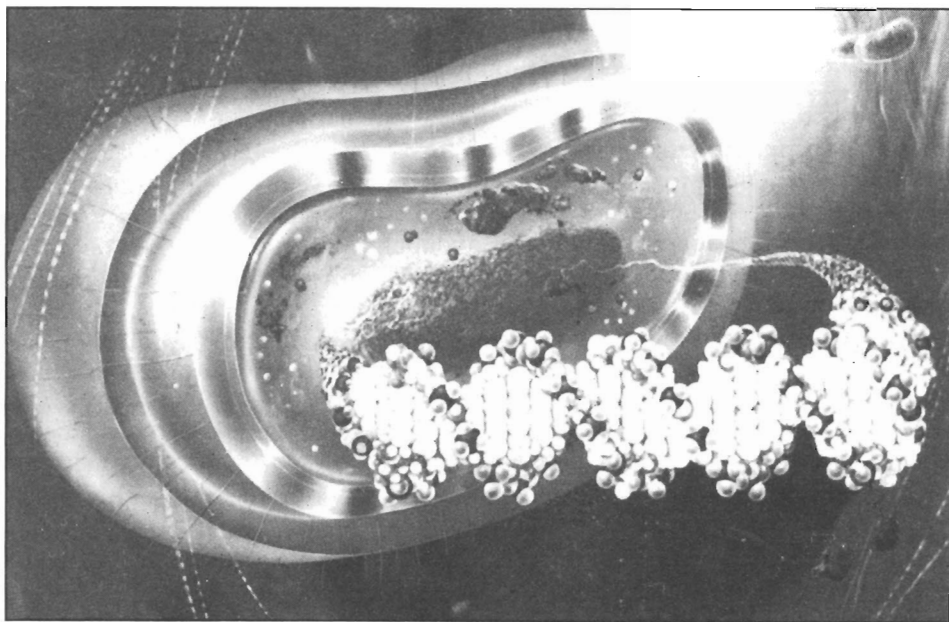
ξη ἀκριβῶς αὐτῶν τῶν φοβερῶν νέας γενιᾶς ἀτομικῶν ὄπλων ποὺ διαθέτουν τώρα οἱ μεγάλες Δυνάμεις νὰ συντέλεσε στὴ μὴ ἐπέκταση τῶν περιφερειακῶν πολέμων πρὸς τὸν Γ' Παγκόσμιον Πόλεμον. Ὑπάρχουν βάσιμες ἐλπίδες, ὅτι τὰ ἀτομικὰ ὄπλα δὲν θὰ χρησιμοποιηθοῦν ποτέ, διότι αὐτὰ ἴσως προκαλέσουν τὴν ὁλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀκόμη καὶ οἱ κίνδυνοι ποὺ ὑπάρχουν στὴν παραγωγὴ τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας, ποὺ σήμερα παράγεται κατὰ τὴν διάσπαση τῶν ἀτόμων, στὸ μέλλον θὰ ἐλαχιστοποιηθοῦν, ὅταν αὐτὴ θὰ ἀποκτᾶται φθηνότερα ἀπὸ τὴν σύντηξη τῶν ἀτόμων. Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου αὐτῆς προβλέπεται νὰ ἐφαρμοσθεῖ στὸ ἐγγὺς μέλλον, ἴσως ἤδη στὶς ἀρχὲς τοῦ νέου αἰῶνα. Ἔτσι στὸν τομέα τῆς πυρηνικῆς φυσικῆς τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἠθικὴ τοῦ ἀνθρώπου συντέλεσαν στὸ νὰ ἀποφευχθοῦν οἱ τεράστιες καταστροφές ποὺ θὰ μπορούσε νὰ προκαλέσει ὁ ἄνθρωπος.



Τί συμβαίνει ὁμως στὸν τομέα τῆς βιολογίας καὶ ἰδιαίτερα τῆς γενετικῆς βιοτεχνολογίας καὶ ἰδίως στὴν ἐφαρμογὴ αὐτῶν στὴν ἱατρικὴ καὶ κυρίως γιὰ τὴν μεταβολὴ τῆς ἀτομικότητος τοῦ ἀνθρώπου;

Οἱ κληρονομούμενες ιδιότητες τῶν ζώντων ὀργανισμῶν, καὶ φυσικὰ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, βρίσκονται κωδικοποιημένες μέσα στὰ γονίδια ποὺ ἐνυπάρχουν στὰ χρωμοσώματα, στὰ νουκλεϊκὰ ὀξέα τοῦ πυρῆνα τοῦ κυττάρου. Στὸν ἄνθρωπο τὸ σύνολο τοῦ γενετικοῦ ὕλικου βρίσκεται μέσα στὰ 46 (23 ζεύγη) χρωμοσώματα



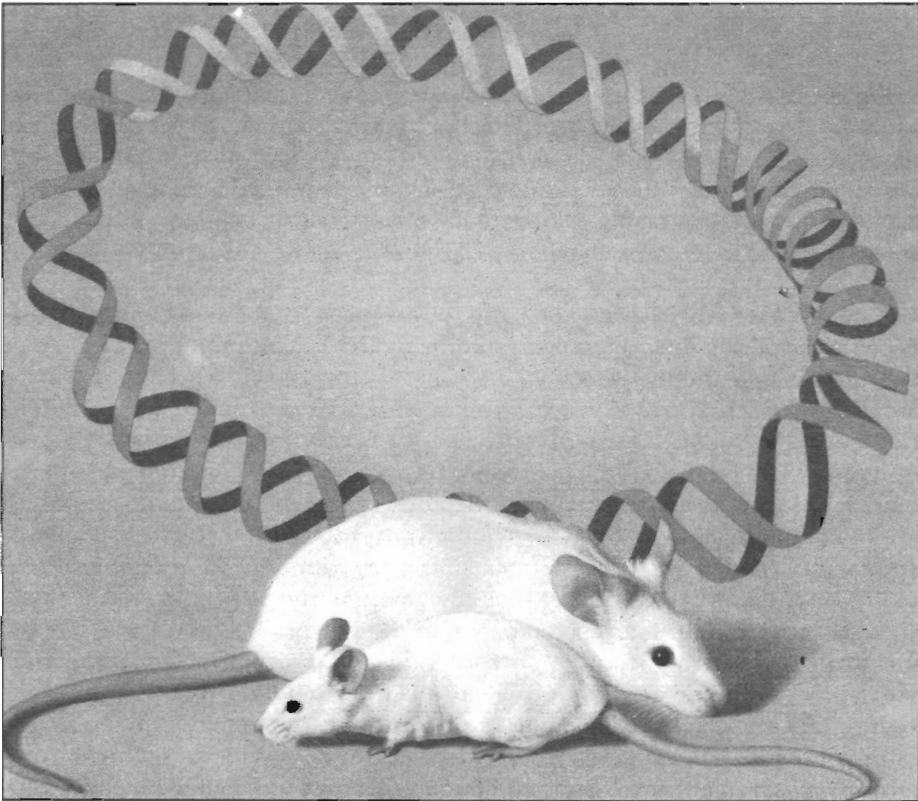
Σχηματικὴ παράσταση βακτηριακοῦ κυττάρου, μὲ τὸν κώδικα κληρονομικότητάς του (DNA) ὅπως ἔχει «ἐμφυτευθῇ» στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κυττάρου.

του βρέφους. Παρ' όλο που το μέλλον του παιδιού θα επηρεασθεί και από το περιβάλλον μέσα στο όποιο θα ζήσει και αναπτυχθεί, αυτά τα 46 χρωμοσώματα είναι εκείνα που θα δώσουν τις εντολές για τη διαμόρφωση και τη σωματική διάπλαση καθώς και τον καθορισμό των φυσικών χαρακτηριστικών του, όπως π.χ. το χρώμα του δέρματος, των ματιών του, των μαλλιών του κ.ά. 'Ακόμη και για τις φυσικές και πνευματικές ικανότητές του και την προδιάθεση του ατόμου στις διάφορες ασθένειες, που θα επηρεάσουν τελικά και την διάρκεια της ζωής του, και γενικότερα την συμπεριφορά του στους διάφορους τομείς, οι εντολές θα δοθούν από τα γονίδια που βρίσκονται στα 46 χρωμοσώματα και που περιέχονται στο μόριο του DNA, δηλαδή του δεσοξυριβονουκλεϊκού όξέος. Κάθε πυρήνας ενός κυττάρου περιέχει ένα μόριο DNA που έχει μήκος 2,5 μέτρων και το όποιο σχηματίζει τα διάφορα χρωμοσώματα. Κάθε άνθρωπος έχει το δικό του DNA, το όποιο έχει σχηματισθεί από το πατρικό και μητρικό DNA. Σ' αυτό βρίσκονται αποθηκευμένες-κωδικοποιημένες, καταγραμμένες στη γλώσσα του DNA, οι εντολές που έλέγχουν την αναπαραγωγή, την αύξηση και τον μεταβολισμό των ανθρώπων. Το μόριο του DNA και γενικότερα των νουκλεϊκών όξέων των διαφόρων ζώντων όργανισμών είναι πολύ μεγάλο και πολύπλοκο και αποτελείται από μεγάλο άριθμό πολυνουκλεοτιδίων, και μέσα σ' αυτό ένυπάρχουν ως τμήματά του τα διάφορα γονίδια. Το DNA περιέχει τέσσαρες βάσεις: την άδενίνη, την γουανίνη, την κυτοσίνη και την θυμίνη, και μιá πεντόζη, την D-2-δεσοξυριβόζη έστεροποιημένη με φωσφορικό όξύ. Γενικώς τα νουκλεϊκά όξέα συμμετέχουν ένεργώς στο σχηματισμό των νέων πρωτεϊνών, που είναι ή βασική ύλη της ζωής και των φαινομένων της κληρονομικότητας. Το DNA του ανθρώπου έκπληρώνει τις προϋποθέσεις ένός γενετικού ύλικού που περιέχει τους συντελεστές της κληρονομικότητας. Δύναται πανομοιότυπα νά διπλασιασθεί, δηλαδή από ένα ύπαρχον μόριο σχηματίζεται ένα δεύτερο ακριβώς όμοιο.

Μέσα στα 35 χρόνια από τότε που πρωτοανακαλύφθηκε ή περίπλοκη δομή του DNA κατόρθωσαν οι έρευνήτες νά απογράψουν μόνο ένα μικρό μέρος του ανθρώπινου γονιδιώματος. Οι έρευνήτες επιστήμονες, και ιδίως οι 'Αμερικανοί, προγραμμάτισαν τελευταία, διαθέτοντας τεράστια χρηματικά ποσά, την χαρτογράφηση των χρωμοσωμάτων και την αποκρυπτογράφηση όλων των έντολών που συντελούν στη διαμόρφωση ένός ανθρώπου, και υπολογίζεται ότι με τις νέες αυτόματοποιημένες τεχνικές θα επιτύχουν τον στόχο τους μέσα στα δεκαπέντε προσεχή χρόνια, όποτε τότε θα έγκαινιασθεί και μιá νέα εποχή στην ιατρική. Αυτό όμως το γεγονός μās προβληματίζει, γιατί ό περιορισμένος και άκίνδυνος μέχρι σήμερα βιασμός της φύσης από τον άνθρωπο μπορεί τότε νά λάβει μεγάλη και επικίνδυνη έκταση. 'Η δυνατότητα που θα ύπάρχει στο μέλλον όχι μόνο νά διαβάξει κανείς όλόκληρο το μήνυμα, αλλά στο άπώτερο μέλλον και νά το μεταβάλλει, προκαλεί ήδη από τώρα σοβαρές άνησυχίες ότι θα δημιουργήσει σημαντικά ήθικά και δεοντολογικά προβλήματα και γενικά τεράστιες, ίσως και επικίνδυνες, μεταβολές στο ρυθμό της εξέλιξης του ζωϊκού και φυτικού κόσμου και το χειρότερο και αυτού του ανθρώπου. Οι πειραματισμοί στην περιοχή αυτή θα επηρεάσουν πιθανώς και την άτομικότητα του ανθρώπου και θα όδηγήσουν σε ένα είδος διακρίσεων σε βάρος των «γενετικά άκατάλληλων» ανθρώπων. "Αν ή θεραπεία διá της μεταβολής των γονιδίων περιορισθεί μόνο στην εξέλιψη μιās

ἀσθένειας, μὲ τὴν ἀφαίρεση τοῦ σχετικοῦ ἀρνητικοῦ γονιδίου, τότε ἔχει καλῶς· ἂν ὅμως ἡ τεχνικὴ ἐφαρμοσθεῖ καὶ γιὰ τὴν «βελτίωση» τῆς γενετικῆς κληρονομίας ἑνὸς ἀτόμου, αὐτὸ εἶναι ἄγνωστον ποῦ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει. Μπορεῖ νὰ συντελέσει στὴ δημιουργία ἑνὸς καθορισμένου τύπου ἀνθρώπου; Μήπως ἡ ἐπιδιωκόμενη γενετικὴ ἀναδόμηση συντελέσει στὸ νὰ δημιουργηθοῦν «καλοὶ» τέλειοι ἄνθρωποι γιὰ νὰ βελτιωθεῖ ἡ κοινωνία; Ποιοὶ θὰ ἀποφασίζουν σχετικὰ ποιοὶ εἶναι οἱ «καλοὶ» ἄνθρωποι; Μήπως ἕνας νέος Χίτλερ, ποῦ θὰ ἐπιδιώξει νὰ κατακτήσει τὸν κόσμον δημιουργώντας ὑπεράνθρωπους δημιουργοὺς καὶ χειριστὲς ὑπερμηχανημάτων καὶ ὀπλων;

Πρὸς τὸ παρὸν εὐτυχῶς οἱ σχετικὲς προσπάθειες γιὰ τὴν ἐξέλιξη περιορίζονται μόνο, μὲ τὶς μεθόδους ποὺ ὑπάρχουν τῆς ἐπιλογῆς καὶ τῶν διασταυρώσεων, στὴ δημιουργία βελτιωμένων φυτῶν, ποὺ νὰ ἀντέχουν σὲ ὀρισμένες ἀσθένειες καὶ νὰ ἀναπτύσσονται καλῶς στὰ ὑπάρχοντα ἐδάφη καὶ στὶς διάφορες κλιματικὲς



Σὲ φυτὰ καὶ μικροοργανισμοὺς ἔχει πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐμφύτευση γονιδίων χωρὶς γονιμοποίηση. Ἀντίθετα σὲ ἀνώτερα ζῶα ἐπιτυγχάνεται αὐτὸ σὲ γονιμοποιημένα ὠάρια. Πιο ἐντυπωσιακὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα ἐμφύτευσης γονιδίων ἀϋζητικῆς ὁρμόνης σὲ ποντικούς. Πραγματοποιήθηκε ἔτσι ἡ δημιουργία διπλασίων σὲ μέγεθος ποντικῶν, ὅπως δείχνει ἡ παραπάνω φωτογραφία. Φυσικὰ γιὰ τὴν ἐμφύτευση τῶν γονιδίων χρειάζεται πολὺπλοκὴ ἐξειδικευμένη τεχνολογία.

συνθήκες, ώστε έτσι να επιτύχουμε μεγαλύτερες και καλύτερης ποιότητας γεωργικές αποδόσεις. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ βιασμός τῆς φύσης γίνεται σὲ μικρὴ κλίμακα, πρὸς ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητας καὶ χωρὶς νὰ κινδυνεύει αὐτή. Τουναντίον θὰ ὑπάρξει ἔτσι ἡ δυνατότητα νὰ καλύψουμε τὶς μεγάλες ἀνάγκες τροφῆς, ποὺ στὸ μέλλον θὰ εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερες γιὰ τὸν συνεχῶς αὐξανόμενο πληθυσμὸ τῆς γῆς. Τυχὸν ἀνθρώπινα λάθη ἢ μὴ ἐλεγχόμενες ἐπιδράσεις δὲν μποροῦν νὰ προκαλέσουν καταστροφές.

Ἡ δυνατότητα ἐπίδρασης πάνω στὸν ἀνθρώπινο γενετικὸ κώδικα δὲν προβλέπεται νὰ πραγματοποιηθεῖ στὸ ἐγγὺς μέλλον. Πρὸς τὸ παρὸν τέτοιες ἐπιδράσεις ἔχουν ἐπιτευχθεῖ μόνο σὲ μικροοργανισμούς, π.χ. γιὰ τὴν παραγωγὴ ἀνθρώπινης ἰνσουλίνης ἀπὸ κολοβακτήρια μὲ τὴν προσθήκη τοῦ ὑπεύθυνου ἀνθρώπινου γονιδίου στὸ γονιδίωμά τους. Ἐπίσης κατασκευάσθηκαν τεχνητὰ χρωμοσώματα, μέσα στὰ ὁποῖα εἰσάγονται ἀνθρώπινα γονίδια στὶς ζῦμες (*ζυμομύκητες*).

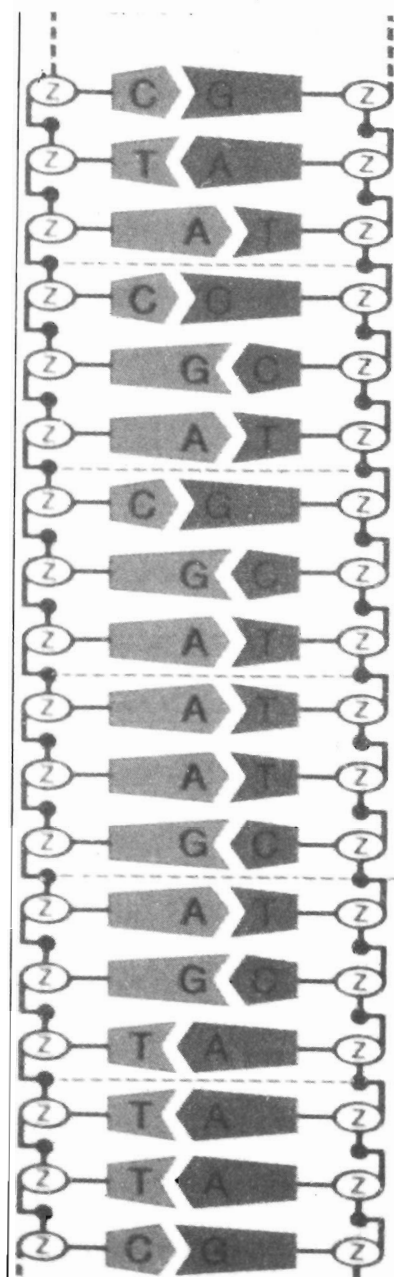


Ἡδη στοὺς ἱατρικοὺς ἐρευνητὲς προκαλοῦνται ζωνρὲς συζητήσεις γιὰ τὸ μέχρι ποίου ὁρίου πρέπει νὰ γίνονται διαφορὲς ἐρευνες καὶ ἐπεμβάσεις στοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἰδίως ἂν θὰ πρέπει νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἡ γενετικὴ βιοτεχνολογία στὴν πρόληψη ἢ ἀκόμη καὶ τὴ θεραπεία ὀρισμένων ἀσθενειῶν. Στὶς συζητήσεις αὐτὲς ἐκφράζονται φόβοι, μήπως ἡ τεχνολογία αὐτὴ καὶ ἰδίως ἡ ἐπέμβαση καὶ ἐπιλογὴ γονιδίων συντελέσουν στὴν ἀνατροπὴ τῆς ἠθικῆς τάξης καὶ στὴν ὑποβάθμιση τῆς ζωῆς.

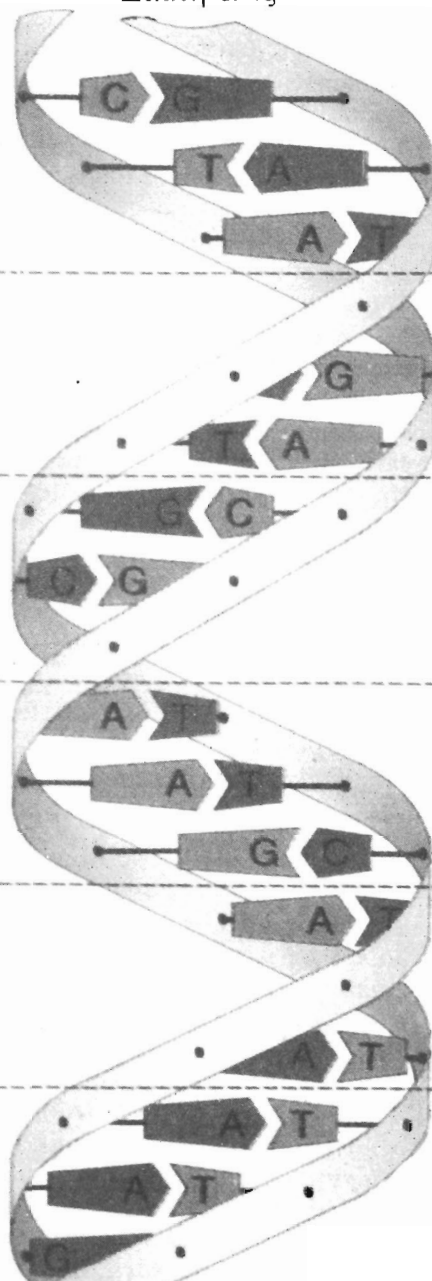
Οἱ δυνατότητες τῶν ἱατρῶν, ποὺ ὑπάρχουν σήμερα, στὴ διαμόρφωση τοῦ ζωικοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀκόμη σχετικὰ περιορισμένες. Π.χ. εἶναι δυνατόν τὸ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου νὰ διαχωρισθεῖ μηχανικῶς σὲ ὑλικὸ ποὺ κατὰ ποσοστὸ 95% συντελεῖ στὴ γέννηση ἀγοριοῦ καὶ σὲ ὑλικὸ πού, κατὰ λίγο μικρότερο ποσοστὸ ἐπιτυχίας, ἐπιτυγχάνεται μὲ αὐτὸ ἡ γέννηση κοριτσιοῦ. Ἐπιδιώκεται στὸ μέλλον νὰ ἐφαρμοσθεῖ εἰδικὸ σπερμοκτόνο, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ ἐπιτυγχάνονται μεγαλύτερα ποσοστὰ ἐπιτυχίας. Βεβαίως ἡ τεχνικὴ αὐτὴ μπορεῖ πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἐφαρμοσθεῖ μόνο, ὅταν ἡ γονιμοποίηση τοῦ ὡρίου γίνεται σὲ δοκιμαστικὸ σωλῆνα (*παιδιά τοῦ σωλῆνα*). Μὲ εἰδικὴ τεχνικὴ σήμερα ἀφαιροῦνται περίπου ἑξὶ ὥρια ἀπὸ τὴν γυναῖκα. Μετὰ τὴν γονιμοποίησιν μέσα σὲ δοκιμαστικὸ σωλῆνα μὲ τὸ σπέρμα τοῦ πατέρα, ἐπιλέγονται ὅσα ἀναπτύσσονται κανονικὰ καὶ αὐτὰ ἐπιστρέφονται στὴ μήτρα τῆς μητέρας γιὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν. Ὅσα παρουσιάζουν ἀνώμαλη διαίρεση τῶν κυττάρων στὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀνάπτυξης, ἀπορρίπτονται. Στὸ ἐγγὺς μέλλον θὰ ἐπιδιώκεται ἡ γυναῖκα νὰ παράγει περίπου 30 ὥρια παίρνοντας εἰδικὰ φάρμακα γονιμότητας. Σ' αὐτὰ θὰ γίνεται, μετὰ τὴ γονιμοποίηση, γενετικὴ ἐξέταση, ὥστε νὰ προσδιορίζεται ἂν τὸ ἔμβρυο θὰ ἔχει προδιάθεση γιὰ ὀρισμένες ἀσθένειες καθὼς καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ του, π.χ. τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τῶν ματιῶν κ.λπ. καὶ τυχὸν φυσικὲς ἀτέλειες. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐξέταση θὰ ἐπιλέγονται ἀπὸ τὰ ὥρια ποὺ γονιμοποιήθηκαν, γιὰ νὰ ἐπιστραφοῦν στὴ μήτρα τῆς μητέρας, μόνον ὅσα ἀναπτυχθοῦν κανονικὰ καὶ ἔχουν τὰ ἐπιθυμητὰ χαρακτηριστικὰ.

Στὸ ἀπώτερο μέλλον ἡ ἐπέμβαση θὰ μπορεῖ νὰ γίνεται σὲ μεγαλύτερη κλίμα-

DNA,
Δικλωνικό μόριο



DNA,
Διπλή έλιξ



Η διαμόρφωση της α- έλικος του γενετικού υλικού του δεοξυριβονουκλεϊνικού οξέος (DNA) γίνεται από δύο μοριακές αλύσους έλυσόμενες ή μιá περίξ της άλλης σε μιá διπλή έλικα... Κάθε μιá από τις τέσσερις διαφορετικές κατασκευαστικές μονάδες, τα δεοξυριβονουκλεοτίδια, αποτελείται από μιá βάση (A= adenine, T= thymine, C= cytosine, G= guanine) και μιá μονάδα σακχάρου (S= sugar) και συνδέονται μεταξύ τους με ομάδες φωσφορικών αλάτων, τα όποια στο διάγραμμα εμφανίζονται με εύκρινείς στιγμές.

κα και σὲ ὅλους τοὺς ζῶντες ὀργανισμοὺς, πρὸς πλήρη βιασμό τῆς φύσης, πράγμα ποὺ δὲν μπορούμε νὰ προβλέψουμε ποῦ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει καὶ κυρίως λόγῳ τῆς λεπτότητας τῶν χειρισμῶν καὶ τῶν τυχόν λαθῶν. Ἀσφαλῶς θὰ μεταβληθεῖ ἡ πορεία τῆς ἐξέλιξης τῶν ζώντων ὀργανισμῶν, τοῦ ἀνθρώπου καὶ γενικότερα τῆς φύσης κατὰ τρόπον ποὺ δὲν θὰ μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος πάντοτε νὰ ἐλέγχει, ὥστε νὰ γίνεῖ αὐτὴ ἀσφαλῶς μόνον πρὸς τὸ καλύτερον. Ὑπάρχει πάντοτε τὸ ἠθικὸ πρόβλημα, ἂν κατ' ἀρχὴν ἐπιτρέπονται γενετικὲς ἐπεμβάσεις στὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου.

Εἶμαι ὅμως αἰσιόδοξος ὅτι στὸ μέλλον οἱ πειραματισμοὶ δὲν θὰ προχωρήσουν πρὸς ἐπικίνδυνες περιοχές. Ἦδη οἱ εἰδικοί ἐρευνητὲς προβληματίζονται καὶ συζητοῦν, καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν συζητήσεων αὐτῶν ἀπασχολοῦν εὐρύτερο κύκλο ἐπιστημόνων καὶ δημοσιεύονται καὶ σὲ μὴ εἰδικὰ περιοδικά, ἀκόμη καὶ στὸν ἡμερήσιο τύπο. Τὸ θέμα αὐτὸ ἀπασχολεῖ ἤδη καὶ τοὺς νομοθέτες. Ἀσφαλῶς θὰ τεθοῦν ἠθικοὶ περιορισμοὶ στὶς ἐπικίνδυνες περιοχὲς ἐρεύνης, καὶ κυρίως στὶς ἐφαρμογὲς τῆς δημιουργίας νέας γενετικῆς βιοτεχνολογίας ἔτσι, ὥστε τελικὰ οἱ ἐρευνητὲς νὰ μὴ βιάσουν τὴν φύση μὲ τὸν χειρότερο δυνατὸ βιασμόν, αὐτὸν ποὺ οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι χαρακτήριζαν ὡς «ὑβριν» καὶ ποὺ ἀναπόφευκτα ὀδηγοῦσε στὴν ἐκδίκηση τῶν θεῶν.

ΔΙΑΛΕΧΤΗ ΖΕΥΓΩΛΗ - ΓΛΕΖΟΥ

Ἐπίκληση στοὺς ἀνέμους

Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος τὶς φωτιὲς νὰ δαμάσει,
λοιπὸν μὴ φυσᾶτε, ἐσεῖς, ἄνεμοι,
λοιπὸν κοιμηθῆτε, ἐσεῖς, ἄνεμοι, στῆς γῆς τὴν καρδιά
στὶς βαθιεῖς, τὶς ὑπόγειες σπηλιές σας, τὶς ἀφεγγες.
Κι' ἐσύ, θεὲ τῶν ἀνέμων, γέρο μας Αἴολε,
δέσε σφιχτὰ τῶν ἀσκιῶν σου τὰ στόματα.
Λυπηθῆτε τὰ χιλιόχρονα δάση.
Μὴ βοηθᾶτε τοὺς ὑπάνθρωπους Νέρωνες ποὺ ξάφνου ξυπνήσανε,
τὸν ματαιόδοξον Ἡρόστρατον τοῦ ναοῦ τῆς Ἐφέσου.
Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος τὶς φωτιὲς νὰ δαμάσει,
τὶς φωτιὲς, ποὺ ἀνελέητα σπαράζουν τὰ δάση.
Λοιπὸν, κοιμηθῆτε, ἐσεῖς, ἄνεμοι.
Λυπηθῆτε τὰ χιλιόχρονα δάση.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ

Ἀπὸ στοιχεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου προήλθαν οἱ δέκα «ἀραβικοὶ» ἀριθμοὶ

Ἀρκετὲς συζητήσεις ἔχουν γίνει σχετικὰ μὲ τὴν προέλευση τῶν καλουμένων «Ἀραβικῶν» ἀριθμῶν, δηλαδὴ τῶν 10 συμβόλων τῶν ἀριθμῶν ἀπὸ τὸ μηδὲν [0] ἕως τὸ ἑννέα [9]. Οἱ ἴδιοι οἱ Ἀραβες λέγουν, ὅτι οἱ «Ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ» δὲν εἶναι δική τους ἐπινόηση, ἐνῶ οἱ Ἰνδοὶ, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν ὅτι οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ εἶναι δική τους ἐπινόηση καὶ μάλιστα ἀρχαία, φαίνεται ὅτι δὲν ἔχουν δίκιο⁶. Ἐδῶ ἐπιχειρεῖται νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι τὰ σύμβολα τῶν συγχρόνων ἀριθμῶν εἶναι ἑλληνικά, καὶ προέρχονται ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο. Ἡ σημερινή μορφή τῶν ἀριθμῶν δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ πρώτη ποὺ εἶχαν, ὅταν πρωτοχρησιμοποιήθηκαν, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ ἀποτελῇ ἐξέλιξη τῶν ἀρχικῶν μορφῶν, οἱ ὁποῖες μὲ τὴν διαρκῆ χρήση τῶν ἀριθμῶν βελτιώθηκαν διατηρώντας, ἀπορρίπτοντας ἢ μεταβάλλοντας διάφορα στοιχεῖα τους. Ἐδῶ φαίνεται ὅτι ἔπαιξε τὸν ρόλο τῆς καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ διάθεση τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπομένως ἡ ἀναζήτησις τῶν συμβόλων τῶν ἀριθμῶν πρέπει νὰ γίνει μὲ ἀπλὲς μορφές καὶ ὄχι μὲ τὶς σύγχρονες.

Σοβαρὸς λόγος γιὰ τὴν «ἀνακάλυψη» τῶν «Ἀραβικῶν ἀριθμῶν» ὑποθέτω πὼς θὰ ἦταν ἡ ἀνάγκη γιὰ ἀκριβεῖς, γρήγορους, σαφεῖς καὶ εὐκολοὺς ὑπολογισμούς. Ἀλλωστε ἡ κοινὴ χρήση τῶν γραμμάτων καὶ σὰν παράστασις τῶν ἀριθμῶν μέσα σὲ ἓνα κείμενο μπορεῖ νὰ προκαλοῦσε κάποια σύγχυση, εἰδικὰ ὅταν ὁ μαθηματικὸς κώδικας τῶν γραμμάτων-ἀριθμῶν θὰ εἶχε ἀχρηστευθεῖ.

- 0: Τὸ μηδὲν καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν μεγάλο Ἑλληνα μαθηματικὸ καὶ ἀστρονόμο Κλαύδιο Πτολεμαῖο τὸ 178 μ.Χ., ληφθὲν ἀπὸ τὸ γράμμα Ὅμικρον [0], ποὺ εἶναι τὸ ἀρχικὸ γράμμα τῆς λέξεως Οὐδέν⁶.
- 1: Ἡ καθιέρωσις τῆς κατακόρυφης γραμμῆς [I] σὰν παράστασις τῆς μονάδος εἶναι λίαν συνήθης καὶ φυσιολογική. Ἀλλωστε καὶ στὶς πινακίδες τῆς Κρητομυκηναϊκῆς Γραμμικῆς Γραφῆς B, ἡ ὁποία ἀπεδείχθη ὅτι ἐξέφραζε τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ μονάδα παρίστατο μὲ μία κατακόρυφη γραμμὴ (χαρακιά)¹.
- 2: Γιὰ τὸ 2 ἐχρησιμοποιήθηκε τὸ κεφαλαῖο γράμμα Z τῆς λέξεως Ζεῦγος. Ἀλλωστε στὴν Κρητομυκηναϊκὴ Γ.Γ.B στὴν πινακίδα PY. Sa 287², ἔχει γραφεῖ: «a-ku-ro de-de-me-no TPOXOS ZE I», δηλ. «ἀργύρῳ δεδεμένῳ ΤΡΟΧΟΣ Ζεῦγος I». Ἀντὶ νὰ γράψουν δύο τροχοὺς, γράφουν Ζεῦγος I, χρησιμοποιώντας τὴν πρώτη συλλαβὴ τῆς λέξεως Ζεῦγος. Ἀπὸ τὸ σύστημα δὲ σταθμῶν προκύπτει ὅτι $1\frac{1}{2} = 4\frac{1}{2}$, δηλαδὴ $2 = 2$. Ἐδῶ μπορεῖ νὰ παραβληθῇ τὸ ἰδεόγραμμα 2 μὲ τὸ 2 ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἀρχικὸ γράμμα Z τῶν λέξεων Ζεῦγος, Ζυγὸς ἢ τοι $Z=2$.
- 3: Γιὰ τὸ ἀριθμητικὸ 3 ἴσως χρησιμοποιήθηκε τὸ ἑλληνικὸ B, τὸ ὁποῖο μὲ τὴν

χρήση απώλεσε την κατακόρυφη γραμμή. Τὸ Β στήν λατινική ἐχρησιμοποιεῖτο πρὸς παράστασιν τοῦ τριακόσια (3×100). Τὸ πιθανότερο ὅμως εἶναι, τὸ 3 νὰ υἰοθετήθηκε ὡς ἔχει, ληφθὲν ἐκ τοῦ λατινικοῦ G, τὸ ὁποῖο παρίστατο ἀρχικῶς μὲ τὸ C. Τὸ λατινικὸ C ὅμως ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ ἑλληνικὸ Γ, τὸ ὁποῖο παρίστανε τὸ 3. Ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος π.Χ., ὅμως, τὸ G παρίστατο στήν μεγαλογράμματο Γραφή σὰν Ζ, στὸν δὲ μεσαῖωνα στήν μικρογράμματο γραφή σὰν 3. Ἡ σχέσις τοῦ ἀριθμητικοῦ 3 πρὸς τὰ Β, C, → G → Ζ → 3 εἶναι προφανής. Πιθανὸν λοιπὸν Ζ ἢ 3 → 3.

- 4: Τὸ ἀριθμητικὸ 4 παρίστατο μὲ τὸ κεφαλαῖο γράμμα Δ. Τὸ Δ παρίστατο ὡς ἐξῆς: Δ (260 π.Χ.), Δ (592 μ.Χ.). Ἡ σχέσηη λοιπὸν τοῦ Δ πρὸς τὸ 4 εἶναι προφανής ἥτοι Δ → Δ → 4.
- 5: Τὸ ἀριθμητικὸ 5 ἴσως νὰ προέκυψε κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸ γράμμα στίγμα (, τὸ ὁποῖο παρίστανε τὸ 6), ἀφοῦ γιὰ τὴν παράστασιν τοῦ 5 υἰοθετήθηκε τὸ ἐπόμενο σύμβολο (Ϸ) καὶ ἐπομένως τὸ S ἀποδεσμεύτηκε. Ἐν προκειμένῳ ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι τὸ ἄρθρο τοῦ καθηγητοῦ κ. Παναγιώτη Παπᾶ, ποῦ δημοσιεύθηκε στὸ τεῦχος 86 τοῦ «Δαυλοῦ» καὶ ἀναφέρεται μὲ ἀποδείξεις στήν παραχάραξιν τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου καὶ εἰδικὰ τοῦ γράμματος S⁴. Ἀναρωτᾶται κανεὶς: αὕτη ἡ «προοδευτικὴ» υἰοθέτησις τῶν νέων συμβόλων τῶν ἀριθμῶν, ἀντὶ τῶν γραμμάτων ποῦ ἐχρησιμοποιοῦντο, ἐγίνε σκοπίμα ἢ τουλάχιστον ἐνθαρρύνθηκε ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ μυστικοῦ κώδικα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου; Πιθανὸν λοιπὸν Γ, S → 5.
- 6: Τὸ ἀριθμητικὸ 6 δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ σ τῆς μικρογραμμάτου παραστάσεως τοῦ Σ⁴. Ἦτοι S, Στ → σ → 6.
- 7: Γιὰ τὸ 7 χρησιμοποιήθηκε τὸ παλαιὸν Ζ, στήν ἴδια θέσιν καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀριθμητικὴ ἀξία, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀφαιρέθηκε ἡ βάση του, ἐπειδὴ εἶχε ἤδη χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὴν παράστασιν τοῦ ἀριθμοῦ 2. Ἔτσι μὲ ἀπλό τρόπο καὶ μὲ τὴν βελτίωσιν τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος συμβόλου Ζ παραστάθηκε καὶ τὸ ἑπτὰ σὰν 7.
- 8: Τὸ ὀκτώ (8), τὸ ὁποῖο παρίστατο μὲ τὸ γράμμα Η, παρέμεινε τὸ ἴδιο, ὅσο καὶ ἂν τοῦτο φαίνεται παράξενο. Πράγματι τὸ γράμμα Η στὰ παλαιὰ ἑλληνικὰ ἀλφάβητα παρίστατο σὰν Η. Ἀλλωστε τὸ παλαιὸν Η (Η) ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἐπάλληλα τετράγωνα, τὰ ὁποῖα ἀριθμοῦν ὀκτὼ πλευρές: Η = Η. Ἦτοι Η → Η → 8.
- 9: Γιὰ τὸ 9 ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ Θ ἢ Ο ἢ Ο, τὸ ὁποῖο ἐν μέρει εἶχε χρησιμοποιηθεῖ στήν παράστασιν τοῦ μηδενός. Γιὰ τὴν παράστασιν τοῦ ἑννέα προτιμήθηκε τὸ πρὸ πολλοῦ ἀχρηστευμένον κόππα. Τὸ κόππα [Ϙ] ἔχει ἄμεση σχέσις μὲ τὸ ἑννέα, ἀφοῦ παρίστανε τὸ 90, τὸ ὁποῖο εἶναι πολλαπλάσιον τοῦ 9, [90=9×10]. Ἦτοι Ϙ = 9.

Ἐπομένως, ἡ πρώτη μορφή τῶν Ἑλληνικῶν («Ἀραβικῶν») ἀριθμῶν, ἡ ὁποία φαίνεται στήν δευτέρην σειρὰ τοῦ πίνακος ποῦ ἀκολουθεῖ, εἶναι, κατ' ἀντιστοιχίαν μὲ τὴν παλαιὰ παράστασίν τους (πρώτη σειρὰ) καὶ τὴν σύγχρονον παράστασίν τους (τρίτη σειρὰ), αὕτη ποῦ φαίνεται στὸν πίνακα, ὅπου πρὸς σύγκρισιν ἔχουν τοποθετηθεῖ καὶ οἱ σύγχρονοι Ἀραβικοὶ Ἀριθμοί:

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ, Στ	Ζ	Η	Θ	Παλαιὰ μορφή
ο	ι	ζ	β	δ	ε	ϛ	θ	ϙ	Πρώτη μορφή
ο	1	2	3	4	5	6	7	8	Ἐξελιγμένη μορφή
•	/	Ϸ	ϸ	Ϲ	Ϻ	ϻ	ϼ	Ͻ	Σύγχρονοι «Ἀραβικοὶ»

Ὅπως φαίνεται, ὅλοι οἱ σύγχρονοι ἀριθμοὶ ἔχουν ἄμεση σχέση μετὰ τὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου, ἐνῶ, ὅπως ἐπίσης φαίνεται, οἱ σύγχρονοι «Ἀραβικοὶ» ἀριθμοὶ δὲν ἔχουν καὶ τόσο μεγάλη σχέση μετὰ τοὺς Ἀραβικοὺς ἀριθμούς. Ἕνα παράδειγμα ἀριθμοῦ μετὰ τὴν πρώτη παράσταση τῶν συμβόλων δείχνει καλύτερα τὴν σχέση τους μετὰ τὴν σύγχρονη μορφή: Π.χ. Σ Θ Ζ Ϸ Δ ϙ = 5 8 2 6 4 9.

Τελειώνοντας θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω τὸν «Δαυλὸν» γιὰ τὴν φιλοξενία του, νὰ τὸν συγχαρῶ γιὰ τὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλει καὶ νὰ προσθέσω ὅτι οἱ ἀνωτέρω περιληπτικὲς ἀπόψεις ἀποτελοῦν μία μικρὴ συμβολὴ στὴν ἔρευνα, ἡ ὁποῖα ἔχει ἀρχίσει μέσω τοῦ «Δαυλοῦ» στὸ συγκεκριμένο θέμα.

Βιβλιογραφία

- 1, 2, : Ἰωάννης Προμπονάς, «Σύντομος εἰσαγωγή εἰς τὴν Μυκηναϊκὴν Φιλολογίαν», Ἐκδόσεις «Συμμετρία», Ἀθήνα 1979.
- 4: Παναγιώτης Θ. Παππᾶς, «Ἡ περιέργη περίπτωσις τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ ἐλληνικοῦ γράμματος δίγαμμα ἢ στίγμα», «Δαυλὸς» τεύχος 86.
- 5: Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἑγκυκλοπαίδεια Παύλου Δρανδάκη.
- 6: Ἱπποκράτης Π. Δάκογλου, «Ἡ γένεσις τῶν συμβόλων τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν, «Δαυλὸς» τεύχος 90.
- Γεώργιος Σταυράγγελος, «Ἐν ἐπαφῇ μετὰ τὸν μαθηματικὸν συμβολισμόν τοῦ Ἀλφαβήτου», «Δαυλὸς» τεύχος 87.
- «Οἱ σύγχρονοι Ἀραβικοὶ ἀριθμοί», Ἐπιστολὴ Α. Τάγαρη, «Δαυλὸς», τεύχος 77.
- Χ. Ἡσαΐας, Ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κ. Α. Τάγαρη, τεύχος 82 τοῦ «Δαυλοῦ».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡ. ΜΠΟΣΙΝΑΚΗΣ

Ἀπ' τὸν καθρέφτη

Σκέφτομαι αὐτὰ ποὺ μοῦ ψιθύρισες,
καθὼς ἀκουμποῦσες στὸ παράθυρό σου
ἀγναντεύοντας τὴν ἀνοιξή.
Κι' ὅστερα γυροφέρνω τὴ σκέψη μου
σ' αὐτὴ ποὺ δὲν κυττάζει ἀπ' τὸ παράθυρο,
σ' αὐτὴ ποὺ δὲν ἔχει παράθυρο.
Ἐπάρχει μόνον ὁ καθρέφτης στὸ δωμάτιό της
κι' ἀπ' αὐτὸν κυττάζει.
Ἀπ' τὸ παράθυρο τὸ βλέμμα βυθίζεται καὶ φτάνει...
φτάνει ὡς τὸν ὀρίζοντα.
Κι' αὐτὴ ἀπ' τὸν καθρέφτη δὲν βλέπει ὀρίζοντες.
Ἀτέρμονη χάνεται ἡ ματιὰ της
καὶ δὲν γυρίζει ξανά.
Γυροφέρνω τὸ βλέμμα μου καὶ σὲ κυττάζω.

Η ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ



Ο «Δαυλός» ανακοινώνει, ότι η προθεσμία για την υποβολή ποιημάτων στην Ε΄ Κρίση της «ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» λήγει στις 15 'Οκτωβρίου.

• Τονίζεται όμως ιδιαιτέρως ότι, λόγω της άθροιας ήδη συμμετοχής, τὰ πρὸς ἀνθολόγησιν ποιήματα θὰ κριθοῦν **ἀνετώτερα** ἀπὸ τὴν 'Επιτροπή, ἂν ἀποσταλοῦν ὅσο τὸ δυνατόν συντομώτερα.

• Ἡ Κρίση, ἡ ἐκτύπωση καὶ ἡ κυκλοφορία τῆς Ε΄ 'Ανθολογίας τοῦ «Δαυλοῦ» θὰ ἔχουν ὁλοκληρωθῇ στὶς ἀρχὲς Δεκεμβρίου 1989.

• Ἄν γράφης ποίηση, μὴ διστάσης καθόλου, εἴτε εἶσαι γνωστός καὶ κατὰ ξινόμενος εἴτε ἄγνωστος καὶ νέος, νὰ ἐμπιστευθῇς τὸν «Δαυλό» καὶ νὰ συμμετάσχης στὴν κρίση τοῦ 1989: Ἡ «ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ» τοῦ «Δαυλοῦ» ἔχει ἤδη δημιουργήσει ἀναμφισβήτητη παράδοση ἀντικειμενικότητας, δικαιοκρισίας καὶ ἀπροσωποληψίας στὸ χῶρο τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Ποιήσεως.

- 1) Ἀνώτερος ἀριθμὸς ὑποβαλλομένων ποιημάτων: **Τρία (3)**.
- 2) Ὑπεύθυνη δήλωση τοῦ ποιητῆ ὅτι τὰ ποιήματά του δὲν ἔχουν δημοσιευθῇ καὶ δὲν θὰ δημοσιευθοῦν μέχρι τέλους τοῦ 1989.
- 3) Σύντομο αὐτοβιογραφικὸ σημεῖωμα, ὄχι μεγαλύτερο τῶν 10 γραμμῶν γραφομηχανῆς, γραμμένο σὲ α΄ πρόσωπο.

Τὰ ποιήματα, οἱ δηλώσεις καὶ τὰ αὐτοβιογραφικά νὰ ταχυδρομοῦνται
στὴ διεύθυνση: Δημ. Ι. Λάμπρου, Ἀχιλλέως-Μουσῶν 51
175 62 ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ, μὲ τὴν ἐνδειξή
«Γιὰ τὴν Ἀνθολογία τοῦ ΔΑΥΛΟΥ»

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Ι. — Πολιτικὸς ἀποπροσανατολισμὸς

Μετὰ ἀπὸ ἔντονο προεκλογικὸ ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος διεξήχθη σ' ὁλόκληρῃ τῇ χώρᾳ, μποροῦμε τώρα μὲ νηφαλιότητα νὰ ἐπισημάνουμε δύο πράγματα, πού γιὰ μᾶς ἔχουν περισσότερὴ σημασία ἀπὸ τὶς πλαστικὲς σημαιοῦλες.

1. — Ἐξελέγησαν τριακόσιοι βουλευταί, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀντιπροσωπεύουν τὸ Ἔθνος καὶ ὄχι τὴν ἐκλογικὴ τῶν περιφέρειαι. Ἀπὸ τοὺς τριακοσίους αὐτοὺς, ὅπως καὶ ἀπὸ τοὺς τριακοσίους προηγουμένους καὶ τοὺς προηγουμένους, οὐδεὶς ἔχει γράψει μία μελέτη γιὰ τὸ Ἔθνος τὸ ὁποῖο ἀντιπροσωπεύει, ἢ γιὰ τὰ προβλήματά του. Ἐπὶ παραδείγματι: Οἱ «πατέρες τοῦ Ἐθνους» δὲν συνέγραψαν ἓνα βιβλίον γιὰ τὸ δημογραφικόν. Νὰ τὸ ἀναλύουν καὶ νὰ προτείνουν λύσεις. Πρόκειται γιὰ τὸ πλέον φλέγον πρόβλημα τοῦ λαοῦ μας. Ἐδῶ ἐξαφανιζόμεθα μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια, καὶ ἀσχολούμεθα μὲ τὴν διεθνῇ εἰρήνῃ καὶ τὰ παιδάκια τῆς Ἀφρικῆς. Ἐπίσης οὔτε γιὰ τὸ περιεχόμενον τῆς παιδείας οὔτε γιὰ τὴν κοινωνικὴ σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ οὔτε γιὰ τὰ ναρκωτικὰ πού μασιτίζουν τὴ νεολαίαν οὔτε γιὰ ἔθνικα ἰδεώδη οὔτε γιὰ τὸ ασφαλιστικόν οὔτε γιὰ τὴν μετανάστευσιν, τὴν ἀστυφιλίαν, τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου κ.τ.λ. Κανένα ἀπὸ αὐτὰ καὶ κανένα ἀπὸ τὶς δεκάδες κοινωνικῶν, πνευματικῶν κ.ἄ. προβλημάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν ἀπετέλεσε ἀντικείμενον μελέτης, ἔστω ἀπὸ ἓνα βουλευτὴ. Γιατί; Φυσικὰ περὶ ἀλυστρώτων Ἑλλήνων ἢ περὶ ἔθνικων διεκδικήσεων οὐδεὶς λόγος. Οὔτε νὰ ψιθυρίσουν δὲν τολμοῦν. Γιατί; Πραγματικῶς θὰ ἦταν ὑπέροχο, ἂν οἱ βουλευταί μας εἶχαν ἀσχοληθῇ μὲ κοινωνικά, πνευματικὰ κ.λπ. προβλήματα τοῦ Ἐθνους καὶ προέτειναν σὲ βιβλία τῶν τὶς λύσεις. Δυστυχῶς κατὰ τέτοιο δὲν συνέβη, οὔτε ἔχομε λόγους νὰ πιστεύωμε ὅτι θὰ συμβῇ στὸ μέλλον.

2. — Πέρα τῶν βουλευτῶν ὡς ἀτόμων ὑπάρχει καὶ τὸ σῶμα τῆς βουλῆς. Ἡ λεγόμενη «Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία» δὲν ὠργάνωσε ὁμάδες ἐργασίας ἀπὸ βουλευτῆς, πού θὰ ἠσχολοῦντο μὲ τὴ μελέτη τῶν προβλημάτων τοῦ λαοῦ μας. Γιατί; Συνεστήθη ἐπιτροπὴ γιὰ τὸ σκάνδαλον «Κοσκωτᾶ». Καὶ λοιπόν; Ἐν τάξει, νὰ γίνῃ μία ἐπιτροπὴ, γιὰ νὰ διερευνήσῃ τὴν ὑπόθεσιν. Ἀλλὰ γιὰ τὰ σπουδαιότατα θέματα, ὅπως εἶναι κυρίως τὸ δημογραφικόν, ἡ ἀστυφιλία, οἱ μειονότητες, ὁ ἀλυστρωτὸς Ἑλληνισμὸς κ.τ.λ. δὲν συνεστήθησαν ἐπιτροπές. Γιατί; Εἶναι πολιτικὸς στρουθοκαμηλισμὸς νὰ φωνάζουν ὅλοι γιὰ «κάθαρσιν» καὶ σύμπας ὁ πολιτικὸς κόσμος νὰ ἀσχολῇται μὲ μερικοὺς κλέφτες, καὶ οὐδεὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ δημογραφικόν μας πρόβλημα, πού ἀπειλεῖ πλέον τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἔθνους μας. Λὲς καὶ ὅλα τὰ κόμματα καὶ ὅλοι οἱ βουλευτῆς καὶ ὅλος ὁ κρατικὸς ὀργανισμὸς ἔχουν μοναδικὸ σκοπὸ νὰ ἀποκαλύψουν πέντε-δέκα καταχραστῆς. Ἡ εἰσαγγελικοποίησις τοῦ δημοσίου βίου καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις τῆς λαϊκῆς προσοχῆς ἀπὸ τὰ ζωτικὰ θέματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν εἶναι τυχαία. Μᾶς ἀποπροσανατολίζουν σκοπίμως. Εἶναι πάντως λυπηρό, πού ἡ βουλὴ ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν προβλημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους, τὸ ὁποῖον, ὑποτίθεται, ἀντιπροσωπεύει.

"Αν ὁ ἀντιπρόσωπος δὲν ἐπιμελῆται τῶν ὑποθέσεων τοῦ ἀντιπροσωπευομένου, τότε τί χρειάζεται;

Ἐπείγει λοιπὸν τόσον ἡ βουλή ὡς σῶμα ὅσο καὶ οἱ βουλευταὶ ὡς ἄτομα νὰ ἐνδιαφερθοῦν — ὄχι μὲ λόγια — μὲ τὰ ζωτικὰ προβλήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ νὰ προτείνουν λύσεις. Ἐκτός κι ἂν δὲν μποροῦν.

II. — Ποῦ πηγαίνουν τὴν νεολαία;

Πρέπει νὰ κάνετε ἓνα πείραμα. Ρωτήσετε ἓναν μαθητὴ, ποῦ θὰ συναντήσετε τυχαίως στὸ δρόμο, τί σημαίνει ἀρετὴ, δόξα, τιμὴ, καθήκον, ἡρωϊσμός· καὶ θὰ διαπιστώσετε, ὅτι δὲν θὰ γνωρίζῃ. Παλαιότερα τὰ σχολεῖα ἐκτὸς ἀπὸ γνώσεις προσέφεραν καὶ **ἦθος**. Σήμερα τὰ σχολεῖα παρέχουν γνώσεις ἀμφιβόλου ἀξίας καὶ **καθόλου ἦθος**. Ἐκπαίδευσις ὑπάρχει. Παιδεία δὲν ὑπάρχει. Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ καταγγέλλουν, ὅτι τὰ σχολεῖα ἐνδιαφέρονται γιὰ κάποια μάθησι κι' ὄχι γιὰ **διάπλασι χαρακτήρων**, ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ σχολείου. Τὸ κακὸ αὐτὸ πραγματοποιεῖται μὲ τρεῖς τρόπους.

α) Στὰ βιβλία (ἱστορίας, φιλολογίας, κοινωνιολογίας, ἀναγνωστικά κ.τ.λ.) ἔχουν ἐπιμελῶς ἀφαιρεθῇ καὶ ἀποκλεισθῇ κείμενα, ποῦ προβάλλουν ἰδανικά καὶ ἀξίες καὶ ἀντ' αὐτῶν τὰ Ἑλληνόπουλα μαθαίνουν θεωρίες ἐκμηδενισμοῦ τοῦ ἥθους. Γιὰ παράδειγμα: Πουθενὰ δὲν ἀναλύεται τί σημαίνει Ἑλληνισμός, ἐνῶ ἀναλύεται ἡ θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης· ἡ σκοπίμως δὲν διδάσκεται τὸ περιεχόμενον τῶν ἐννοιῶν τῆς ἀρετῆς, δόξης, τιμῆς, καθήκοντος, ἡρωϊσμοῦ· ἀντ' αὐτῶν διδάσκονται φορτικῶς ἡ σεξουαλικὴ (δῆθεν διαπαιδαγώγησι) ἐλευθεριότης, ὁ (ὑποπτος) φιλειρηνισμός, ἡ (ὑποπτη) ἀνεξιθρησκεία, τὰ (ὀλέθρια) δικαιώματα τῶν μειονοτήτων κ.τ.λ.

β) Ἡ ὀργάνωσι τοῦ σχολικοῦ συστήματος παρακινεῖ τοὺς μαθητὲς εἰς ἀπειθειαν πρὸς τοὺς καθηγητὲς των καὶ εἰς ἔλλειψιν σεβασμοῦ πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους των. Γιὰ παράδειγμα: δὲν σηκώνονται πλέον οἱ μαθητὲς, γιὰ νὰ δώσουν τὴν θέσιν των σὲ ἡλικιωμένους μέσα στὰ λεωφορεῖα· ἡ βλέπετε κάτι δωδεκάχρονα νὰ καπνίζουν προκλητικῶς καὶ νὰ βλάπτουν τὴν υἰεῖα των ἢ ἐν γένει νὰ συμπεριφέρονται μὲ θρασύτητα, πρὸς τὴν ὁποία λόγῳ ἡλικίας ρέπουν κ.τ.λ. Ἔτσι προετοιμάζονται, γιὰ νὰ γίνουν ἀργότερα τὸ κοινωνικῶς ἀγνώμον, ἐθνικῶς ἐπιζήμιο καὶ ἐπιστημονικῶς ἄχρηστο πλάσμα ποὺ λέγεται (σημερινὸς) φοιτητής.

γ) Τὸ ποιοτικὸ ἐπίπεδο τῶν δασκάλων-καθηγητῶν κατῆλθε σὲ ὀριακὰ ἐπίπεδα. Θέλετε διότι δὲν ἀμείβονται, ὅπως δικαιοῦνται; Θέλετε ὁ κομματισμός; Θέλετε διότι δὲν μορφώνονται καταλλήλως; Θέλετε γιὰ ἄλλους λόγους; Ἡ πραγματικότης εἶναι ὅτι οἱ δάσκαλοι-καθηγηταὶ δὲν εἶναι ὅπως οἱ παλαιοὶ γεμᾶτοι ζῆλο, ἀφοσίωσι καὶ δυναμικὴ θέλησι νὰ διαπαιδαγωγήσουν τὴ νεολαία. Κατάντησαν **κοινοὶ δημόσιοι υπάλληλοι**, διεκπεραιωτὲς ἐνὸς σχολικοῦ προγράμματος καὶ τίποτε περισσότερο. Οἱ μαθηταὶ τελειώνουν τὰ σχολεῖα ἀπαίδευτοι. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἔχουν — καὶ εὐτυχῶς εἶναι ἡ πλειοψηφία, ἀσχέτως ἂν δὲν φαίνεται — ἦθος, δὲν τοὺς τὸ ἔδωσε οὔτε ἡ Πολιτεία οὔτε τὸ σχολεῖο οὔτε οἱ δάσκαλοί τους, ἀλλὰ ἡ οἰκογένειά τους καὶ ἡ καλὴ των φύσι.

Ποῦ πηγαίνουν τὴ νεολαία οἱ θέσει καθοδηγητὲς της εἶναι ἐμφανές. Τὴν

σπρώχνουν στήν ἀποχαύνωσι. "Ὡστε ἡ ἐλπίδα τοῦ ἔθνους δίχως ἰδανικά, δίχως φιλοδοξίες, δίχως ὁρμή νά εἶναι ἀνίκανη νά συνεχίσῃ τήν ἱστορία τῆς Ἑλλάδος.

Ἀσφαλῶς θά ὑπάρξῃ ἀντίδρασι ἐναντίον τῆς διαδόσεως τῆς παρακμῆς. Καί ὥς πρῶτο βῆμα τῆς ἀντιδράσεως εἶναι ἡ καταγγελία τῶν ἐπιδιώξεων τῶν μισελλήνων.

III.— Ὑποπτες καινοτομίες

Ἐν ὀνόματι κάποιου δῆθεν προοδευτικοῦ «προγράμματος» καί σέ συνδυασμό μέ τὸ «βόλεμα» ἑκατοντάδων «ἡμετέρων» καθιερώθη στὸν Στρατὸ ὁ θεσμός τῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν. Τοποθετοῦνται δηλαδή (τάχα) εἰδικοί ἐπιστήμονες (!) σέ στρατιωτικὰς μονάδες, μέ σκοπὸ νά φροντίζουν γιὰ τὴν προσαρμογὴ τῶν στρατιωτῶν στὴ στρατιωτικὴ ζωὴ.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι μερικοὶ νέοι, ὅταν πηγαίνουν στρατιῶτες, ἔχουν ψυχολογικὰ προβλήματα καὶ δυσκολεύονται νά προσαρμοσθοῦν στὴν νέα μορφή διαβίωσης, πού εἶναι ὁ Στρατός. Ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία, πάντως, ξεπερνᾷ μόνη τῆς τὸ πρόβλημα. Μερικοὶ παθολογικοὶ τύποι, ἂν δὲν μπορέσουν νά προσαρμοσθοῦν, ἐξετάζονται ἀπὸ ψυχιάτρους καὶ ἢ ἀπολύονται ἢ κατατάσσονται ὡς βοηθητικοί. Οἱ ὑπόλοιποι, πού, καθὼς εἶπαμε, εἶναι σχεδὸν τὸ σύνολο τῶν στρατιωτῶν, συνηθίζουν στὸν καινούργιο τρόπο ζωῆς καὶ ἄρκετοὶ ἐπωφελοῦνται ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν τους θητεία. Ἄλλοι μαθαίνουν κάποιο ἐπάγγελμα (ὁδηγοί, ηλεκτρολόγοι κ.τ.λ.), ἄλλοι ἀποκτοῦν ἐπαγγελματικὴ ἐμπειρία (ἱατροί, χημικοὶ κ.τ.λ.) καὶ γενικῶς ὅλοι, ὅπως κοινῶς ἀναγνωρίζεται, ἀνδρώνονται στὸν Στρατό, διότι φεύγουν ἀπὸ τὴν προστασία τῆς οἰκογενείας, ἀναλαμβάνουν εὐθύνες, ἐκπαιδεύονται στρατιωτικῶς, δημιουργοῦν φιλίες κ.τ.λ.

Ποιὸς λοιπὸν ἔχει ἀνάγκη τῆς βοήθειας κοινωνικοῦ λειτουργοῦ; Ἄν ὁ ὀπλίτης ἀντιμετωπίζῃ προσωπικὸ θέμα, θά τὸ συζητήσῃ μέ τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ ἢ μέ τὸν διοικητὴ τῆς Μονάδος του. Τὸν «κοινωνικὸν λειτουργόν» τί τὸν χρειάζεται; Στὴν κατανόησιν τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι ἱκανώτερος ἓνας διπλωματοῦχος, πού ἔμαθε τὴν ζωὴν στὰ βιβλία, ἀλλὰ ὁ διοικητὴς Μονάδος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ χρόνια βρίσκεται πλησίον πολλῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους διοικεῖ. Ἄλλως τε ὁποῖος ὀπλίτης ἀδυνατεῖ νά προσαρμοσθῇ στὸν Στρατὸ εἶναι ἄχρηστος καὶ ὅπωςδήποτε ἐπικίνδυνος. Ἄχρηστος, διότι τί ἀπόδοσι νά ἔχῃ ἓνας, πού γιὰ νά μένῃ στὸν Στρατὸ χρειάζεται τὴν βοήθειαν κοινωνικοῦ λειτουργοῦ; Καὶ ἐπικίνδυνος, διότι ἐν καιρῷ πολέμου πρῶτος «θὰ τὸ βάλλῃ στὰ πόδια». Ἐκτὸς κι ἂν τὸν συγκρατήσῃ ὁ κοινωνικὸς λειτουργὸς μέ συμβουλές, πού θὰ τοῦ δίνη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης.

Φυσικὰ οὔτε στὸ 1912-1913 οὔτε στὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατεία οὔτε στὸ ἔπος τοῦ 1940 οὔτε στὴν Ἀντίστασιν οἱ στρατιῶτες προσέφευγαν σὲ κοινωνικοὺς λειτουργοὺς, ἀλλὰ ἠγωνίζοντο, διότι πίστευαν στὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τοῦ ἔθνους. Πραγματικῶς ὁ καλῦτερος τρόπος γιὰ νά προσαρμοσθοῦν οἱ νέοι στὸν Στρατὸ δὲν εἶναι ἡ βοήθειά τους ἀπὸ κοινωνικοὺς λειτουργοὺς, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη των πρὸς τὴν πατρίδα, τὴν ὁποία καλοῦνται νά προετοιμασθοῦν γιὰ νά ὑπερασπίσουν. Τὸ

ιδανικό του πατριωτισμού, όταν έμπνέη τη νεολαία, την καθιστᾷ ἄξια νὰ φέρη τὴ στολὴ τοῦ Ἑλλήνος Στρατιώτου. Ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς «Ἀμυνας» δὲν κατενόησε, ὅτι μαχητές, ἥρωες καὶ ἄνδρες ποὺ θυσιάζονται δὲν γίνονται μετὰ ἀπὸ διαλέξεις κοινωνικῶν λειτουργῶν, ἀλλὰ μόνο μὲ τὴν **πίστι σὲ ἰδεώδη**. Ἀντὶ λοιπὸν τὸ κράτος νὰ πληρῶνῃ κηφῆνες ψευτοκοινωνικοὺς λειτουργοὺς, ποὺ δῆθεν θὰ ψυχαναλύσουν τὰ στρατευμένα Ἑλληνόπουλα, ἃς δώσῃ σ' αὐτὰ **ιδεώδη**.

Δυστυχῶς ὅμως τόσο στὰ σχολεῖα ὅσο καὶ στὸν Στρατὸ ἡ ἐθνικὴ διαπαιδαγώγησι ἔχει ἀντικατασταθῇ μὲ ὁμιλίες γιὰ τὴν ἰσότητα τῶν δύο φύλων, τὴν συμπαράστασι στὰ παιδιὰ τῆς Ἀφρικῆς, τὸν ἀντιρατσισμό» κ.τ.λ., καὶ φυσικὰ γιὰ περισσότερη ἐλευθερία, περισσότερα δικαιώματα, περισσότερες ἀπαιτήσεις, περισσότερες παροχές, ὥστε νὰ διαπαιδαγωγῆται ὁ νέος στὸ νὰ ζητῇ καὶ ὄχι στὸ **νὰ προσφέρῃ**. Καὶ μετὰ περιμένετε ἀπὸ ἕναν τέτοιο ἄνθρωπο νὰ ἀγωνισθῇ, νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ νὰ θυσιασθῇ...

Ὁ Ναπολέων

Μία φράση μου ποὺ δὲν συμπληρώθηκε μὲ τὴν ἐπεξήγησι «κατὰ τὴ γνώμη τῶν Γάλλων» («Αἴσιμα καὶ Ἀδῆριτα», «Δαυλός», τ. 89) προκάλεσε τὴν δίκαιη «ἐκρηξί» τοῦ κ. Δεινία Δικαίου («Δαυλός», τ. 90). Πράγματι ὁ Ναπολέων δὲν δόξασε τὴν Γαλλία, ὅπως νομίζουν οἱ πολλοὶ καὶ ὅπως παραδέχονται οἱ Γάλλοι, ποὺ γι' αὐτὸ τὸν ἀποκαλοῦν «Μέγα». Εἶμαι σύμφωνος καὶ στοὺς δέκα λόγους, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ κ. Δεινίας Δικαῖος κατακεραυνώνει τὸν Ναπολέοντα. Προσθέτω μάλιστα κι' ἕναν ἐνδέκατο, ὅπως τὸν πῆρα ἀπὸ τὸ «Ἡμερολόγιο» τοῦ Ἰω. Μεταξᾶ. Ἀσχετὰ μὲ τίς ἐνδεχόμενες πολιτικὲς διαφορὲς εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ Μεταξᾶς ὑπῆρξε ἐπιφανὲς στρατιωτικὸς νοῦς, ἀνεγνωρισμένος διεθνῶς. Τὸ 1903 ἀπόφοιτος τῆς Γερμανικῆς Πολεμικῆς Ἀκαδημίας ἐπισκέφθηκε τὸ Παρίσι καὶ σταμάτησε στὸν τάφο τοῦ Ναπολέοντα ὄχι γιὰ νὰ ἀποτίσῃ φόρο τιμῆς, ἀλλὰ ἀπὸ περιέργεια. Δὲν ἐκτιμοῦσε πιά τὸν Ναπολέοντα. Μετὰ πῆγε στὸ Βατερλώ καὶ ὑπὸ βροχὴ κάλπασε στὸ πεδίο τῆς ἱστορικῆς μάχης. Στὸ «Ἡμερολόγιό Του» (Μάιος 1903) σημείωσε τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά: «Τὸν βασιλέα, ὅστις ἀγωνιζόμενος ἐν μέσῳ καταστροφῶν καὶ γενικοῦ κατ' αὐτοῦ πολέμου ἐζήτει ἕνα ἐνδοξον τέλος, ἡδυνάμην νὰ θαυμάσω καὶ νὰ σεβασθῶ, ὄχι ὅμως τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις δὲν ἤξευρε νὰ ἀποθάνῃ εἰς Βατερλώ ἢ τουλάχιστον κάπου κοντὰ εἰς τὸ Παρίσι, ἀλλ' ἐπροτίμησε μὲ μεγάλας φράσεις νὰ ὑποστῇ τὸν ἐξουτελισμὸν τοῦ νὰ ζητήσῃ ἡρεμὸν βίον παρὰ τῶν Ἀγγλων...».

Αἴσα

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

Ἡ Γραμματικὴ τῶν ἀγραμματίστων

Ὁ Μανόλης Τριανταφυλλίδης κατόρθωσε νὰ ἐπιβάλει ὡς Γραμματικὴ τὴ Μορφολογία του, ἐνισχυμένη μὲ λιγοστὰ στοιχεῖα Φωνητικῆς καὶ Λεξιλογίας. Ἐγράψε μάλιστα μὲ δυὸ συνεργάτες του καὶ τὸ βιβλίον «*Ἡ γλῶσσα μου — Κείμενα, Γραμματικὴ, Ἀσκήσεις*», στὸ ὁποῖο ἐφαρμόζει τὴ «Γραμματικὴ» του, ἐνῶ ἀγνοεῖ ἐντελῶς τὴ Σύνταξιν καὶ ὡς ἀντικείμενο διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ ὡς ὄρον. Ἡ ἐπεξεργασία 120 κειμένων (τόσα εἶναι τὰ μαθήματα τοῦ βιβλίου) μόνον ἀπὸ λεξιλογικὴ καὶ μορφολογικὴ ἄποψη ἀποτελεῖ «παγκόσμια πρώτη».

Παρόμοιο βιβλίον, ἀλλὰ ὁλοκληρωμένο, μὲ τίτλον «*Ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα — Μαθήματα γραμματικῆς καὶ σύνταξης*» ἔγγραψε γιὰ τοὺς πολιτικοὺς πρόσφυγες ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Γιώργης Ἀθανασιάδης (Βουκουρέστι 1960). Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου περιέχει «*Εἰσαγωγικὰ μαθήματα*» (1-25)· τὸ δεύτερον μέρος «*Τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου ἀναλυτικότερα*» (εἰδωμένα συντακτικὰ καὶ μορφολογικὰ) (26-91)· τὸ τρίτον μέρος τὰ «*Σημασιολογικὰ*» (92-94)· τὸ τελευταῖον (τέταρτον) μέρος τὴν «*Οἰκογένειαν λέξεων*» (95-100). Ὁ Γιώργης Ἀθανασιάδης ὁλοκληρῶνει μὲν τὴ Γραμματικὴν, οἱ γενικότερες ὅμως ἀντιλήψεις του δὲν εἶναι ἀπαλλαγμένες ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν τῆς γλωσσολογίας μας.

Ἐπεξεργασία τῆς «*Γραμματικῆς*» τοῦ Τριανταφυλλίδη ἔγινε πρόσφατα καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ἰδοὺ οἱ παράγοντες, ποὺ ἔκαμαν κάποια «*Ἀναπροσαρμογὴ τῆς Μικρῆς Γραμματικῆς*»:

Α. Ὁμάδα Ἐργασίας: 1) Ἀλέξανδρος Καρανικόλας (πρόεδρος), 2) Ἀντώνης Κατσούρος, 3) Καλλιόπη Μουστάκα, 4) Κώστας Παπανικολάου, 5) Ἰγνάτιος Σακαλῆς, 6) Ἀνθὴ Σεφεριάδου, 7) Ἡλίας Σπυρόπουλος, 8) Δημήτρης Τομπαΐδης καὶ 9) Χρῆστος Τσολάκης (ὅλοι ἢ σχεδὸν ὅλοι ἐκ μέρους τοῦ Π. Ἰνστιτούτου).

Β. Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ: Ἀκαδημαῖκοι Μιχαὴλ Στασινόπουλος καὶ Πέτρος Χάρης, καθηγητὲς Πανεπιστημίου Λίνος Πολίτης, Ἀγαπητὸς Τσοπανάκης (ποὺ ἔγιναν ἐπίσης Ἀκαδημαῖκοι) καὶ Ἐμμανουὴλ Κριαρᾶς.

Οἱ παράγοντες τῆς «*Ἀναπροσαρμογῆς*» δὲν ἐπρόσθεσαν τίποτε στὸ ἔργο τοῦ Τριανταφυλλίδη, ἀφαίρεσαν πολλὰ, ἄφησαν ὅμως ὅλα τὰ λάθη, ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴ δοτικὴ πτώση, τὴν «ἐνεργητικὴν μετοχήν», μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κ.λπ.

Κάποιος ὅμως «αὐτόκλητος γλωσσολόγος» (κατὰ τὸ «αὐτόκλητος Σολωμίστης», ποὺ ἀπηύθυνε ὁ καθηγητὴς Γ. Π. Σαββίδης στὸν Γ. Νικολόπουλον) εἰσήλθε στὰ οἰκόπεδα τῶν «σπουδαγμένων γλωσσολόγων» μας καὶ ἀνεκάλυψε κάμποσα λάθη καὶ πάρα πολλὰς ἐλλείψεις τῆς Γραμματικῆς. Οἱ «ἀνατρεπτικὲς» αὐτὲς ιδέες τοῦ πρωτοδημοσιεύτηκαν στὸν Τύπον τὸ 1979, στὰ τέλη δὲ τοῦ 1987 ἐβγήκαν σὲ βιβλίον μὲ τίτλον «*Ἐνάντια στὴν ἰσοπέδωσιν τῆς γλώσσας (Δεῖ-δεῖ Γλωσσικῆς Θεωρίας)*». Τὸ βιβλίον δὲν διαπιστώνει μόνον κενὰ καὶ θεωρητικὰ λάθη, ἀλλὰ κάνει καὶ συγκεκριμένες προτάσεις γιὰ τὴ ριζικὴ ἀναθεώρησιν τῆς Μορφολο-

γίας και της Σύνταξης, για τὸν ἐκσυγχρονισμό τῆς Γραμματικῆς μας.

Περίμενα κάποια κρίση τῶν διαπιστώσεων καὶ προτάσεών μου ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων, ὡς τώρα ὅμως (Ἰούλιος 1989) σιωποῦν: α) τὸ Τμῆμα Γραμμάτων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, β) οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ Ἀγγελος Βλάχος, Νικηφόρος Βρεττάκος, Κωνστ. Δεσποτόπουλος, Κωνστ. Τρυπάνης, Ἀγαπητὸς Τσοπανάκης (ἐλαβαν τὸ βιβλίο «Τιμῆς Ἑνεκεν»), γ) τὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτούτο, δ) ὁ καθηγητῆς Γεώργιος Μπαμπινιώτης (τὸ 1986 εἶχε δημοσιεύσει σχετικὸ μου κείμενο στὴν ἐκδοση τοῦ Γλωσσικοῦ Ὁμίλου «Ἑλληνικὴ Γλῶσσα»), ε) οἱ δημοσιογράφοι καὶ κριτικοὶ Κώστας Γεωργουσόπουλος καὶ Μάριος Πλωρίτης, ποὺ γράφουν καὶ ὁμιλοῦν ἐπὶ παντὸς ἐπιστητοῦ (ἐλαβαν τὸ βιβλίο «Τιμῆς Ἑνεκεν»). Ἐσιώπησαν καὶ τὰ «φιλολογικὰ περιοδικὰ περιωπῆς». Ἡ σιωπὴ ὅλων ὀφείλεται στὴν ἀμχανία τους: ἐπίστευαν τόσον στὸν Τριανταφυλλίδη!

Δὲν θεωρῶ κριτικὴ τῶν ἀποψέων μου τὸ μικρὸ σημείωμα τοῦ Δρ. τῆς Γλωσσολογίας Γιώργου Σακελλαριάδη («Γλῶσσα», τεύχος 18/1988), διότι ὁ «κριτικός» ἀσχολεῖται μὲ τὴ βιογραφία μου, μιλάει γιὰ «περιπέτειές» μου «στὶς χώρες τοῦ σιδηροῦ παραπετάσματος» (!), γιὰ «τὶς ἐπιθέσεις ἐναντίον ὀρισμένων ἀκραιφνῶν δημοτικιστῶν» καὶ ἄλλα ἄσχετα πράγματα, δὲν γράφει ὅμως τίποτε γιὰ τὶς προτάσεις μου περὶ δοτικῆς πτώσεως, «ἐνεργητικῆς μετοχῆς», ἀπαρεμφάτου κ.λπ., κ.λπ., «δὲν ἐπρόσεξε» τὰ κεφάλαια τοῦ βιβλίου μου: «Σχέδιο Συντακτικοῦ», «Γραμματικὲς Κατηγορίες», «Περὶ τῶν σημείων τῆς στίξεως» κ.λπ.



Τὸ μεγαλύτερο ἐπιστημονικὸ λάθος τῆς Γραμματικῆς μας, πραγματικὴ θεωρητικὴ «γκάφα», εἶναι τὸ πεπλανημένο συμπέρασμα τῶν δημοτικιστῶν γλωσσολόγων, ὅτι ἡ σύγχρονη ἑλληνικὴ γλῶσσα «κατήργησε τὴ δοτικὴ πτῶση καὶ ἀνέθεσε τὶς λειτουργίες της στὴ... γενικὴ». Οἱ «προοδευτικοί» γλωσσολόγοι μας στηρίζονται στὴν ὁμοιομορφία τῶν δυὸ πτώσεων, στὰ ἐξωτερικά, δηλαδή, γνωρίσματα, ἐπειδὴ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ καταλάβουν τὶς ἐντελῶς διαφορετικὲς ἐσωτερικὲς λειτουργίες τῆς γενικῆς καὶ τῆς δοτικῆς: Καθαρὴ ἀγραμματισμὸς! Τὸ παρὸν κείμενο θὰ ἐρευνήσῃ τὶς ρίζες τοῦ ἐπιστημονικοῦ λάθους τῶν παλαιότερων δημοτικιστῶν, τοῦ Τριανταφυλλίδη καὶ τῶν ἐπιγόνων του, σχετικὰ μὲ τὴ δοτικὴ πτῶση.

Τὸ μυστικὸ, ὅπως ἀποδείχθηκε, βρίσκεται σὲ μιὰ τερατώδη σύγχυση στὴ μορφολογικὴ ὁμοιότητα τῶν ἀντωνυμιῶν αὐτῶν (μου, σου, του, της κ.λπ.), ἅφ' ἐνός, καὶ στὴν ἄγνοια τῶν συντακτικῶν τους λειτουργιῶν, ἅφ' ἑτέρου. Ὁ ὑπογραφόμενος ἀνεκάλυψε τὴ σύγχυση πρῶτα στὸ κείμενο τοῦ φιλολόγου Ἀνδρέα Μπελεζίνη «Πόσο ζοῦν τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα» («Αὐγή», 20/4/1984). Ἐγραφε ὁ διευθυντῆς Φροντιστηρίων Γ' Δέσμης Ἀνδρέας Μπελεζίνης: «Τὸ προπατορικὸ... 'μοι' χάθηκε, σιγήθηκε, δὲ λέγεται πιά, στὴν πανελλήνια τουλάχιστον κοινὴ, οὔτε μὲ τὴν ἴδια, οὔτε μὲ ἄλλη προφορά. Ἡ ἀναδομημένη ἑλληνικὴ... πέρασε πολλὰς ἀπὸ τὶς δοτικὲς, χαριστικὲς, συμπαθητικὲς, ἠθικὲς σχέσεις στὴ γενικὴ πτῶση... Τὸ ὁμηρικὸ 'μοι' στὴ συγκεκριμένη χρῆση... ἐννύαρχε μέσα στὸ σολωμικὸ 'μου' (πονάει ἢ ψυχὴ μου)».

Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἀποσπάσματος αὐτοῦ ὁ κ. Μπελεζίνης «ἰσοφαρίζει» τὴν ἐπί-

δοση τῆς παραδοσιακῆς μας γλωσσολογίας ὡς πρὸς τὴ δοτικὴ πτώση, ἐνῶ στὸ τέλος βοηθάει ν' ἀνακαλύψουμε τὴ σύγχυση τοῦ ἀδιαμφισβήτητου προσωπικοῦ «μοι» στὴ δοτικὴ («ἄνδρα μοι ἔννεπε») καὶ τοῦ ἐπίσης ἀδιαμφισβήτητου κτητικοῦ «μου» στὴ γενικὴ («πονάει ἡ ψυχὴ μου»), σύγχυση ἐνὸς ἑμμεσου ἀντικειμένου (πρώτη περίπτωσις) καὶ ἐνὸς ἑτερόπτωτου ὀνοματικοῦ προσδιορισμοῦ (δεύτερη περίπτωσις).

Ἡ σύγχρονη γλῶσσα μας ἔχει τὴν ἴδια σύνταξη μὲ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ τουλάχιστον ὡς πρὸς τὸ ἑμμεσο ἀντικείμενο στὴ δοτικὴ πτώση: «ἄνδρα μοι ἔνεπε, μοῦσα, πολὺτροπον» — «τὸν ἄνδρα τὸν πολὺπραγο τραγοῦδσέ μου, ὦ μοῦσα», «δός μου πᾶ στῶ...» — «δός μου ποῦ νὰ σταθῶ...». Ἡ διαφορὰ τοῦ ἑμμεσου ἀντικειμένου στὴ δοτικὴ πτώση καὶ τοῦ ἑτερόπτωτου ὀνοματικοῦ προσδιορισμοῦ στὴ γενικὴ ἀναπτύσσεται πειστικὰ σὲ κάμποσα κεφάλαια τοῦ βιβλίου «Ἐνάντια στὴν ἰσοπέδωση τῆς γλώσσας (Δεῖ-δεῖ Γλωσσικῆς Θεωρίας)». Ὑπάρχουν ἀνεπίσημες μαρτυρίες ἀποδοχῆς τῶν ἰδεῶν μου.

Ὁ ἀρχισυντάκτης τῆς ἐφημερίδας «Αὐγή», φιλόλογος τὴν εἰδικότητα, παραδέχθηκε: «Ἐμένα μὲ πείθετε». Πείθονται καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἀλλὰ ἐντρέπονται νὰ τὸ ὁμολογήσουν. Δὲν εὗρέθη πάντως κανένας νὰ διαφωνήσῃ, νὰ πεῖ: «ἐγὼ δὲν πείθομαι»... Θὰ μπορούσα ν' ἀναφέρω ὀνόματα «κρυψινόνων»...

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἀποκτᾷ ἡ θέσις τῆς κ. Δήμητρας Μιχαλολιάκου-Ἀντωνιάδου, φαρμακοποιοῦ, σὲ μιὰ ἀνεπίσημη συζήτηση περὶ Γραμματικῆς. Κάποιος καθηγητὴς Ἀνωτάτης Σχολῆς ὑπεστήριξε τὴ δοτικὴ πτώση κ.λπ., κ.λπ. Ἐπενέβη τότε ἡ κ. Μιχαλολιάκου, γιὰ νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἀντίθετο: «Ὅπως γράφει ὁ φιλόλογος τάδε στὸ βιβλίον του δεῖνα —εἶπε— ἡ σημερινὴ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἔχει καὶ θὰ ἔχει δοτικὴ πτώση. Λόγου χάριν, *μοῦ τὴν ἔφερε* — τὸ *μοῦ* βρίσκεται στὴ δοτικὴ»... Ὁ φλογερὸς «ἀντιδοτικιστὴς» ἔμεινε ἀναυδός.

Ἐπαναλαμβάνω: οἱ ἀντωνυμίες *μοῦ, σοῦ, τοῦ, τῆς, μᾶς, σᾶς*, τονισμένες, πρὶν ἀπὸ ρήματα (*τοῦ ἔγραψες*), ἢ ἄτονες, ὕστερ' ἀπὸ ρήματα (*γράψε του*), εἶναι προσωπικὲς στὸν ρόλον τοῦ ἑμμεσου ἀντικειμένου (δοτικὴ πτώσις)· οἱ ὁμοίотυπες ἀντωνυμίες *μου, σου, του, της, μας, σας*, ἄτονες καὶ πάντα ὕστερ' ἀπὸ οὐσιαστικὰ (τὸ χωριό *του*), εἶναι κτητικὲς στὸν ρόλον τοῦ ἑτερόπτωτου ὀνοματικοῦ προσδιορισμοῦ (γενικὴ πτώσις). Ἄν οἱ γλωσσολόγοι μας ἐγνώριζαν τὰ στοιχειώδη αὐτὰ πράγματα, δὲν θὰ ἔφταναν ποτὲ στὴν «κατάργησις» τῆς δοτικῆς πτώσεως, ποῦ «ἐμπνέει» τοὺς Ἕλληνες αἰῶνες τώρα.

Σύγχυση ὅμως τῶν προσωπικῶν καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν κάνει καὶ ἡ Σχολικὴ Γραμματικὴ, «Ἀναπροσαρμογὴ τῆς Μικρῆς Γραμματικῆς τοῦ Τριανταφυλλίδη». Στις παραγράφους 30 καὶ 31 γίνεται λόγος γιὰ τὶς ἐγκλιτικὲς λέξεις. «Οἱ συχνότερες ἐγκλιτικὲς λέξεις —διαβάζομε— εἶναι οἱ μονοσύλλαβοι τύποι τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας μου με *μας*, σου σε *σας*, του τους *τη* *τες* κλπ.». (Προχειρότητες, προχειρότητες!). Τὰ παρατιθέμενα ὅμως παραδείγματα περιέχουν κυρίως κτητικὲς ἀντωνυμίες: «τὸ βιβλίον μου», «τὸ τετράδιόν σου», «ὁ πρόεδρος *μας* (*σας*, *τους*)», «τὸ φῶς *μας*», «ἡ χαρὰ μου», «τὰ δῶρα *του*», «οἱ φίλοι *σας*» (ἐννέα τὸν ἀριθμόν), προσωπικὲς δὲ (μόνον τρεῖς): «*φέρε* *μού* *το*», «*δῶσε* *μάς* *το*», «*νά* *τους*». Καὶ φυσικὰ δὲν γίνεται λόγος οὔτε γιὰ συντακτικὲς λειτουργίες οὔτε γιὰ πτώσεις: πρωτόγονη Γραμματικὴ! Μετὰ λύπης μου θ' ἀναφέρω καὶ τὴν ἐπιφυλλίδα τοῦ καθηγητῆ Ἀγαπητοῦ Τσοπανάκη «Ἡ Δημοτικὴ τῆς Νέας Ἐποχῆς» («Τὸ Βῆμα», 8/5/1988), ὅπου (στήλη δευτέρη, σημεῖο α) συγχέονται ἐπίσης

οί προσωπικές και οί κτητικές άντωνυμίες, όπως ακριβώς γίνεται αυτό στη Σχολική Γραμματική, δηλαδή, ενώ ο καθηγητής μιλάει για προσωπικές άντωνυμίες, τα παραδείγματα περιέχουν κτητικές άντωνυμίες.

Ανακεφαλαιώνουμε: ή σύγχυση τών άντωνυμιών προσωπικής και κτητικής οδηγεί στη σύγχυση τών πτώσεων δοτικής και γενικής, αυτή πάλι στη σύγχυση του έμμεσου αντικειμένου και του έτερόπτωτου ονοματικού προσδιορισμού. Η άλυσίδα αυτή τών τριών συγχύσεων έχει την αίτία της στην άπουσία της διδασκαλίας του Συντακτικού της Σύγχρονης Έλληνικής Γλώσσας από το έλληνικό σχολείο, στο οποίο διδάσκεται μόνον από το 1980 ένα πολύ συζητήσιμο Συντακτικό. Η δεύτερη σύγχυση (τών πτώσεων) και ή τρίτη (του έμμεσου αντικειμένου και του έτερόπτωτου ονοματικού προσδιορισμού) γίνεται και με τα ουσιαστικά. Για την ακρίβεια, συμβαίνει μόνον ή δεύτερη σύγχυση, αφού οί άρμόδιοι δέν νοιάζονται καθόλου για τη συντακτική λειτουργία τών πτώσεων. Έτσι γι' αυτούς ο τύπος «της μητέρας», λόγου χάριν, στις προτάσεις «άγόρασα της μητέρας ένα δώρο» και «το διαμέρισμα της μητέρας χρειάζεται ανακαίνιση» είναι γενική πώση. Αποφασίζουν με βάση τη μορφή και μόνον, τους διαφεύγει το κραυγαλέο γεγονός, ότι στην πρώτη περίπτωση ο τύπος της μητέρας συντάσσεται με το ρήμα *άγόρασα*, έπομένως είναι έμμεσο αντικείμενο της πρότασης στη δοτική, ενώ στη δεύτερη περίπτωση συντάσσεται με το ουσιαστικό *το διαμέρισμα* («τίνος διαμέρισμα; — της μητέρας»), άρα λειτουργεί ως έτερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός αυτού στη γενική πώση.

Η έλληνική Γλωσσική Έπιστήμη έχει δεχτεί άκριτα τις άπόψεις του Τριανταφυλλίδη. Αν κρίνουμε από τη «*Συγχρονική Γραμματική της Κοινής Νέας Έλληνικής*» τών Γ. Μπαμπινιώτου και Π. Κοντού (Αθήνα 1967) (οί συγγραφείς του έργου ήσαν τότε βοηθοί καθηγητού, ο κ. Μπαμπινιώτης όμως έγινε άργότερα καθηγητής), ή έδρα της ειδικότητας του Πανεπιστημίου Αθηνών επαναλαμβάνει τα λάθη του Τριανταφυλλίδη, ενώ οί έδρες τών άλλων Πανεπιστημίων μας σιωπούν, άρα έγκρίνουν.

Αντιγράφω την άρχή του πρώτου κεφαλαίου της «Συγχρονικής Γραμματικής της Κοινής Νέας Έλληνικής»: «*ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ (Pronouns). Ι. ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ (Personal). Έποκειμενικές — Αντικειμενικές (Subjective-Objective). Ι. Όρισμός. Οί προσωπικές άντωνυμίες διακρίνονται σε: α) ύποκειμενικές: χρησιμεύουν ως ύποκείμενα του ρήματος και είναι πάντοτε πτώσεως ονομαστικής. β) αντικειμενικές: χρησιμεύουν ως αντικείμενα και είναι, κατά κανόνα, γενικής μὲν πτώσεως, όταν είναι έμμεσα (indirect), αίτιατικής δέ, όταν είναι άμεσα (direct). “-Μου διηγήθηκε μιάν ιστορία”, “Τόν συναντήσαμε στον δρόμο”*». Το έργο αυτό ξεετάζει όρισμένα μέρη του λόγου (λείπουν το άρθρο, οί σύνδεσμοι, τα έπιφωνήματα και τα μόρια), διεκδικεί όμως τον τίτλο «Γραμματική», πού, ως γενικότερος όρος, περιλαμβάνει τη Μορφολογία (το Τυπικό) και τη Σύνταξη. Έξ άλλου δέχεται τρεις μόνον πτώσεις (ονομαστική, γενική, αίτιατική), χαρακτηρίζει ως ενεργητική μετοχή τον τύπο σε *-οντας/-ώντας*, αν και τον ονομάζει «*έπιρρηματικό είδος μετοχής*» (σελ. 218), διαφοροποιείται κάπως από τον Τριανταφυλλίδη ως προς το άπαρέμφοτο (σελ. 224-225). «Συγκινεί» ιδιαιτέρως ή συνέπεια, με την όποιαν σημειώνει δίπλα στους έλληνικούς όρους και τους αντίστοιχους άγγλικούς: μιá εικόνα δίνει το άπόσπασμα του πρώτου κεφαλαίου, πού παρατίθεται πιό πάνω, χρειάζεται όμως νά προσθέσω και τον «*aoorist*», το «*proleptic object*»!!!

Πάντως στὸ παράδειγμα «μοῦ διηγήθηκε μιὰν ἱστορία» ἡ ἀντωνυμία *μοῦ* εἶναι πράγματι προσωπική, παίξει ρόλον ἑμμεσου ἀντικειμένου (κατὰ τὴ Γραμματικὴ καὶ κατ' ἐμέ), ἀλλὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς γραμματικούς ὡς γενικὴ πτώση.

Τὸ τηλεοπτικὸ παιγνίδι «Ὁμιλεῖτε ἑλληνικά;», τοῦ ὁποίου τὴν ἐπιστημονικὴ διεύθυνση ἔχει ὁ καθηγητὴς Γεώργιος Μπαμπινιώτης, στὶς 28 Ὀκτωβρίου 1987 ἐπανελάβε τὴν «γκάφα» τῆς παραδοσιακῆς Γραμματικῆς γιὰ τὴν «ἀντικατάσταση τῆς δοτικῆς μὲ τὴ γενικὴ πτώση». Ἡ «Συγχρονικὴ Γραμματικὴ τῆς Κοινῆς Νέας Ἑλληνικῆς» δὲν ξεπερνάει τὰ ὅρια τῆς Μορφολογίας, μάλιστα ὑπολείπεται αὐτῆς, ἀφοῦ ἀγνοεῖ τόσα μέρη τοῦ λόγου, ὥστόσο, πότε-πότε, συσχετίζει τὰ στοιχεῖα τῆς Μορφολογίας μὲ τὴ σύνταξη τοῦ λόγου· παραδείγματος χάριν, στὶς πρῶτες σειρὲς τοῦ πρώτου κεφαλαίου μιλάει γιὰ ὑποκείμενο καὶ ἀντικείμενο (ἑμμεσο καὶ ἄμμεσο), πουθενά ὅμως δὲν ἐξηγεῖ τοὺς ὅρους αὐτοὺς, καὶ οἱ σπουδάζοντες τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα μένουν μὲ κάποια θεωρητικὰ κενά, τὰ ὁποῖα ὀφείλουν νὰ πληρῶσουν μόνοι τους.

Αὐτὲς τὶς σχέσεις ἔχουν τὰ Α.Ε.Ι. μας μὲ τὴ Σύνταξη καὶ αὐτὲς μεταδίδουν στοὺς διδασκάλους τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ εἰδικευμένος Τύπος μιλάει γιὰ ὅλες τὶς ἄλλες πλευρὲς τῆς γλῶσσας, δὲν γράφει ὅμως τίποτε γιὰ τὰ θεωρητικὰ προβλήματα καὶ πρακτικὰ προβλήματα τῆς Σύνταξης. (Μὲ τοὺς Ρουμάνους μαθητὲς μου ἐπιπέδου Γυμνασίου συζητοῦσα ὅλα τὰ θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ προβλήματα γλῶσσας, χρησιμοποιοῦντας πλατεῖα τὴν ὁρολογία τῆς Γλωσσικῆς Ἐπιστήμης, ποὺ 90% εἶναι ἑλληνικὴ· δὲν μπορῶ νὰ κάμω τὴν ἴδια συζήτηση μὲ τοὺς διδασκάλους τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας. Ποιὸς εὐθύνεται γιὰ τὴ θλιβερὴ αὐτὴ κατάσταση;).

Ἀλλὰ τὸ τραγελαφικὸ εἶναι τοῦτο ἐδῶ: οἱ ἔδρες τῆς Γλωσσολογίας τῶν Πανεπιστημίων μας, ποὺ δὲν ἐπῆραν μέρος στὴν «Ἀναπροσαρμογὴ τῆς Μικρῆς Γραμματικῆς τοῦ Τριανταφυλλίδη» οὔτε στὴ συγγραφή τοῦ «Συντακτικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς», ἄφησαν τὴ λύση τῶν θεμάτων τῆς γλῶσσας σὲ φιλόλογους, ὅπως ὁ Ἑμμ. Κριαρᾶς, ὁ Δημ. Μαρωνίτης, ὁ Βασ. Φόρης καὶ ἄλλοι, ποὺ δὲν ἔχουν γράψει ὡς τώρα οὔτε ἀπὸ μιὰ γραμμὴ γιὰ τὴ θεωρίαν σύνταξης τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ κάνουν «φάλτσα» στὴ γλωσσικὴ τους πρακτικὴ (ἰδὲς «Ἐνάντια στὴν ἰσοπέδωση τῆς γλῶσσας» γιὰ τοὺς πρώτους δύο καὶ «Δαυλὸν», τ. 91, γιὰ τὸν τρίτο). Οἱ φιλόλογοι αὐτοὶ μὲ τὰ ἀναφερθέντα «προσόντα» ἔπεισαν τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας, τὸ ὁποῖο κατὰ κανόνα διευθύνεται ὑπὸ ἀνδρὸς προικισμένου μὲ πολιτικὲς ἀρετὲς, ἄδαοὺς ὅμως ὅσον ἀφορᾷ στὴν παιδεία καὶ δὴ τὴν γλωσσικὴ παιδεία, καὶ ἐπέβαλαν τὴν περὶ γλώσσης φιλοσοφίαν των: «νὰ κατεβάσομε τὴ γλῶσσα στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ». [Στὸ βιβλίό μου «Ἐνάντια στὴν ἰσοπέδωση τῆς γλῶσσας» ἔγραφα: «Ὁ λαϊκισμὸς στὴ γλῶσσα ὑποκρύπτει κάποιαν ἑλλειψὴ ἐμπιστοσύνης στὶς πνευματικὲς ἱκανότητες τοῦ λαοῦ» (σελ. 36)... Καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο: «Πρόοδος δὲν εἶναι ὁ ὑποβιβασμὸς τῆς γλῶσσας, ἀλλὰ ἡ ἀνύψωση τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ»]. Μὲ τὴ φιλοσοφία τῆς διευκόλυνσης τοῦ λαοῦ ἔχομε κατεβεῖ ὡς τὴν «εὐκόλη» μονοτονία, ποὺ ἀπαλλάσσει τοὺς βιομηχάνους τῶν ἐντύπων ἀπὸ «περιττὰ ἔξοδα» κατὰ 40%, γι' αὐτὸ οἱ ἐνδιαφερόμενοι (βιομήχανοι) εἶχαν καθιερώσει τὸν ἕνα νόνο πολὺ πρὶν ἢ Πολιτεία ψηφίσει τὸν σχετικὸ νόμο, ἐν ἀπουσίᾳ πάντοτε τῆς ἐπίσημης Γλωσσικῆς μας Ἐπιστήμης. Ἀλλὰ οἱ χειριζόμενοι τὶς τύχες τῆς Γλωσσολογίας μας ἀγραμματίστοι γραμμα-

τικοὶ πρέπει νὰ σημειώνουν συνεχεῖς «προόδους», ἀλλιῶς δὲν στέκονται· νὰ περιμένουμε λοιπὸν καινούργια κατρακύλα — πρὸς τὴ φωνητικὴ ὀρθογραφία...



Εἶναι καιρὸς νὰ ἀπαλλαγοῦν τῶν καθηκόντων τοὺς οἱ «ζημιόγονοι» αὐτοὶ σύμβουλοι τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας. Μιὰ βάση γιὰ τὴ σχετικὴ συζήτηση τίθεται ἀπὸ τὸ βιβλίον *«Ἐνάντια στὴν ἰσοπέδωση τῆς γλώσσας»*. Γιὰ τὴν ὥρα ὅμως μποροῦμε νὰ περιοριστοῦμε στὴ δοτικὴ πτώση. Ἄν ἡ κ. Μιχαλολιάκου (ἡ φαρμακοποιὸς) ἔχει καταλάβει τὸ πρόβλημα, πρέπει νὰ εἴμαστε αἰσιόδοξοι γιὰ τοὺς διδασκάλους τῆς ἐλληνικῆς. Καλῶ τοὺς ἀρμοδίους ὅλων τῶν ἐπιπέδων νὰ λάβουν θέση πάνω στὸ εἰδικὸ αὐτὸ θέμα: ἐδῶ δὲν χωράει οὐδετερότητα!

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

Οἱ Ε', Στ' καὶ Ζ' τόμοι τοῦ «Δαυλοῦ» (Ἰανουάριος 1986-Δεκέμβριος 1988, τεύχη 48-84) περιέχουν:

- Τὴν πρωτοποριακὴν σὲ παγκόσμιον ἐπίπεδο ἔρευνα γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴ γένεσιν τοῦ Πολιτισμοῦ.
- Τὴν καταλυτικὴν (καὶ σχεδὸν ἀναπάντητη...) κριτικὴν τῶν γνωστῶν ἀκαδημαϊκῶν δογμάτων γιὰ τὴ γραφὴ καὶ τὴ θεωρίαν τῆς γλώσσας, ποὺ διδάσκουν ὠρισμένοι πανεπιστημιακοὶ μας δάσκαλοι.
- Τὴν καταλυτικὴν (καὶ πλήρως ἀναπάντητη...) κριτικὴν τοῦ ἔργου διαφόρων «ταγῶν» τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Λογοτεχνίας, ποὺ συνθέτουν τὸ θλιβερὸ πλαίσιον τῆς πνευματικῆς παρακμῆς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος.
- Τὶς πρωτότυπες ἱστορικῆς-ἐπιστημονικῆς ἔρευνες γιὰ τὸ θαυμαστὸ ἀπώτερον παρελθὸν τῆς ἐλληνικῆς Πρωτοϊστορίας.
- Πληθώρα ὑπερχρονικῆς ἀξίας μελετῶν, δοκιμίων, ἀναλύσεων, ἐρευνῶν καὶ σχολίων, ποὺ προσφέρουν μιὰ σὲ μεγάλο βάθος προσέγγισιν τῆς κοσμοϊστορικῆς καμπῆς τοῦ καιροῦ μας.

Οἱ τόμοι Ε', Στ' καὶ Ζ' τόμοι τοῦ «Δαυλοῦ» δεμένοι πολυτελῶς (πανόδετο σὲ ὠραῖο μαῦρο χρῶμα) διατίθενται μόνον στὰ Γραφεῖα τοῦ Περιδικοῦ. Ἀποστέλλονται καὶ ταχυδρομικῶς κατόπιν τηλεφωνήματος τῶν ἐνδιαφερομένων (τηλ. 32.23.957 ἢ 98.41.655).

ΣΕΛΙΔΕΣ 2772. — ΤΙΜΗ: ΔΡΧ. 15.000

- Βάλτε στὴ βιβλιοθήκη σας τρεῖς τόμους, ποὺ θὰ προσφέρουν σὲ σᾶς καὶ τοὺς ἀπογόνους σας τὴ δυνατότητα νὰ βλέπετε καὶ νὰ ἐρμηνεύετε σὲ μεγάλο βάθος τὰ συμβαίνοντα τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος!

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ

Καὶ ὀλίγος Δημόκριτος

1. «Τῶν ἡμαρτημένων ἄνθρωποι μεμνέσθαι μᾶλλον ἢ τῶν εὖ πεποιημένων. Καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως... Οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἡρέθη ὡς κακῶς ποιήσων ἀλλὰ ὡς εὖ»: Τῶν κακῶν πράξεων οἱ ἄνθρωποι διατηροῦν τὴν μνήμη περισσότερο παρὰ τῶν καλῶν πράξεων (τῶν ἀρχόντων). Καὶ πολὺ δίκαια (σκέπτονται) μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο... Διότι γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἐκλέχτηκαν, ὅχι γιὰ νὰ κάνουν πράξεις αἰσχρὲς ἀλλὰ τίς καλύτερες.
2. «Καὶ οἱ φυγῆς ἄξια ἔρδουσι ἢ δεσμῶν ἢ θωῆς ἄξιοι, καταψηφιστέον καὶ μὴ ἀπολύειν· ὅς δ' ἂν παρὰ νόμον ἀπολύει κέρδει ὀρίζων ἢ ἡδονῇ, ἀδικεῖ καὶ οἱ τοῦτο ἐγκάρδιον ἀνάγκη εἶναι»: Καὶ οἱ διαφεύγοντες τὴν ἄξια τιμωρία ἢ τὴ φυλακὴ ἢ κάποια ἄξια πρὸς τίς πράξεις τοὺς ποινῇ, πρέπει νὰ καταδικάζονται καὶ νὰ μὴν ἀπαλλάσσονται· ὅποιος δὲ παρὰ τοὺς νόμους ἀπαλλάσσει (αὐτοὺς) ὀφέλη προσωπικὰ ἀποκομίζων ἢ χάριν ἄλλων ἀπολαύσεων σαρκικῶν, καὶ αὐτὸς ἐνεργεῖ ἀντίθετα πρὸς τὴ δικαιοσύνη καὶ οἱ τοῦτο (πράξαντες) εἶναι ἀναγκαῖον νὰ παραμείνουν στὸ βάθος τῆς συνειδήσεώς μας (νὰ μὴν λησμονηθοῦν ποτὲ).
3. «Χρημάτων ὄρεξις, ἣν μὴ ὀρίζεται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη· μέζονες γὰρ ὀρέξεις μέζονος ἐνδεΐας ποιεῦσιν»: Ἡ τῶν χρημάτων βουλιμία εἶναι πολὺ χειρότερη ἀπὸ τὴν ἐσχατὴ φτώχεια, γιατί οἱ πολὺ μεγάλες ἐπιθυμίες γεννοῦν πολὺ μεγάλες ἀνάγκες.
4. «Στάσις ἐμφύλιος ἐς ἑκάτερα κακὸν· καὶ γὰρ νικέουσι καὶ ἡσσωμένοις ὁμοίη φθορῇ»: Ἡ ἐνοπλὴ ἐξέγερση μεταξὺ ἀνθρώπων τῆς ἴδιας φυλῆς εἶναι ἐξ ἴσου ὀλέθρια καὶ γιὰ τοὺς νικητὲς καὶ τοὺς ἡττημένους, διότι καὶ τίς δύο παρατάξεις φθείρει.
5. «Εὐδαιμονίη οὐκ ἐν βοσκήμασιν οἰκεῖ οὐδὲ ἐν χρυσῷ· ψυχὴ οἰκητήριον δαίμονος»: Ἡ εὐτυχία οὔτε στὶς ἀπολαύσεις τοῦ σώματος κατοικεῖ οὔτε στὸν χρυσό. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ κατοικία τῆς ἰσοθέου εὐτυχίας.
6. «Ὡν τὸ σκῆνος χρήζει, πᾶσι πάρεστιν εὐμαρέως ἄνω μόχθου καὶ ταλαιπωρίας· ὅκοσα δὲ μόχθου καὶ ταλαιπωρίας χρήζει καὶ βίου ἀλγύνει, τούτων οὐκ ἰμείρεται τὸ σκῆνος, ἀλλὰ ἢ τῆς γνώμης κακοθιγίη»: Ὅσα τὸ ἀνθρώπινο σῶμα χρειάζεται, σ' ὅλους εἶναι δυνατόν εὐκολα ἄνευ μόχθου καὶ ταλαιπωριῶν νὰ ἀποκτηθοῦν· ὅσα ὅμως ἀπαιτοῦν μόχθο καὶ ταλαιπωρίες καὶ κάνουν τὴ ζωὴν ὀδυνηρὴ, αὐτὰ δὲν τὰ ἐπιθυμεῖ τὸ σῶμα ἀλλὰ ἢ κακομεταχείριση τῆς λογικῆς (νοῦ).
7. «Οἱ δὲ θεοὶ τοῖσι ἀνθρώποισι διδοῦσι τ' ἀγαθὰ καὶ πάλαι καὶ νῦν. Πλὴν ὅκοσα κακὰ καὶ βλαβερά καὶ ἀνωφέλεα τάδε δ' οὔτε πάλαι οὔτε νῦν θεοὶ ἀνθρώποισι δωροῦνται, ἀλλ' αὐτοὶ τοῖσδεσιν ἐμπελάζουσι διὰ νοῦ τυφλότητα καὶ ἀγνωμοσύνην»: Οἱ δὲ θεοὶ στοὺς ἀνθρώπους δίνουν τ' ἀγαθὰ καὶ στὸ παρελθόν καὶ σήμερα. Ὅσα ὅμως εἶναι κακὰ καὶ βλαβερά καὶ ἐπιζήμια ἀνέκαθεν

καὶ τῶρα δὲν τὰ δωρίζουν οἱ θεοὶ στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι βουτιοῦνται μέσα σ' αὐτὰ ἀπὸ τυφλότητα τοῦ νοῦ καὶ ἀλογιστία.

8. «**Ἀμαρτίας αἰτία ἡ ἀμαθία τοῦ κρέσσονος**»: Τοῦ σφάλματος ἢ παρεκτροπῆς αἴτιο ἢ μὴ γνώση τοῦ ὀρθοτέρου.
9. «**Οὔτε σώμασιν οὔτε χρήμασιν εὐδαιμονοῦσι ἄνθρωποι ἀλλ' ὀρθοσύνη καὶ πολυφροσύνη**»: Οὔτε οἱ σωματικές ἀπολαύσεις οὔτε ὁ πλοῦτος φέρνουν τὴν εὐτυχία στοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ μόνο τὸ «πρέπον» καὶ ἡ σύνεση.
10. «**Ἡ ἐν δημοκρατίῃ πενία τῆς παρὰ τοῖς δυνάστησι καλεομένης εὐδαιμονίας τοσοῦτόν ἐστι αἰρετωτέρη, ὁκόσον ἐλευθερίῃ δουλείης**»: Ἡ φτώχεια στὴ δημοκρατία εἶναι τόσο προτιμότερη ἀπ' τὴν λεγομένη εὐδαιμονία σὲ δυναστικό καθεστῶς ὅσο ἀκριβῶς ἡ ἐλευθερία ἀπ' τὴν δουλεία.
11. «**Φύσει τὸ ἄρχειν οἰκίῳ τῷ κρέσσονι**»: Ἀπὸ τὴν φύση τὴν ἴδια ἡ ἀρχηγία στὴν διοίκηση εἶναι συνυφασμένη μὲ τὸν καλύτερο.
12. «**Ὁ χρημάτων παντελῶς ἥσων οὐκ ἂν ποτε εἴη δίκαιος**»: Αὐτὸς ποὺ ἐξαγοράζεται διὰ χρημάτων εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ εἶναι δίκαιος.
13. «**Οἱ κακοὶ ἰόντες εἰς τὰς τιμὰς ὁκόσῳ ἂν μᾶλλον ἀνάξιοι ἐόντες ἴωσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀνακηδέες γίνονται καὶ ἀφροσύνης καὶ θράσεος ἰμπλάνται**»: Οἱ κακοὶ, ὅταν φθάσουν νὰ ἔχουν ἀξιώματα, ὅσο πιὸ τιποτένιοι εἶναι τόσο πιὸ ἀμέριμνοι γίνονται καὶ τόσο περισσότερο μὲ παραλογισμοὺς καὶ θρασύτητα ἀσκοῦν τ' ἀξιώματα.



Εἶναι χρήσιμο μέσα σ' αὐτὸ τὸν σκοταδισμό, σ' αὐτὴ τὴν ἄνυδρη ἐποχὴ ποὺ ἡ ἀξία τοῦ «λόγου» ἔχει τελείως χαθῇ, νὰ ξαναφέρνουμε στ' αὐτιά τῶν ἀνθρώπων τὰ ἀποφθέγματα τῶν ἐλλήνων σοφῶν.

Δὲν εἶναι δυνατόν ἀφ' ἑνὸς νὰ αὐτοπροσαγορεύονται «φιλόσοφοι» οἱ ὕμνητες καὶ παιδαγωγοὶ τῆς ἀ-λογίας καὶ τῆς πνευματικῆς ἐξαπατήσεως καὶ νὰ βρίσκουν ἐκδότες καὶ τιμὲς ἀπ' τὴν ὕβριστική ἐξουσία καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ παραμένουν στὰ ἀζήτητα οἱ θησαυροὶ τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως.

Ἐλάχιστα ἕως καθόλου οἱ Ἕλληνες σπουδαστὲς γνωρίζουν τοὺς ἀρχαίους σοφοὺς.

Πῶς ἄραγε πιστεύουν οἱ «ταγοὶ» τοῦ τόπου αὐτοῦ ὅτι θὰ φτιάξουμε παιδεῖα χωρὶς τὴν ἐπανασύνδεσὴ μας μὲ τὴν πανάρχαια πνευματικὴ μας κληρονομιά;

Σὲ ποιὸ «ἀνώτατο πνευματικὸ ἴδρυμα» ἀκούγονται οἱ φωνὲς τοῦ Ὅμηρου, τοῦ Ἡσιόδου, τοῦ Δημόκριτου, τοῦ Ἀριστοτέλη, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἡράκλειτου καὶ τόσων ἄλλων; Ποιὲς ἐκδόσεις τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων μὲ ὑπεύθυνες μεταφορὲς τοῦ ἀρχαίου λόγου καὶ σχόλια παραδίδονται κατ' ἔτος πρὸς μελέτην στοὺς σπουδαστὲς;

Κάντε, ἂν θέλετε, μιὰ ἔρευνα μεταξὺ τῶν φοιτητῶν καὶ θὰ διαπιστώσετε ὅτι ἀτιμόνευτοι βρίσκονται στὸ μεσοπέλαγος μιᾶς πνευματικῆς ἀσυναρτησίας.

Ἀνεργάτιστοι κλυδωνίζονται καὶ ἀπογητευμένοι ἐγκαταλείπουν τὸ σκάφος πέφτοντας μέσα στὸ βοῦρκο, βλαστημῶντας πολιτεία καὶ δάσκαλους.

Ἡ σύγχυση ποὺ ἐπικρατεῖ ἐρεθίζει τὴν ἐπιθετικότητα καὶ παίρνει τὴ μορφὴ τῆς ρυπαρογραφίας στοὺς τοίχους τῶν αἰθουσῶν διδασκαλίας.

Αὐτὴ εἶναι, κύριοι, ἡ εἰκόνα τῆς ἐξουσίας σας. Θαυμάστε την...

Ἐρινὺς

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ*

‘Η διαχρονική ένότης τῆς ‘Ελληνικῆς

‘Η γλῶσσα εἶναι θεῖον δῶρημα πρὸς μόνον τὸν ἄνθρωπον, ἀποτελεῖ δὲ τὴν δευτέραν ὄψιν τῆς σκέψεως. ‘Η σκέψις εἶναι ὁ ἐνδιάθετος λόγος, ἡ δὲ γλῶσσα ὁ προφορικὸς λόγος. Σκέψις καὶ γλῶσσα ἀλληλοπροσδιορίζονται. Πρὶν ἐκφρασθῇ διὰ λόγου ἡ σκέψις εἶναι ἄμορφος, ἀσχημάτιστος, ἀκαθόριστος, νεφελῶδης· εἶναι πρώτη ὕλη λόγου. Καθορισμὸν μὲ ἀκριβὲς περιεχόμενον καὶ ὅρια σαφῆ παίρνει ἡ σκέψις μόνον διὰ τῆς ἐκφράσεως μὲ τὰς λέξεις, τὸν λόγον, τὴν γλῶσσαν.

‘Η γλῶσσα δὲν εἶναι σὰν ἓνα ἀντικείμενον, κάτι τὸ ἀπηρτισμένον μὲ καθωρισμένα ὅρια. Εἶναι ἀπλῶς μία δυναμικότης ἐκφραστικῆς ἐνεργείας, δηλαδὴ διατυπώσεως διὰ λέξεων τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου, τῆς σκέψεως, καὶ ἡ δυναμικότης αὕτη δὲν εἶναι ἡ αὕτη σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. ‘Ο ὕψιστος βαθμὸς ἀναπτύξεως τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς τὰ ἐκλεκτότερα τέκνα τοῦ λαοῦ, τοὺς χαρισματικούς, τοὺς προικισμένους ποιητὰς καὶ στοχαστάς. Διὰ τὴν μετατρέψην τὰς εἰς τὴν σκέψιν τοῦ αἰωρουμένου ἐννοίας εἰς λέξεις ὁ προικισμένος στοχαστὴς καταβάλλει μεγάλην προσπάθειαν, λέγει ὁ Paul Valery, συστρέφεται, ἰδρώνει καὶ ἀγωνιᾷ ὅπως ἡ Πυθία, ὅταν προσπαθῇ νὰ μετατρέψῃ τὰ σήματα τοῦ ‘Απόλλωνος εἰς χρησμόν πρὸς τὸν μαντευόμενον. ‘Ο ἀπλοὺς λαὸς ἔχει τὴν τάσιν τῆς ἀναζητήσεως εὐκολιῶν παραβαίνων τοὺς κανόνας τῆς ὀρθῆς ἐκφράσεως μὲ ἀποτέλεσμα παραμορφώσεως καὶ ἰδιωματισμοῦ· π.χ. *πεινάου* ἀντὶ *πεινῶ*, *λέου* ἀντὶ λέγω, *ἄς τους* ἀντὶ ἄφησέ τους, *δὲ φελάει* ἀντὶ δὲν ὠφελεῖ, *τὸν ἐγέλασε* ἀντὶ τὸν ἐξηπάτησε, *οἱ γυναῖκες* ἀντὶ αἱ γυναῖκες κλπ. ‘Η τάσις αὕτη τῆς προχειρότητος ἢ ἀτασθαλίας τοῦ λόγου εἶναι ἡ δημιουργὸς τῶν ἀποκλινόντων ἀπὸ τὴν κανονικὴν γλῶσσαν τύπων, τὸ ἄθροισμα τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ ἓνα ἰδιαίτερον ὕφος, τὸ προφορικόν. Τοιαῦτα σύνολα ἀποκλινόντων γλωσσικῶν τύπων ἀναπτύσσονται εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου, οἱ δὲ ζήσαντες εἰς ξένας χώρας γνωρίζουν καλὰ τὸ γλωσσικὸν αὐτὸ σύμπτωμα. “Ὡς σημειωθῇ ὅτι οἱ ἀποκλίνοντες αὐτοὶ τύποι, οἱ ἄλλοτε περιωρισμένης χρήσεως, ἄλλοτε εὐρυτέρας, ἄλλοτε ζοῦν ἐπὶ ὀρισμένον μικρὸν διάστημα χρόνου, ἄλλοτε ἐπὶ μακρότερον. Οἱ περισσότεροι τύποι δὲν γίνονται ἀποδεικτοὶ ὑπὸ τῆς κοινότητος καὶ ἀποβάλλονται. Οἱ παλαιοὶ λεξικογράφοι μᾶς ἔχουν διασώσει ἀπειρίαν τοιούτων λέξεων, ἰδίως ὁ ‘Ησύχιος, ὁ ὁποῖος ἐπισημαίνει ἐνίστε καὶ τὴν τοπικὴν τῶν προέλευσιν (Λάκωνες, Κύπριοι, Θεσσαλοὶ κ.λπ.). Δὲν εἶναι ὅμως σπάνιον φαινόμενον, ὠρισμένοι τύποι αὐτῆς τῆς μορφῆς, ἰδιωματικοί, δημῶδεις, νὰ ἐπιζήσουν εἴτε μόνον εἰς τὴν λαϊκὴν ἐκφρασιν, εἴτε καὶ εἰς τὴν γραπτὴν.

Δεδομένου ὅτι ἡ ‘Ελληνικὴ γλῶσσα παρέμεινε παγκόσμιος καὶ διεθνὴς ἐπὶ 1000 ἔτη καὶ ἐλαλήθη καὶ ἐγράφη ὑπὸ λαῶν παντοδαπῶν, ‘Ασίας, Αἰγύπτου καὶ Δύσεως, κατὰ πολὺ πολυπληθεστέρων τοῦ ‘Ελλαδικοῦ, αἱ μεταβολαὶ τῆς γλώσσης ὑπῆρξαν ἐκτεταμέναι καὶ ἐπραγματοποιήθησαν πολλάκις κατὰ τὴν αἰσθητικὴν τοῦ λόγου ξένων λαῶν καὶ ὄχι τῶν ‘Ελλήνων. Αἱ προκύψασαι ἀλλαγαὶ γλωσσικῶν τύπων, ἄλλαι μὲν ἐπὶ μέρους ἐγένοντο δεκταὶ εἰς τὸν Ἕλληνα λόγον, ἄλλαι ὑπέστησαν προσαρμογὴν καὶ ἄλλαι ἀπεβλήθησαν, μερικαὶ δὲ διεσώθησαν μόνον εἰς τὸν λαϊκὸν λόγον.

Κατωτέρω παραθέτομεν πίνακα τοιούτων λέξεων, αἱ ὁποῖαι δεικνύουν ὅτι καὶ οἱ κανονικοὶ τύποι, καὶ οἱ δημοτικίζοντες (φυγόκεντροι), εἰς κάθε ἐποχὴν δημιουργούμενοι, εἶναι

* ‘Ο κ. Παναγιώτης Κ. Γεωργούντζος εἶναι Πρόεδρος τῆς ‘Εταιρείας ‘Ελλήνων Φιλολόγων καὶ ‘Επίτιμος Πρόεδρος τοῦ ‘Ανωτάτου ‘Εκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους.

ἐκφάνσεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης, τῆς Ἑλληνικῆς, ἣτις ὁμιλεῖται καὶ γράφεται συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἀπὸ τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς τοῦ 1500 π.Χ. μέχρι σήμερον. Καὶ φυσικὰ τὸ ὕφος τοῦ συνόλου τῶν ἀποκλίσεων, τὸ καὶ **δημῶδες** λεγόμενον δὲν ἀποτελεῖ ἄλλην δευτέραν γλῶσσαν, εἶναι μόνον ἄλλο ὕφος τῆς παραλλήλως μὲ τὸ ποιητικόν, τὸ λόγιον, τὸ ἐκκλησιαστικόν κλπ., ἀφοῦ ὅλοι χρησιμοποιοῦμεν καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο.

Α΄ ΛΕΞΕΙΣ

ἄρμάρια, τά, «ἐρμάρια ὀφείλουσι λέγεσθαι» (Ἑτυμ. Μ.).
λυθρῖνι, τό, ἀντὶ ἐρυθρῖνος (παλαιόν).
φέρτε, ἀντὶ φέρετε, ἐνέγκατε (Ὅμηρος).
σωπάω, ἀντὶ σιωπῶ (Πίνδαρος).
σεκούριον, τό, σημερινόν τσεκούρι (Διοκλητ. Ἔδ.).
κουμᾶσι· τὸ τῶν ὀρνίθων οἶκημα (Ἡσύχ.).
κούνουπες· ἀντὶ κώνωπες (Ἡσύχ.).
ἰσάζω = διευθετῶ, τὸ σημερινόν σιάζω, προστακτ. σιάχτο, σιάχτε (παλ.).
κλάριοι, ἀντὶ κλάδοι (Ἡσύχ.), σήμερον κλαριά.
κοβαλεύω = μεταφέρω, τὸ σημ. κουβαλάω-ῶ, (Ρ.Οxy., Ι μ.Χ.). *κουβαλέω* (Ἀποφθ. Πατ.).
παξαμᾶς, ὁ, ὁ δίπυρος ἄρτος, παξιμάδι (Παλλάδ. Λαυσ.) καὶ *παξαμάτιον* (Κασσιανός) καὶ *παξιμάδιον* (Λέων Τατ.).
παπαδιά, ἡ, ἡ παπαδιά τῆς σήμερον (Ἰω. Νηστ.).
σκάλα, ἡ, κλίμαξ (Πολυδ.).
σκνιπός, ὁ, ἀντὶ τυλφός, μύωψ, σημερ. σκνίπα στὸ μεθύσι.
σοῦβλα καὶ *σουβλίζω*, ὡς καὶ σήμερον (Σουΐδας).
ἄπιαστος, ὡς καὶ σήμερον ἄπιαστος (Ἡσύχιος).
ἄρμενα, τά, τοῦ πλοίου, ὡς καὶ σήμερον (Ἡσιόδος).
ρογός, ὁ, σιταποθήκη (Σικελ.), σήμερον διαμέρισμα οἰκιακῆς ἀποθήκης (Ἐπίμαχος).
κολέντερον, τὸ σημερινόν κωλάντερο (Γλωσσάρ. G.Gl. Lat.).
κουβαρίζω, τὸ σημ. κουβαριάζω (ἄρχ. Σχόλ. Θεοκρ.).
κουνίον, τό, ἡ σημ. κούνια (ἄρχ. Σχόλ. Καλλιμ.).
κουρεύομαι, ἀντὶ κείρομαι (Ἰουστίν. Νεαρ.).
κτενᾶς, ὁ, ὡς σήμερον (ΜΑΜΑ).
στραβοπόδης, ὁ, ὡς σήμερον (Ἡρωδιαν.).
πολυπόδης, ὁ, ἀντὶ πολύπους (Γρηγ. Ναζ.).
στραβός, ὁ σημερ. ἀλλοίθωρος (Γαληνός).
συγχαρ(ε)ίκια (ἐνν. δῶρα) ἐξ ἧς ἡ σημερ. λέξις τὰ σ. (Θεοφάν.).
(συν)αναδεύω = ἀναμειγνύω ὑφάσματα πρὸς διαβροχὴν (Θεόφρ.), περίπου ὡς σήμερον.
σύνεργον, ἀντὶ ἐργαλεῖον, ὡς σήμερον τὰ σύνεργα, (Ρ.Οxy., Γ' μ.Χ.).
εἰσοδιάζω, εἰσπράττω, εἰσοδεύω σήμερον (Π.Δ.).
ἐκλιστράω ἀντὶ ὀλισθαίνω, σημερ. γλιστράω (Εὐστάθ.).
συνεστιάζω, ἀντὶ συνεστιάω (BSA, Β' μ.Χ.).
σφογγίζω, ἀντὶ σπογγίζω (Νεῖλος).
ὑπομνίζω ἀντὶ ὑπομνήσκω (Εὐχολόγ.).
μάϊμα· τῶν ὀρνίθων ἡ κοιλία, ἡ σημερ. μάμα (Ἡσύχ.).
μακάρι, ἀντὶ εἶθε (Σουΐδ. ἐν λ. αἶθε), ὡς σήμερον.
τριχία, ἡ, ἡ σημερινὴ τριχιά (Πάπυρος Α' μ.Χ.).
ἀπάνωθεν, ἀντὶ ἐπ-(ἡ ἰδία πρὸς τὴν σημερ. παρέκκλισιν, Βυζ.).
ἄρτια, ἀντὶ ἀρτίως (Γλωσσ.).
ἐγκρύβω, ἀντὶ ἐγκρύπτω (Διόδ. Σικ.) καὶ *ἐγγρύφω* (Νόνν.).

ἀπότε, ἀντί ἀφ' οὗ χρόνου, ἀπὸ ὅτε (Χρον. Πασχ.).
ἀπότριμμον ἀντί ἀποτετριμμένον ἱμάτιον (Ἰω. Χρυσ.).
ἀπρεπόντως δηλ. ἀναρμόστως (Ἰ. Αναστ. Σιν. Ζ' μ.Χ.).
ἀπροσεξέω, ἀντί ἀπροσεκτῶ (Νεῖλ., Ε' μ.Χ.).
ἀποπάσχω = δὲν πασχίζω, δὲν προσπαθῶ (Θεόδ. Στουδ. Θ' μ.Χ.).
ἀπωσιωμένος ἀντί ἀφωσιωμένος (Μ. Βασίλ.).
ἀργυραμοιβέω = ἀσκῶ ἔργον ἀργυραμοιβοῦ (Ἰω. Χρυσ.).
ἀργυροπῶλος ἀντί ἀργυροπώλης (Σωζόμ. Σαλαμ. Ε' μ.Χ.).
ἀριστότεχνος ἀντί ἀριστοτέχνης (Καيسάρ. Ναζ. Δ' μ.Χ.).
ἀρνησοθεῖα ἀντί ἀρνησιθεῖα (Χρον. Πασχ.).
ἐσχαρίδες· ἅς νῦν ἀρούλας καλοῦσιν· ἐπιτευτικώτερον δέ, τὰ κατ'ζία οὕτω νῦν καλούμενα, λέγειν. (Αἱ ἄρουλαί καὶ τὰ κατ'ζία (= πύραυνα, μαγκάλια) εἶναι ἡ δημοτικὴ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως).
ἀρωγέω, ἀντί ἀρήγω (Δίδυμ. Ἀλ., Δ' μ.Χ.).
ἀσθενάριος = ὁ ψευδασθενής (Ἰ. Εφραίμ., Δ' μ.Χ.).
ἀσπρότης ἀντί λευκότης (Ἰ. Αναστ. Σιν., Ζ' μ.Χ.).
ἀσπροφορέω ὡς καὶ σήμ. (Ἰω. Μόσχ., Ζ' μ.Χ.).
ἀσυνέζωστος = ἄζωτος (Ἰ. Ωριγ. Γ' μ.Χ.).
αὐθάδιος ἀντί αὐθάδης (R. Lond.) πρβλ. «μὴν εἶσαι αὐθάδιος, Γιδῶργο» τοῦ Καραγκιόζη.
αὐτακούω = γίνομαι αὐτήκοος (Γρηγ. Νύσσης).
ζυγιάζω ἀντί ζυγίζω (Ἀπόκρ. Διαθ. Ἀβρ. Α', Β' μ.Χ.).
ἡγεμόνισσα ἀντί ἡγεμονίς (Ἰω. Χρυσ.).
κακοπόδιος = ὁ φέρων κακὴν τύχην, «κακοποδιάν» (Μάρκ. Διάκ. Ε' μ.Χ.).
πενθεράς, ἢ, τῆς πενθεράδος ἀντί πενθερά (ΜΑΜΑ).
θεολάμπω, ἀντί θεολαμπέω (Ἰω. Δαμασκ.).
θριαμβεία, ἢ, ἀντί θρίαμβος (Αὐτοκράτωρ Κωνστ. παρ' Εὐσ.) καὶ *θριάμβευσις* (Ἰ. Ωριγ.).
θυγατρίδης, ὁ, ἀντί θυγατρίδοϋς (Θεοφ. Χρονογρ., Θ' μ.Χ.).
θυμέομαι, τὸ θυμῶνω σήμερον, ἀντί ὀργίζομαι, α' μαρτυρία (Νεμέσ. Ἰ. Εμεσ., Δ' μ.Χ.).
κούτουλος, ὡς τὸ σημ. αὐτὸς ποὺ κουτουλάει, νυστάζει (Βαρθ. Ἰ. Εδεσ., Θ' μ.Χ.).
κουτζός, καὶ *κουτζαίνομαι*, ὁ χλωὸς καὶ χλωαίνων (Νομοκάνων).
κούρταλον, ἀντί κρόταλον, πρβλ. *κουρταλεῖ* ταῖς θύραις, τοῦ Σολωμοῦ (Ἰ. Απόκρυφ. Θρησκ. κείμεν.).
κουκίον = τὸ κουκί, κύαμος (Ἰ. Υποτύπ. Στουδίου).
κουβάρι(ο)ν, ὡς καὶ σήμερον (Καλλίν., Ε' μ.Χ.).
κότζιον ἀντί ἀστράγαλος (πρβλ. τὸν ποδοστράγαλό της), τὸ σημ. κότσι (Μελέτ. Μον. Θ' μ.Χ.).
κονδάπτω, τὸ σημερινὸν σκοντάπτω (Ἰω. Μαλ., Σ' μ.Χ.).
κομήτισσα, θηλ. τοῦ κόμης (Νεῖλ.).
καθερίζω ἀντί καθαρίζω (Ἰ. Απόκρυφ. προφ.).
κατακρυαίνω (τι) ἀντί ψύχω, κρυώνω τι (Εὐσέβ. Ἀλ. Ε' μ.Χ.).
καταμέσοθεν ἀντί κατὰ τὸ μέσον (Κοσμ. Ἰνδικ.).
κατακράτως ἀντί κατὰ κράτος (Ἰ. Ἀνδρ. Κρήτ.).
καταπετάζω ἀντί καταπετάννυμι (Ἰ. Ισίδ. Πηλουσ. Ε' μ.Χ.).
καταπιμπράω ἀντί καταπιμπρημι (Βασίλ.).
κέρατον, τό, ἀντί κέρας (Γρηγ. Α' Πάπ. Ζ' μ.Χ.).
κλεψία, ἢ, ἀντί κλοπή, σημ. κλεψιά (Ἰω. Χρυσ.).
κλεψοσύνη, ἢ ἀντί κλεπτοσύνη (Λεόντ. Νεап. Ζ' μ.Χ.).
κληρονομίζω, ἀντί κληρονομέω (Κύριλλ.).
κομβώνω ἀντί κομβώω, τὸ σημ. κουμπώνω (Θεοφ. Ἰ. Ομολ. Θ' μ.Χ.).

ιεροθύω ἀντί *ιεροθυτέω* (Μέγ. Βασίλ.).
ικανέω ἀντί *ἐπαρκῶ*, εἶμαι *ικανός* (Θεόδ. Στουδ.).
ίσία, ἡ, ἀντί *ισότης* (᾽Αθανάσιος).
ισοδύναμαι ἀντί *ισοδυναμέω* (᾽Ησύχ. ᾽Ιεροσ. Ε΄ μ.Χ.).
κάμακος, ὁ, ἀντί *κάμαξ* (Φιλοστόργιος Ε΄ μ.Χ.).
συναντίζω ἀντί *συναντῶ* (᾽Ακύλας, ᾽Ερμ. Δ.Π.) καὶ *συνάντισμα* (αὐτ.).
ἱμπεράτωρ, ὁ, ἀντί *αὐτοκράτωρ* (Χρον. Πασχ.).
ἰνβεντάριον, τό, ἀντί *κατάλογος* (᾽Αθαν. Σχολαστ. ζ΄ μ.Χ.).
ἰλλούστριος ἀντί *ἐνδοξος*, *ἐπιφανής* (Κύριλλ. Σκυθ. ζ΄ μ.Χ.).
ινδέβιτος ἀντί *ἀνεπίτρεπτος* (ὁ *ιερὸς Φῶτιος*).
ιντροίτον, τό, ἀντί *εἴσοδος* (εἰς τὸν ναὸν) (᾽Αποστολ. Διατ.).
ἐξενδύομαι ἀντί *ἐκδύομαι* σημ. *ξεντένομαι* (᾽Απόκρυφ. θρησκ. κείμεν.).
ἐξέπροσεν δηλ. *ἐξέσπρωξε*, *ἀπόθησε* (᾽Απόκρυφ.).
ἐξολοθρεύσιον, τό, ἀντί *ἐξολόθρευσις* (᾽Αποκρυφ.).
ἐξυπολύω (*τινᾶ*) = *ἐκβάλλω* τὰ ὑποδήματά *τινος* (Γρηγ. Μέγ. Πάπας).
ἐξώπορτα, ἡ, ὡς καὶ *σήμερον* (Εὐχολόγ.).
ἐχόμενα ἐπίρρ. ἀντί *ἐχομένως*, ἐν *συνεχείᾳ*, *πλησίον* (Ρ. Petrie Γ΄ π.Χ., Π.Δ.). ᾽Η ἀρχαιοτέρα μορφή τῶν -ως ἐπίρρ. εἰς α, ὡς *πρόθυμα*, *καλά*, καὶ τὰ δημο-λόγια: *αὐτότελα* κλπ.
ἐπικρεμνάω, ἀντί *ἐπικρεμάννυμι*, *ἐπικρέμαμαι* (᾽Ιω. Χρυσ.).
ἐπιτελίζω ἀντί *ἐπιτελέω* (IG Rom.).
ἐργωδία, ἡ, ἀντί τὸ *ἐργῶδες* τοῦ ᾽Αριστ. (ὡς τὸ *θηριωδία/θηριῶδες*) (Γρηγ. Νύσσ.).
ἐρίθηλος, ἐπίθ. ἀντί *ἐριθηλῆς* τοῦ ᾽Ομήρου (Χρησμ. Συβίλλ.).
ἐρικτήμων, ἐπίθ. ἀντί *ἐρικτέανος* τοῦ ᾽Οπ. (Γρηγ. Ναζ.).
ἐτερογνώμια, ἡ, ἀντί *ἐτερογνώμοσύνη* τοῦ ᾽Ιωσήπου (Στέφ. Διάκ.).
εὐάνθος, ἐπίθ., ἀντί *εὐανθῆς* τοῦ Θεόγνιδος (Κοιρανίδες).
εὐγάλε, προστ., ἀντί *ἐκβαλε*, σημ. *βγάλε*, *βγάλτε* (᾽Ιω. Μόσχ.).
εὐεργέτισσα, ἡ, ἀντί *εὐεργέτις* τοῦ Εὐρ. (παλαιὸν Σχόλ.).
εὐχρωτος, ἐπίθ. ἀντί *εὐχρως* ἢ *εὐχρους* τοῦ ᾽Αριστοφ. (᾽Απόκρυφ.).
πελεκᾶς, ὁ γεν. τοῦ *πελεκᾶνος*, ὡς καὶ *σήμ.* (᾽Οοστρακ. Α΄ π.Χ.).
πενήντα, ἀντί *πεντήκοντα* (CIL).
πευκῶδης, ἐπίθ., ἀντί *πευκῆεις* τοῦ ᾽Ομ. καὶ Τραγ. (ἐπιγρ. Β΄ π.Χ.).
πλέκτρα, ἡ, = *κομμώτρια* (ἐμπλέκτρια ᾽Ετ. Μ.) (᾽Ησύχ.).
πληγώ = *πλήττω* *τινᾶ* *πληγαῖς* *μεγάλαις* (Σχόλ. Λυκόφρ.).
πολυτίμιος, ἐπίθ. ἀντί *πολὺ τιμώμενος* (ἐπιγ. Γ΄ μ.Χ.).
πορτᾶς, ὁ, *θυρωρὸς* (R. Oxy. Γ΄ μ.Χ.).
ᾶρπαγος, ἐπίθ. = *ᾶρπακτικός*, (Σοφ. ᾽Απ. Ε΄ π.Χ.), = *ληστής* (Ρ. Masp. Δ΄ μ.Χ.).
ᾶρτυματᾶς, ὁ, = *παντοπώλης*, *πληθ.* *ᾶρτυματᾶδες*, οἱ, (BGU, Γ΄ μ.Χ.).
βάμβαλα· *χειμερινὰ ἱμάτια* (᾽Ησύχ.), *σημερ.* *ἐπῆρε* τὰ *μπάμπαλά* του.
βανιάτωρ, ὁ, σημ. *μπαγιέρης* (Πάπ. ζ΄ μ.Χ.).
βατέλλα, ἡ = *λοπάς*, *λεκάνη*, σημ. *παδέλλα*, *πιατέλλα*.
βουστάνη· *βοοστασία* (᾽Ησύχ.), τὸ σημ. *στάνη*.
βοῦφος, ὁ, ἀντί *βῦας*, σημ. *μποῦφος* (Κοιραν.).
βράκαι αἱ = ὡς καὶ *σήμ.* (Διόδ. Σικ.), *βράκες* (᾽Ησύχ.), *βράκια* (Σχόλ. ᾽Αριστοφ.).
βυζάστρια, ἡ, *γλῶσσα* τοῦ *τίτθη* (Ψ-᾽Ηρωδιαν.).
βύτανα, (*τά*)· *κόνδυλοι* (᾽Ησύχ.), τὰ *σημερινὰ ὕτανα*.
πηγάδιον, τό, ὡς καὶ *σήμ.* (᾽Ιω. Μόσχ.).
παόνιος, ἐπίθ. = *παγώνιος*, τοῦ *ταῶ* (᾽Εδ. Διοκλ.).
πανεύδαιμος, ἐπίθ., ἀντί *πανευδαίμων* (᾽Ιω. Δαμασκ. Η΄ μ.Χ.).
πανταληθινός, ἐπίθ. ἀντί *πανταλήθης* (Διάδ. Φωτ. Ε΄ μ.Χ.).

πανωφέλιμος, ἐπίθ. ἀντὶ πανωφελῆς (Μακάρ. Αἰγ. Δ' μ.Χ.).
 πεπόνιον, τό, ὡς καὶ σήμ. (πέπων) (Ρ. Rl. Δ' μ.Χ.).
 διαπετάζω, ἀντὶ διαπετάννυμι (ἀπλώνω) (Καيسάρ. Ναζ. Δ' μ.Χ.).
 διαχύνω ἀντὶ διαχέω ('Αθανάσ.).
 διαφαύω καὶ διαφάω ἀντὶ διαφαύσκω (Θεοφ. Χρον.).
 διευθυντής ἀντὶ διευθυντήρ (Οὔέτ. Οὐάλ. Β' μ.Χ.).
 δοκάριον, ἀντὶ δοκίς, σημ. δοκάρι (Ρ. Lond. Ζ' μ.Χ.).
 διχάλα, ἡ, ἀντὶ διχήλη (ἡ γωνία τῶν σκελῶν) ('Ιπποκρ.).
 δρύψελον, τό = ἀποτριβόμενος φλοιὸς δένδρου ('Ετ. Μ.), δρύψαλα, τὰ ('Ησύχ.), σημ. τρίψ(ι)αλα.
 δύστυχος, ἐπίθ. ἀντὶ δυστυχῆς ('Αποκρυφ.).
 πεδουκλόω [πέδικλον], σημ. πεδουκλώνω (Βαρθολ. 'Εδ.).
 πουλλίον, τό, πτηνὸν (BS, βυζαντινῆς ἐποχῆς).
 πεδιάδον, τό, ἀντὶ πεδιάς, ἡ, (ἐν τοῖς πεδιάδοις τῆς κόμης, Ρ. Masp. Σ' μ.Χ.).
 ὀγδοῆντα, ἀντὶ ὀγδοήκοντα (CI Jud.).
 ὀγκαρίζω, ἀντὶ ὀγκάομαι, σημερ. γκαρίζω ('Ακύλ. Β' μ.Χ.).
 οἰκοκυρός, pater familias (Νομοκάνων Γ' μ.Χ.).
 ὀψίκιον, τό, ἀκολουθία, λιτανεία, obsequium ('Απόκρυφ.), πρβλ. σημερ. «ψίκι».
 πικιάλιον, τό, = φακίολι, βαγιόλι, πετσέττα (Ρ. Masp. Ε' μ.Χ.).
 μανδήλη, ἡ = προσόπιον (SB Πολυδεύκης). Καὶ μανδύλιον, τό, πρὸς ἐπικάλυψιν μοναχῶν ('Αποκρυφ. Γ' μ.Χ.).
 μελεταίνω, ἀντὶ μελετῶ, φροντίζω περὶ τινος ('Επιγρ. Ἄργους Δ' μ.Χ.).
 μανίκια, τὰ, ὡς καὶ νῦν ('Ανών. εἰς Ρητ.).
 προσερπύζω ἀντὶ προσέρπω (Γρηγ. Ναζ.).
 προσεγγιάζω ἀντὶ προσεγγίζω (Διόδ. Ταρσεὺς Δ' μ.Χ.).
 πρῶθω ἀντὶ προωθῶ (Στέφ. Διάκ.), ἐξ οὗ τὸ σημ. σπρώχνω.
 πτερνιστήρα, ἡ ἀντὶ πτερνιστήρ (Γρηγ. Α' Πάπας, Ζ' μ.Χ.).
 πυρεστία, ἡ = ἡ ἐστία ἔνθα τὸ πῦρ (Ρ. Masp. Σ' μ.Χ.), ἐξ οὗ τὸ σημ. πυροστιά.
 σφογγᾶτον, τό, = ἡ σημερινὴ ὁμελέττα ('Απόκρυφ.), τὸ ΝΕ σφουγγατο.
 ὑφάντρα, ἡ ἀντὶ ὑφάντρια (Πάπ. Α' μ.Χ.).
 ὑψηλόφρονος, ἐπίθ. ἀντὶ ὑψηλόφρων (Ρ. Mag. Lond.).
 φιλοκάλιον, τό = scopa (Gloss), σκουῦπα· ἐξ οὗ τὸ ΝΕ φροκαλίζω, τὰ φρόκαλα (σκουπίδια).
 φιλοσπεύδω ἀντὶ φιλοσπουδέω ('Απόκρυφ.).
 φορτώνω ἀντὶ φορτόω ('Απόκρυφ.).
 φυρόχρωμος, ἐπίθ. ἀντὶ πυρρόχρους (Ρ. Baden Β' μ.Χ.), ἐξ οὗ *φυρογένης* = πυρρόχρους τὸ γένειον.
 φυτοκομίζω ἀντὶ φυτοκομέω ('Αρέθας Θ' μ.Χ.).
 φωνάζω ἀντὶ φωνέω (Βαρθολ. 'Εδ.).

Β' ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἐκ τῆς περιορισμένης αὐτῆς ἐπισκοπῆσεως τοῦ γλωσσικοῦ ὀργάνου τοῦ ἔθνους μας δίδεται εἰκὼν τῆς ροῆς του διὰ μέσου τοῦ χρόνου, δηλαδὴ τῆς φυσιολογικῆς του ἐξελιξέως διὰ τῆς παραθέσεως συγκεκριμένων δειγμάτων τῆς ροῆς. Ἐπισημαίνομεν μερικοὺς σταθμοὺς τῆς πορείας του. Πρὸ τοῦ 1200 π.Χ. αἱ πινακίδες τῆς Κνωσοῦ, Πύλου κλπ. διὰ τῆς συλλαβικῆς γραφῆς των δηλοῦν μόνον ὅτι ἡ γλῶσσα ἔχει χαρακτῆρα ἑλληνικόν. Μετὰ ταῦτα ὁ Ὅμηρος τὴν διαμορφώνει μὲ κύριον χαρακτῆρα τὸν κυριαρχοῦντα εἰς τὰς ἰωνικὰς πόλεις, ποὺ εἶχεν ἰδρύσει μὲ τὸν ἀποικισμὸν του ἐξ Ἀθηνῶν ὁ υἱὸς τοῦ Κόδρου Νηλεὺς. Μέχρι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις κράτη ἡ γλῶσσα εἶναι διαλεκτικὴ μὲ συνδετικὸν κρίκον τὰς ρίζας τῶν λέξεων, ἡ δὲ ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν

Ἀττικὴν διὰ τὴν κρατικὴν καὶ πνευματικὴν δραστηριότητα γλῶσσα τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ἀρχικῶς ἰωνικὴ, ἐξελλίσσεται διὰ τῶν μεγάλων ποιητῶν καὶ συγγραφέων εἰς καθαρῶς ἀττικὴν μορφήν συμπληρωθεῖσαν εἰς τελειότητα κυρίως διὰ τῶν ἐπιφανῶν ρητόρων τῆς. Ἐξω ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν κάθε διαμέρισμα τῆς Ἑλλάδος εἶχε τὴν ἰδικὴν του διάλεκτον μὲ φοβεράς διαφορὰς λέξεων καὶ τύπων, Θεσσαλοί, Λάκωνες, Λοκροί, Μεσσηνιοί, Ἡλείοι, Ἀκαρνανες, Λέσβιοι κλπ. Μὲ τὴν περίοδον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπέρχεται παγκόσμιος ἐπανάστασις. Καταργοῦνται ὅλα τὰ κράτη-πόλεις, ὑπάρχει ἓνα κράτος ἀπὸ Ἰνδιῶν καὶ Κασπίας καὶ ἀπὸ Σουδᾶν καὶ Σικελίας μέχρι Ἡπείρου καὶ Ἀζοφικῆς θαλάσσης. Καταργοῦνται τὰ σύνορα, ἀνοίγουν ὅλοι οἱ δρόμοι διὰ τὸ ἐμπόριον, ἓνα νόμισμα παγκόσμιον, μία γλῶσσα συνεννοήσεως, ἡ γλῶσσα ἡ ἐπίσημος τοῦ κράτους καὶ τοῦ σχολείου τῶν Μακεδόνων, ἡ γλῶσσα ποὺ ἐδίδασκεν ὁ ἐνδοξότερος Μακεδὼν καὶ παγκόσμιος διδάσκαλος Ἀριστοτέλης εἰς τὸν ἐνδοξότερον μαθητὴν τῶν αἰώνων, τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ γλῶσσα ἡ ἀττικὴ. Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Ἑλλάδος ἐξακολουθοῦν εἰς τὸ κράτος τῶν ἐκάστη νὰ μεταχειρίζεται τὴν διάλεκτόν τῆς, ὅμως εἰς τὸ κυρίαρχον κράτος, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰς πάσης φύσεως ἐξωτερικὰς σχέσεις πρὸς τὰ ἄλλα διαμερίσματα τοῦ ἀπεράντου Ἀλεξανδρινοῦ κράτους ὑποχρεοῦνται ὅλοι νὰ μεταχειρίζονται τὴν ἀττικὴν μακεδονικὴν γλῶσσαν, ἡ ὅποια διὰ τοῦτο καὶ ἐκλήθη κοινὴ, δηλαδὴ διεθνὴς, ἡ ἀττικὴ, ὅχι κάποια ἄλλη νέα, ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὰς τοπικὰς διαλεκτικὰς. Εἰς τὸν νέον αὐτὸν κόσμον τὸν ἐνιαῖον, ὁ ὁποῖος κατετμήθη εἰς τὰ κράτη τῶν ἐπιγόνων, ἔχει γίνεαι μία τεραστία ἀλλαγὴ. Ὁ Ἀλέξανδρος κατήργησε τὴν διαφορὰν Ἕλληνας - βάρβαροι, ὅπως μᾶς τὸ λέγει ὁ Ἐρατοσθένης μέσῳ τοῦ Στράβωνος. Ὅσοι μὲ τὰ σχολεῖα τῶν νέων πόλιν καὶ τῶν παλαιῶν ἔμαθαν τὰ ἑλληνικά, Σύροι, Πέρσαι, Ἑβραῖοι, Ἀραβες, Αἰγύπτιοι, μετέχουν τῆς παιδείας τῶν Ἑλλήνων, εἶναι πλήρεις Ἕλληνες, ἀσχετῶς ἂν εἶναι μελαψοί, μαῦροι ἢ ἔχουν μὴ ἑλληνικὰ χαρακτηριστικά. Ὁ νέος αὐτὸς κόσμος ἐκλήθη ἀπὸ τὸν Droysen ἑλληνιστικός, διότι κυριαρχεῖται ἀπὸ τοὺς ἑλληνιστάς, δηλαδὴ τοὺς ἀλλογενεῖς, τοὺς λόγῳ παιδείας χαρακτηριζομένους Ἕλληνας (Λουκιανός, Ὠριγένης, Χρυσόστομος καὶ πάντες σχεδὸν οἱ Πατέρες). Ἡ ἀττικὴ γλῶσσα ὡς κοινὴ, ὄργανον τοῦ πνεύματος, ἀνθεῖ εἰς τὴν πλουσίαν Αἴγυπτον, τὴν Ἀνατολήν, τὰς ἀποικίας. Τὸ 90% τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων γράφεται ἔξω τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπὸ μὴ Ἑλλήνων τὸ γένος κατὰ μέγιστον μέρος. Εἰς τὴν Ἑλλαδικὴν περιοχὴν ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὰς σχολὰς τῶν ὁποίων μετέβαινον πρὸς μετεκπαίδευσιν οἱ φιλομαθεῖς τῆς Μεσογείου, ἐπικρατεῖ νεκρικὴ σιγὴ πνεύματος. Οὐδεὶς συγγραφεὺς, οὐδὲν σύγγραμμα, ἢ ἐλάχιστα. Ἡ Ἑλληνικὴ ἀττικὴ κοινὴ, ποὺ τὴν χειρίζονται μὴ Ἕλληνες, ἀλλάζει μορφήν διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν μὴ Ἑλλήνων πατέρων. Τὸ *ἱεροθυτέω* ὁ Μ. Βασίλειος τὸ κάμνει *ἱεροθύω* (ἓνας Ἕλληνα δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε). Τὸ *συναντάω* τὸ μεταποιεῖ εἰς *συναντίζω* ὁ Ἀκύλας, τὸ *ὑπομνήσκω* εἰς *ὑπομνίζω* τὸ Εὐχολόγιον, τὸ *ἀπροσεκτῶς* εἰς *ἀπροσεξέω* ὁ Νεῖλος, τὸ *θεολαμπέω* εἰς *θεολάμπω* ὁ Ἰω. Δαμασκηνός. Οἱ πατέρες δημιουργοῦν νέας λέξεις, π.χ. ἐπιρρήματα ἐκ μετοχῶν, ὡς *ἡλλαττωμένος*, *ἡρτημένος*, *ἡσθημένος*. Νέα ρήματα· *ἐνοικιάζω*, *ἐξαχνίζω*, *ἐξελαφρύνω*, *ἐξαπολύω*. Νέα ὀνόματα ἐπαγγελμάτων· *πελεκᾶς*, *πορτᾶς*, *κλουβᾶς*, *ἀρματοῦρα* (στρατιώτης), *ἀσκητοῦρα* (μοναχός), *κτενᾶς*, *κλειδᾶς*, *κεραμιδᾶς*, *κανναβᾶς*, *κοπιδᾶς*, *κυκινᾶς*.

Μετατρέπουν τὰς λέξεις χάριν ἀπλοποιήσεως. Τὸ *ἐκατόγχειρ* τοῦ Πινδάρου γίνεται *ἐκατοντάχειρ* ἀπὸ τὸν Πλούταρχον καὶ *ἐκατοντάχειρος* ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιον. Τὸ *ἐκατονταπλάσιον* τοῦ Ξενοφῶντος γίνεται *ἐκατονταπλάσιος* ἀπὸ τὸν Σιμπλικόν. Τὸ *ἐκατόμπεδον* τῆς προκλασικῆς Ἀκροπόλεως γίνεται *ἐκατοντάπεδον* ἀπὸ τὸν Ἰουλιανόν. Τὸ *διευθυντήρ* τῶν Ἀττικῶν ἔγινε *διευθυντής* ἀπὸ τὸν Βέττιον Βάλεντα, τὸ *ἐξώθυρα* ἔγινε *ἐξώπορτα*. Φυσικὰ ὑπῆρξαν καὶ μαρτυρίαι τάσεως πρὸς λογιοποίησιν. Τὸ *σύζυγος* εἰς *σύζυξ*, τὸ *ἱερόφωνος* εἰς *ἱερόφων*, τὸ *ἀρχισατράπης* εἰς *ἀρχισάτραψ*, τὸ *Καππαδόκης* εἰς *Καπάδοξ*, *ἀρχιδιάκων*, *πίθηξ*, πρβλ. καὶ τὰ σημερινὰ *εὐζων*, *ἡμίων* κ.ἄ. ἡ *πενθεράς*, τῆς πενθεράδος.

Αἱ ἀποκλίσεις αὐταὶ τοῦ λόγου εἰς τὸ στόμα τῶν Ἀνατολιτῶν παίρνουν τὴν μορφήν παραμορφώσεως, διότι αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἔμφυτον τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα τῆς γλωσσικῆς δομῆς ποὺ ἔχουν οἱ ἐκ γενετῆς Ἕλληνες. Ἴδου παραδείγματα ἀποκλίσεων ἀπὸ ἓν ἀπόκρυφον Εὐαγγέλιον τοῦ τέλους τοῦ Γ' αἰ. μ.Χ.: *Ἠλθοσαν, προσήλθωσαν, ἀπήλθωσαν* (ἀντὶ ἤλθον κλπ.). *ἀναπαῖναι* (ἀντὶ ἀναπαυθῆναι). *παραλάβαι* (ἀπαρ. παραλαβεῖν). *γενόμενος* (γενόμενος). *ἐραυνήσω* (ἐρευνήσω). *ἐφόνευται* (πεφόνευται). *ἀντιεῖπεν* (ἀντεῖπεν). *ἀπήλθασιν* (ἀπῆλθον). *συλήμψη* (συλλήψη). *ἤχμαλώτευσε* (ἤχμαλώτισε). *ἡμεγαλύνθη* (ἔμεγαλύνθη). *οὐχ εὗρησαν* (εὗρον). *ἐποίησεν* (ἐποίησεν). Τὸ πρόσωπόν σου βλέπω ποτὲ μὲν γελοῦντα (γελῶν) ποτὲ δὲ στυγνάζον. Εἶναι καταφανὲς ὅτι ὁ βάρβαρος ἀφηγητὴς γράφει τὰ Ἑλληνικά, ὅπως οἱ Ἕλληνες μετανάσται ὠμίλουν καὶ ἔγραφον τὰ ἀμερικάνικα παλαιότερον.

Ὡς πρὸς τοὺς Ἑλλαδικούς, ἐκτὸς μόνον τῶν Ἀθηναίων, αὐτοὶ γράφουν εἰς κάθε ἐπαρχίαν τὴν ἰδίαν διάλεκτον, ὅπως τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῶν Συλλογῶν τῶν Διαλεκτικῶν Ἐπιγραφῶν. Ὀλίγα δείγματα: Λάκωνες: τὸ ἀττικὸν *θυλλίς* τὸ γράφουν *συλλίρ*, τὴν θεῶν *τῶ σιῶ*, τὸ παραθυλακίς=παρσουλακίρ. Θεσσαλοὶ ἐξ ἐπιγραφῆς: *Τοῦν Θετταλοῦν* (τῶν Θεσσαλῶν). *Πεφειράκοντες* (ἀντὶ τεθηρακότες). Κρήτες: *αὐκάν* ἀντὶ αὐλάν (αὐλήν). *αὔσος* (ἀντὶ ἄσλος). *ἐτ τῶν* (ἀντὶ ἐκ τῶν). Ἡ ἀντωνυμία *ὄδε* - *τόδε* ἀττικῶς λέγεται ὑπὸ Θεσσαλῶν *ὄνε* - *τόνε*, ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων *όνι* - *τονί*, ὑπὸ τῶν Κυπρίων *ὄνν* - *τόνν*. Μεσσηνιακοὶ τύποι τῆς δοτικῆς: *τοῖς εὐσεβέοις* (εὐσεβέσιν), *τοῖς δοκιμασθέντοις* (τοῖς δοκιμασθεῖσι).

Ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ διαλεκτικὸς λόγος τῶν Ἑλλαδιτῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν πυράλλην μερικὴν χρῆσιν τῆς κοινῆς ἀττικῆς ἀρχίζει βαθμιαίως νὰ προσαρμόσῃ τοὺς τύπους τῶν ἑκασταχοῦ διαλέκτων πρὸς τοὺς τῆς μεταλασσομένης ἐπίσης κοινῆς μὲ μακραίωνα διαρκὴ προσαρμογὴν. Τοῦτο γίνεται σαφὲς εἰς τὰ πάσης φύσεως γραπτὰ μνημεῖα τῶν διαφόρων ἐποχῶν. Ἐκ τῶν δειγμάτων τῆς ποικιλίας καταφαίνεται πόσον ὁ ἄνθρωπος τείνει εἰς πολυτυπία, ἀκόμη καὶ σήμερον, λ.χ. ἤρχοντο, ἔρχονταν, ἐρχονται, ἐρχόντανε, ἐρχόντουσαν, ἐρχόντουσαν. Οὐδένα ἐνοχλεῖ ἡ πολυτυπία καὶ εἶναι δειγμα στενότητος ἀντιλήψεως νὰ θέλῃ τις νὰ καταναγκάσῃ τὸν λαὸν εἰς μονότυπον γλῶσσαν, ἄνευ ἐξαιρέσεων, αἰτινες δίδουν πλαστικότητα εἰς τὴν ἔκφρασιν. Ἡ μονοτυπία ὁδηγεῖ εἰς τὴν «ξύλινη γλῶσσα».

Ἐκ τῶν τύπων τῆς πολυτυπίας θὰ γίνουν ἀποδεκτοὶ αὐτοὶ ποὺ τὸ δημόσιον αἶσθημα θὰ ἀποδεχθῇ, οἱ ἄλλοι θὰ ἀχρηστευθοῦν ἀφ' ἑαυτῶν μετὰ τινα χρόνον. Ὁ Ἡσύχιος πείθει ἀπολύτως περὶ αὐτοῦ. Ἡ ἀρμοδιότης ἀνήκει εἰς τὸν λαὸν καὶ εἰς τὸν χρόνον κατὰ τρόπον σιωπηλόν· δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τὰ ὑπουργικὰ διατάγματα καὶ τὰς ἐγκυκλίους οὔτε εἰς τοὺς «εἰδικούς» τῶν ὑπουργικῶν ἐπιτροπῶν. Τὴν ἀπόδειξιν τὴν δίδει ἡ ἐπισκόπησις τῶν καταχωρισθέντων ἀνωτέρω γλωσσικῶν τύπων. Ἐκ τῶν νεολογισμῶν τούτων τὸ κοινὸν αἶσθημα ἐδέχθη τοὺς τύπους: *ὁ διευθυντής, ἐνοικιάζω, ἐξαπολύω, ἀποδεδειγμένως* κ.ἄ.· ἀπέρριψε τύπους οἱοί οἱ: *ὕψηλόφρονος, πανεύδαιμος, μελεταίνω, φιλοσπεύδω, οἰκοκυρός, τὸ πεδιάδον*· ἐτροποποίησεν ἄλλους, ὥς: *βατέλλα* (πιατέλλα, παδέλλα), *βανιάτωρ* (μπανιέρης), *πακιάλιον* (φακιόλι)· καὶ ἄλλας ἐδέχθη εἰς τὸν προφορικὸν μόνον λόγον, ὥς *κουμᾶσι, μπουκάλι, τρίπαλα, σφουγγᾶτο*.

Τὴν καθαρότητα τῆς ἐθνικῆς γλώσσης τὴν διεφύλαξαν τὰ μέλη τὰ ἴδια τῆς κοινότητος, ἀποβάλλοντα διὰ τοῦ κοινοῦ αἰσθηματός των τὰς ξένας (ὀθνείας) λέξεις καὶ ἐκφράσεις ἐξ αἰσθήματος ἐθνικῆς φιλοτιμίας. Τοῦτο κάμνουν δὲ ὅλα τὰ ἔθνη ἐκ τῆς μερίμνης νὰ διαφυλάξουν τὴν ἐθνικὴν τῶν ιδιοτυπίαν, διὰ τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὑπερηφάνειαν. Ἀκόμη καὶ οἱ μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς, ἐνώπιον τῆς φροντίδος εἰς τοὺς παγκοσμίους ὁργανισμοὺς νὰ καλλιεργηθοῦν τὰ κλασσικὰ γράμματα ὥς συντελεσται τοῦ ὑπάρχοντος πολιτισμοῦ, προβάλλουν καὶ αὐτοὶ τὴν ἀξίωσιν νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ οἱ ἰδιόκοι τῶν «κλασσικοῖ» μαζί μὲ τὸν Ὅμηρον, τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Βεργίλιον.

Εἶναι καταπληκτικὸν καὶ συγκινητικὸν νὰ διαπιστῶνῃ κανεὶς τὴν συνέχειαν τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀγροτικοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μίνως ἀκόμη. Τὸ σημερινὸν ἐδώδιμον βότανον *σκολιάμπρι* εὐρίσκεται εἰς τὰ γλωσσάρια τῶν βυζαντινῶν χρόνων *κοριάνδρον*, εἰς τὸν 'ΗΣύχιον *κορίαμβλον*, εἰς τὸν Θεόφραστον *κοριάννον*, εἰς τὴν μυκηναϊκὴν γραμμικὴν γραφὴν *ko-gi-an-do-no*. Τὰ εἰς τοὺς ποταμοὺς τῆς χώρας συλλεγόμενα μικρὰ ψαράκια, *αἱ μαινίδες*, εἶναι λέξεις παναρχαῖα (ἐκ τοῦ *μαίνομαι*, διότι ἀναπηδοῦν εἰς τὸ ἔδαφος ὅταν ρίπτονται ἐκ τοῦ δικτύου). 'Επὶ αἰῶνας ἔμεινεν εἰς τὸ στόμα τῶν ἀλιέων ὁ *ἐρυθρίνος* μεταβληθεὶς εἰς *λυθρίνι*. 'Η παναρχαῖα *συκομαγίς* ἀνεφάνη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κατοχῆς ὡς *συκομαῖδα* (μᾶζα ἀλεσμένων σύκων [μάσσω]). Τὸ 'ΗΣιόδειον *ἄροτρον* διετηρήθη ὡς *ἀλέτρι* ἢ *ἀξίνη* ὡς *ἀξίνα*, ἐπίσης ὁ *βῶλος* ὡς *σβῶλος* καὶ αὐτούσια *τὸ χῶμα* καὶ *ἡ πέτρα*. Πῶς ἔζησαν διὰ μέσου αἰώνων καὶ ἀφανισμῶν αὐταὶ αἱ σπάναι λέξεις *κοριάνδρον*, *συκομαγίς*, *μαινίδα*; Διὰ τὸ λεξιλόγιον τοῦ 'Ομήρου, ποὺ ἐκτὸς ὀλίγων λέξεων ὅλαι μένουν εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, δὲν γίνεται λόγος. Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς πολὺ κακόπιστος, διὰ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀδιάσπαστον συνέχειαν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς 'Ελληνικῆς ἀπὸ τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς μέχρι σήμερον. Φυσικὰ αἱ ἀλλαγαὶ εἶναι ἀναπόφευκτοι, διότι ὁ ἄνθρωπος ρέπει πρὸς τὰς ἀλλαγὰς καὶ τὴν πολυτυπίαν, ὅμως ἄφ' ἑαυτοῦ τὸ κοινὸν αἶσθημα ὑπέβαλε τὰς ἀλλαγὰς ὑπὸ διαδικασίαν σιωπηρὰν τοῦ κοινοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος καὶ τὰς ἐπέρασεν ὅλας ἀπὸ τὴν κρησάραν (*κρησέραν* θὰ τὴν ἔλεγεν ὁ 'Ιπποκράτης καὶ *κραχιάραν* οἱ 'Ηλεῖοι). 'Η κρησάρα φυλάσσεται εἰς τὰ χέρια τοῦ χρόνου. Κανένας ὑπουργὸς Παιδείας καὶ κανένας κυβερνήτης εἰς κανένα μέρος τοῦ κόσμου δὲν ἔβαλε ποτὲ εἰς τὸν νοῦν του νὰ πάρῃ εἰς τὰ χέρια του τὴν κρησάρα τῆς θεοδότου εἰς τὸν ἄνθρωπον ἰκανότητος τοῦ λόγου, ὅπως διεμορφώθῃ ἄφ' ἑαυτοῦ ὑπὸ μικρῶν καὶ μεγάλων καὶ μεγίστων τέκνων τοῦ ἔθνους, καὶ νὰ ἐκδίδῃ ὡς οἱ στυγνότεροι δικτάτορες τῶν αἰώνων διαταγὰς ὡς νέος Μωυσῆς; Καταργηθῇ τὸ νῦν, γράφει «πρὸς τὸ κύριο», καταργηθῇ τὴν ἢ κατάληξις τῆς γενικῆς -έως, γράφει «τῆς κυβέρνησης», καταργηθῇ τὴν ἢ κατάληξις -ων, γράφει «ὁ Πλάτωνας», γράφει «ἡ ὁσιότητα», «ἡ δεσποινίδα», «ὁ 'Ιούνης» καὶ «ὁ 'Ιούλης».

'Ο χρόνος συμβουλευόμενος κατὰ τρόπον μυστικὸν τὸ κοινὸν αἶσθημα καὶ ἀδιαφορῶν διὰ τὰ ἐκάστοτε δρώμενα γνωρίζει μόνος του τί θὰ ἀφήσῃ νὰ ἐπιζήσῃ καὶ τί τελικῶς θὰ ἐξαφανισθῇ. Αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ τὰ παρατεθέντα ἐδῶ δείγματα τοῦ λόγου.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Διαλυτήριο πλοίων

'Η εὐγένεια τῶν ματιῶν τῶν εἰδωλίων

στὸ διαλυτήριο πλοίων

ἀντανακλᾷ πάνω στη σκουριά τῆς ξερῆς λαμαρίνας.

'Ο καθ' ἕνας μας, θόρυβος ἐν ἐξελίξει στὸ καθεστῶς μιᾶς ἀνταύγειας,
λειτουργεῖ ἀπαράμιλλα στοὺς βόγγους τῶν σπλάγχων τῆς γῆς·

ἀκούει διηγῆσεις γιὰ εὐφορες ἀτασθαλίες,

γιὰ καιροὺς καὶ ἀνέμους σχοινοτενεῖς

καὶ γιὰ θάλασσες σ' ἐρώτων παραζάλη, ὅπου ἕνα ξύλο τίς δάμασε.

Κι ἐγώ, πάνω στῆς γῆς τὰ παιδιὰ ἐπιβάτης, κωπηλατῶ καὶ δανεῖζω

στὴ θάλασσα ποὺ ἔφαγε τὰ σπλάγχνα τοὺς καὶ κορμιὰ σωρούς.

Η «ΜΕΓΑΛΩΣΥΝΗ» ΚΑΙ Ο ΝΑΠΟΛΕΩΝ

Ἀπὸ τὸν κ. Εὐάγγελο Ρόζο, συγγραφέα καὶ ἐπίτιμο πρόεδρο τῆς «Πανελληνίας Ἑνώσης Λογοτεχνῶν» πῆραμε καὶ δημοσιεύουμε τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

Κύριε διευθυντά,

Μὲ ἐκπληξὴ διάβασα στὸν «Δαυλό» (τεῦχος 89, 1989) τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Δεινία Δικαίου γιὰ τὸν Μέγα Ναπολέοντα καὶ τὸν μῦθο τῆς μεγαλowsύνης του, ποὺ μὲ μεγάλη προχειρότητα ἐπιχειρεῖ νὰ καταρρίψει. Ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ μελετήσω σὲ βάθος τὴν ζωὴ, τὸ ἔργο του καὶ τὴν ἐποχὴ του (ποὺ σ' αὐτὴν ἔδρασε καὶ αὐτὴν ἀνέδειξε, ὅπως καὶ αὐτὴ τὸν ἀνέδειξε) καὶ μάλιστα νὰ τὸν συγκρίνω μὲ τὸν Ἀλέξανδρο (στὸ βιβλίο μου «Ἀλέξανδρος καὶ Ναπολέων»), θεωρῶ πῶς τούτῃ τῇ φορᾷ ὁ κ. Δεινίας Δικαῖος πρὸς λάθος κατεύθυνση... ἐξερράγη. Βέβαια ὁ χώρος μιᾶς ἐπιστολῆς δὲν εἶναι ἐπαρκής, γιὰ ν' ἀναιρέσω μίαν πρὸς μίαν τὶς 10 «κατηγορίες» τοῦ, ὅπως ἀποδεικνύεται, ἐπιπόλαιον γνώστη τῆς ἱστορίας ἀγαπητοῦ κατὰ τ' ἄλλα κ. Δ. Δ. Ὡστόσο θ' ἀπαριθμήσω κι ἐγὼ σύντομα δέκα λόγους (τοὺς κυριώτερους), ποὺ, κατὰ τὴ γνώμη μου, ὁ Ναπολέων, παρ' ὅλες τὶς ἀδυναμίες, τὰ λάθη καὶ τὶς υπερβολές του, παραμένει ἀκόμα καὶ σήμερα μιὰ ἀπὸ τὶς κορυφαῖες προσωπικότητες τῆς παγκόσμιας ἱστορίας.

1) Ὡς ἄτομο ἦταν μεγαλοφυΐα. Συμφωνοῦν ὅλοι οἱ μελετητές του, πῶς διέθετε σπάνιες πνευματικὲς ἱκανότητες καὶ σὲ ὑψηλότατο βαθμό.

2) Ἦταν τὸ ἴδιο ξεχωριστὸς ὡς χαρὰ κτῆρας. Τολμηρός, εὐγνώμων στοὺς φίλους, συνεπής, εὐθύς, ἔντιμος, φιλόπονος, πρωτότυπος, ἐπινοητικός, δίκαιος καὶ προπαντὸς πολιτικὸς ἀντίπαλος.

3) Ὡς ζοῦσε, ἀλλὰ καὶ 30-40 χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του, μὲ τὴν ἔντονη προσωπικότητά του ἐπηρέασε ὅσο κανένας τὴν διαμόρφωση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χάρτη.

4) Χωρὶς αὐτὸν ἡ γαλλικὴ Ἐπανάσταση καὶ οἱ ιδέες της θάμεναν ἀνολοκλήρωτες. Αὐτὸς τὶς «εἰσήγαγε», τὶς πιὸ πολλὰς

φορὲς χωρὶς βία, στοὺς ἄλλους λαοὺς κι αὐτὸς ἔδωσε τὰ ἰσχυρότερα πλῆγματα στοὺς τυράννους, ἡγεμόνες καὶ εὐγενεῖς, ποὺ καταδυνάστευαν τότε τὴν Εὐρώπη. Ἄλλωστε αὐτοί, τελικά, τὸν «ἔρριξαν» καὶ ὄχι οἱ λαοί, ποὺ, ἀντίθετα, τὸν ἀτρέψαν καὶ ὡς κάποιον σημεῖο τοὺς ὑπερασπίσθηκε ὅσο κανένας ἄλλος πρωτύτερα. Μ' ἄλλα λόγια ὁ Ναπολέων εἶχε, ὅσο ζοῦσε, τὴν Γαλλία μὲ τὸ μέρος του, ποὺ τὸν στήριζε ὡς τὸ τέλος, ὅπως τὸν στήριξαν καὶ μυριάδες ἄλλοι Εὐρωπαῖοι (Ἴταλοί, Πολωνοί, ἀκόμα καὶ Γερμανοί...).

5) Ὅλα τὰ «ἐπαναστατικά», τὰ προοδευτικά καὶ φιλελεύθερα στοιχεῖα τῆς ἐποχῆς, ὅπου γῆς, ἦταν μαζί του. Ὅλες οἱ κορυφαῖες πνευματικὲς μορφές, τόσο ὅσο ζοῦσε ὅσο καὶ χρόνια πολλὰ μετὰ τὸ θάνατό του, ἦταν θαυμαστὲς καὶ φίλοι του. (Μπαλζάκ, Οὐγκώ, Μπαῦρον, Σταντάλ, Νταβίντ, Γκαῖτε, Μπετόβεν).

6) Δὲν εἶναι τυχαῖο, ποὺ ὁ Παναγ. Κανελλόπουλος στὴν «Ἱστορία» του (τοῦ *Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος*) τοῦ ἀφιερώνει ἐπὶ τὸ λόκληρα κεφάλαια, ὅπου διεξοδικὰ τεκμηριώνεται ἡ βαρυσήμαντὴ ἐπίδρασή του στοὺς συγχρόνους του καὶ ἡ τεράστια συμμετοχὴ του στὴν διαμόρφωση ὄχι μόνο τῆς πολιτικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆς του.

7) Ὑπῆρξε, γιὰ λόγους ποὺ ἔδω δὲν μποροῦν νὰ ἀναλυθοῦν, ὁ μέγιστος πολιτικός τῆς ἐποχῆς του, ἓνα κράμα σύνεσης, λογικῆς καὶ ὁραματισμοῦ. Ὁ ρεαλισμὸς του συμβάδιζε μὲ τὴν τὸλμη του. Ἄν τὸν «ἄφηναν» οἱ μικρόψυχοι ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ στυγνὴ στὴν ἀδιαλλαξία καὶ τὸ μῖσος τῆς γι' αὐτὸν Ἀγγλία, ἀσφαλῶς ὁ κόσμος θὰ ἦταν σήμερα καλύτερος καὶ ἡ Εὐρώπη δικαιοτέρα διαρθρωμένη.

8) Ὅχι ὅτι δὲν ἔκανε λάθη καὶ κακοὺς

υπολογισμούς. Ὑπῆρξε μεγάλος ἀκριβῶς, γιατί στο 90% τῶν ἀποφάσεων πού ὑποχρεώθηκε νά πάρει ἔδωσε ἐπιτυχεῖς ἀπαντήσεις καί λύσεις. Φυσικά οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ κ. Δεινία Δικαίου «ληστής», «διαφθορέας», «ἀνεπαρκής», «φύσι διαστραφεῖσα» κ.λπ. εἶναι ἀσύστατοι. Εἶχε μεγαλεῖο ὁ ἄνθρωπος, γενναιοψυχία, ἀνώτερο ἦθος καί, προπαντός, ἀξιοπρέπεια, πού ἐλάχιστοι διαθέτουν στίς μέρες μας.

9) Οἱ περισσότεροι πόλεμοι πού ὑποχρεώθηκε νά διεξαγάγει ἦταν ἀμυντικοί. Ὅσο γιά τὰ θύματα, δέν ἦταν τόσα πολλὰ («4-5 ἑκατομμύρια») ἀλλά καί ἂν ἦσαν, συνυπεύθυνοι γιά τὸ χαμὸ τους ἦταν, σὲ μέγιστο βαθμό, καί οἱ ἄλλοι μονάρχες τῆς ἐποχῆς, πού τὸ ἴδιο ἀδιαφοροῦσαν γιά τὴν «ζωή». Τ' ὅτι ἐξετέλεσε χιλιάδες αἰχμαλώτους καί, ἀκόμα, καί δικούς του τραυματίες εἶναι ψεῦδος ἀσύστολον. Πουθενὰ δέν ἀναφέρεται. Ὡμόττες ἔγιναν μόνο στὴ διάρκεια τῆς ἐκστρατείας του στὴν Αἴγυπτο καί στὴ Συρία. Ὅμαδικές ληστείες καί λεηλασίες δέν ἔγιναν πουθενά, παρ' ὅλο πού οἱ στρατοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔρρεπαν πρὸς τὸ πλιάτσικο, ὅπως... πάντοτε συμβαίνει μὲ ὅλους τοὺς στρατοὺς σ' ὅλες τὶς ἐποχές καί τὶς χώρες.

10) Εἴτε θέλει ὁ κ. Δεινίας Δικαῖος εἴτε ὄχι τὸ πρῶτο μισό τοῦ 19ου αἰῶνα τῷ χειρὸς σφραγίζει μὲ τὴν παρουσία του, τὴ δράση καί τὸ κάθε εἶδος ἔργο του (εἰρηνικό, πολιτικό, κοινωνικό, νομικό, διπλωματικό, πολεμικό...) ὁ μικρόσωμος αὐτός «δεκανέας», ὁ μόνος ἄνθρωπος στὰ νεότερα χρόνια πού ὑπῆρξε «ἥρωας» καί ἡ ζωὴ του ἦταν ἠθικότερη ἀπὸ τὴν ζωὴ πολλῶν «πολι-

τικῶν» τῆς καριέρας, πού μὲ λόγια ἐπαγγέλλονταν τὴν εἰρήνη ἀλλὰ στὴν πράξη ὑπῆρξαν φαῦλοι καί, θεληματικά ἢ ὄχι, ὑπαίτιοι πού ἔσπρωξαν τοὺς λαοὺς σὲ δεινότερες συμφορές (πόλεμος τοῦ 1870 ἢ τοῦ 1914-1918). Μπορεῖ νά ὑπῆρξε φιλόδοξος πάνω ἀπὸ τὸ μέσον ὄρο καί ἓνας χωρὶς προηγούμενο «ἀνεκδοκίανος», ἦταν ὅμως καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους τῆς ἱστορίας, πού εἶχε τὰ ἐφόδια, τὴν ἱκανότητα καί τὸ σθένος γιά νά ὑλοποιήσει αὐτές του τὶς φιλοδοξίες, πού πάντα τὶς συμμερίζονταν μὲ τοὺς ἀνθρώπους του καί τὸ Ἔθνος του.

Τελικὴ σύσταση: Ὡς διαβάσει ὁ κ. Δεινίας Δικαῖος τὴν μεταφρασμένην στὰ ἑλληνικά βιογραφία τοῦ Ναπολέοντα τοῦ γερμανοῦ Ἑμίλ Λοῦντβιχ. Πολὺ κατατοπιστικὴ. Ὅπως ἀλλάξει γνώμη καί παύσει νά εἶναι ὕβριστὴς τῆς μνήμης ἑνὸς πραγματικά μεγάλου, πού ἔγραψε, σχεδὸν μόνος του, μερικὲς ἀπὸ τὶς λαμπρότερες σελίδες τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητας. Κι ἂς μὴ ξεχνᾷ, πὼς ἡ γαλλικὴ ἐπανάσταση, πού ἐφέτος γιορτάζουμε τὰ διακόσια χρόνια της (1789-1989), θάμνε ἀνολοκλήρωτη, ἂν δέν θὰ εἶχε ἀνατραπεῖ, χωρὶς τὴ δική του παρουσία καί τοὺς δικούς του ἀγῶνες.

Τελειώνοντας ἄς προσθέσω, πὼς ὁ Ναπολέων, τὸ ἔργο του καί ἡ ἐποχὴ του ἀπασχόλησαν τοὺς περισσότερους ἐρευνητὲς καί ἱστορικούς. Τὰ βιβλία πού γράφτηκαν γι' αὐτὸν σ' ὅλες τὶς χώρες ξεπερνοῦν κατὰ πολὺ τὶς 100.000 σύμφωνα μὲ ἀξιόπιστες πληροφορίες.

Μετὰ τιμῆς

Εὐάγγελος Γ. Ρόζος

Ἀπάντηση τοῦ κ. Δεινία Δικαίου

Ὁ κ. Δεινίας Δικαῖος, ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁποῖου ἐτέθη ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆ τοῦ κ. Ε. Ρόζου, ἔγραψε τὴν ἀκόλουθον ἀπάντηση:

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Ε. Ρόζου, προφανῶς θεωροῦντος τὸν Ναπολέοντα «καλὸν πρᾶγμα», ἀγαθὸν ἐκ τῶν «οὐσιωδῶν ἐν ἀνεπαρκείᾳ», δέν χρήζει ἀπαντήσεως: ἐνδίδων ὄχι στὸ ὄντως τῶν πραγμάτων μὰ στὸ θετὸ τῶν λόγων (λόγου χάριν ἐκείνων τῶν «ὄλων μελετητῶν», στοὺς ὁποίους τόσον εὐδαιμόνως ἀναφέρεται καί τοὺς ὁποίους τόσον ἀβασανίστως ἐμπιστεύεται), πὼς θὰ τὸν ἐπείθῃ ὁ αἰσθητὸς, ὁ ἀντικειμενικὸς κόσμος; Ὅμως, πρὶν προ-

χωρήσω, ἃς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ παρακαλέσω τὸν ἀξιότιμο ἐπιστολογράφου σας ὅπως μὴ ἐπιμείνει σὲ περισσότερα ὅσων ἀκολουθοῦν: ἡ ἀποστομωτικότης μιᾶς διεξοδικότερης ἀνάλυσης τῶν ἀμετροεπειῶν του θὰ τὸν ἐβλαπτε τόσο, ποῦ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν τὴν ἐπιδιώκω ἐδῶ. Ἀλλὰ καὶ πῶς θὰ τὴν ἀπέφευγα τυχὸν δευτερολογῶν, ἂν μὲ προκαλοῦσε ἐπανερχόμενος —ἔστω καὶ χνοῦδι γαζίας προσθέτων;

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν σας ὅμως, κ. διευθυντά, χάριν τῶν συλλειτουργῶν ποῦ περὶ τὰς εἰδοῦς ἐκάστου μηνὸς καταξιώνουν τὸν «Δαυλὸ» ἀντικείμενον περιούσιου ἐνδιαφέροντος, ὑποχρεοῦμαι στὰ παρακάτω:

Ὁ κ. Ε. Ρόζος, εἰς πραγμάτων τοῦ διακηρυγμένου πόθου του «ν' ἀναιρέσει» (ὅπως λέγει) τὶς δέκα «κατηγορίες» (!!) μου, κομίζει ὄχι συλλογισμοὺς πρὸς ἀπόδειξιν ἢ ἀναίρεσιν, ὄχι ἐπιχειρήματα, ἀλλὰ... πληροφορητὲς καὶ πληροφορίες: «*Συμφωνοῦν ὅλοι οἱ μελετητές...*», μᾶς λέγει —ἐπὶ τοῦ ὅτι ὁ Ναπολέων τοῦτο ἢ ὁ Ναπολέων ἐκεῖνο. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ περιοδικὸ διαφέρει ἀπ' τοὺς νεοελληνικοὺς τρόπους δημοσιολογίας ἀκριβῶς στὸ ὅτι ἀρνεῖται τὴν τυποκρατία, στὸ ὅτι, ἀδιαφορῶντας γιὰ τὴν ἐξευγμένη ὑποταχθεῖσα, λοβοτομηθεῖσα, πολυζυγκη πλαδαρότητα, εἰσάγει μικροῦλια ἀεικίνητα, σπινθηροβόλα «καινὰ δαιμόνια». Στὸ ὅτι, ἐπιμένω, τοῦ *περισσεύουν* οἱ «*ὅλοι μελετητές*» —τούς ὁποίους ὑπολήπτεται μόνον, ἐφ' ὅσον κομίζουν *ἐπαληθευτικὰς* ἐφαρμογὰς ἀντικειμενικῶν ἀναγνωρίσεων, ἀναθεωρήσεων, συλλήψεων... Ὑπερβατικὸς «ὄλος μελετητής» ὁ ἴδιος ὁ κ. Ρόζος (ἔχει γράψει καὶ ἱστορίαν, βλέπω) ἐπιχειρεῖ νὰ μᾶς πείσει κατὰ τὸ γούστο του —οὔτε κὰν ὀρκιζόμενος: ὁ Ναπολέων δὲν ἦταν πάρεξ ἓνα κομπολόι ἀπὸ ἀρετῆς! Σὲ φράσιν τῆς ἐπιστολῆς του δεκαῆξι λέξεων ἐπιδαψιλεύει στὸν περίπυστον δημοκράτην αὐτοκράτορα ἑνδεκα συνεχόμενα ἐγκωμιαστικὰ ἐπίθετα: *ξεχωριστός, τολμηρός, εὐγνώμων, συνεπής, εὐθύς, ἐντιμος, φιλόπονος, πρωτότυπος, ἐπινοητικός, δίκαιος, πολιτικότατος...* Ὅπως βλέπετε ἐδῶ τρώγεται καὶ ὁ Καβάφης —ὁ ὁποῖος, προκειμένου περὶ τῶν Πτολεμαίων... κορδακίζεται:

*Οἱ ἄφθονοι ἔπαινοι κ' οἱ κολακεῖες
εἰς ὅλους μοιάζουν. Ὅλοι εἶναι λαμπροί,
ἐνδοξοί, κραταιοί, ἀγαθοεργοί·
κάθ' ἐπιχείρησίν των σοφωτάτη.
Ἄν πεῖς γιὰ τίς γυναῖκες τῆς γενιᾶς, κι αὐτὲς
ὄλες ἢ Βερενίκες κ' ἡ Κλεοπάτρας θαυμαστές...*

Βίβ λ' ἀμπερὲρ — συμπέρασμα.

Μιὰ λοιπὸν ποῦ οὔτε ὁ κ. Ρόζος οὔτε ἡ ταπεινότης μου... ζήσαμε τήν... αὐτοκρατορία [δημοκρατικότατη κατὰ διαπίστωσιν τοῦ ἐπιστολογράφου σας, ἀφοῦ *χωρὶς αὐτὴν «ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ οἱ ἰδέες της θὰ ἔμεναν ἀνολοκλήρωτες...*» —ὡς γνωστόν, οἱ ἐπαναστάσεις ὀλοκληρῶνται ὄχι ὅταν μένουν ἐπαναστάσεις, μὰ ὅταν μεταβάλλονται σέ... αὐτοκρατορίες...] καὶ μὲ δεδομένον πῶς «ταράττει τοὺς ἀνθρώπους οὐ τὰ πράγματα μὰ τὰ περὶ πραγμάτων δόγματα», εἶναι φανερό πῶς ἡ ἐναντίωσίς μου ἀφορᾷ (τετράγωνα) ὄχι στὸν Ναπολέοντα (ποῦ ἡ τόσον *κατανοούμενη* μεγαλωσύνη του προεξοφλεῖ-ἐξηγεῖ ἐμπερῇ τήν... προθυμίαν εἰς *κατανοήσιν* της), μὰ στὸ *εἶδωλο*, ποῦ ἡ ἔσω διάθεσις (ἀσυνείδητη, ὑποσυνείδητη, συνειδητὴ) τῶν «*ὄλων μελετητῶν*» περνάει *πρότυπον* στοὺς λαοὺς, τουτέστι στὴν ἀνεπάρκεια-ἐπιμνηστικὸν ἢ σκοτεινότητα τῆς Ζωῆς! Ἀφορᾷ, λέγω, σ' αὐτοὺς τοὺς καθ' ὑπόθεσιν... διανοούμενους στὸ βαθμὸ ποῦ (σκοτεινοὶ ἢ ἀνείδοποίητοι) ἀναπαράγουν θετικὸ δῆθεν ὅ,τι ἐξ αὐθαιρεσίας-διακέλευσης —καταδικάζοντας ἔτσι τὴ Ζωὴ στὴν ἴδια της συνειδήσιν στεγνότητος, ἀνυδρίας, μάρανσης. Ἀποκλείοντας, ἀκριβῶς, τὴν εὐδαιμονίαν τῆς διὰ τῆς αὐτογνωσίας λύτρωσης —ἀναγνώρισις (πλέον σαφῶς) τῆς ἀκριβοῦς φύσεως τῶν πραγμάτων, τῆς οὐσίας τους. Ἀπόδειξις: ἂν οἱ παντὸς εἰδούς, κατὰ καιροὺς, Ναπολέοντες εἶναι ὄντως «μεγάλοι» [κάτοχοι ἀρκετῶν, δηλαδή, ἐπηρεαστικῶν θετικῶν τῆς Ζωῆς —κατὰ τὸν κ. Ρόζο, δηλόν, ὁ Βοναπάρτης δὲν ἔφερε στὴν ἐξάντλησιν τὴν Εὐρώπην, μὰ στήν... ἀκμή, τὴν διέρρεαν (ποταμοί!!!) τὸ μέλι καὶ τὸ βούτυρο...], γιατί δὲν θάταν εὐ-

χῆς ἔργον νὰ πέφτουν στὴν ἀνθρωπότητα... ὁχτῶ Ναπολέοντες τὸ μῆνα; Καὶ μιὰ ποὺ ὁ κ. Ρόζος καὶ λοιποὶ «ὄλοι μελετητές» ἐπιμένουν γοητευμένοι, πὼς οἱ θαυμαστὲς αὐτὲς μεγαλοφυΐες «σφραγίζουν» εὐδαιμόνως τούτα ἢ ἐκεῖνα τὰ «μισὰ τῶν αἰώνων», γιατί δὲν θὰ διεκδικοῦσαν ἀνυποχώρητα τὸ μερτικό τους ἀπ' τὴν οὕτως κομιζόμενη, μὲ τή... βούλα, εὐδαιμονίαν; 'Ο κ. Ρόζος, ὁμνῶν πὼς «οἱ λαοὶ λατρεύουν τοὺς Ναπολέοντες», τί ἄλλο ἀνεμίζει παρὰ τὸν πόθο του νὰ τοὺς... λούζεται ἰσοβίως —μὲ αὐξημένην μάλιστα μερίδα μετὰ τὴν παραίτησι (ἀπ' τὸ... λούσιμο) ὅλων ἡμῶν ποὺ «δὲν ἔτυχε νὰ μελετήσουμε σὲ βάθος τὴ ζωὴ, τὸ ἔργο καὶ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ναπολέοντα», ἢ ποὺ «μὲ μεγάλη προχειρότητα ἐπιχειροῦμε νὰ καταρρίψουμε τὸ μῦθο του», ἢ ποὺ ὑπάρχουμε «ἐπιπόλαιοι γνῶστες τῆς ἱστορίας» ἀπὸ πάνω «ἐκρηγνύμενοι πρὸς λάθος κατεύθυνσι» καὶ πιὸ ἀπὸ πάνω γεννηθέντες χωρὶς τὸ δικαίωμα νὰ ᾄδουμε διαβάσει κ' ἡμεῖς... 'Εμίλ Λοῦντβιχ (ἀπ' τὰ δεκαπέντε μας ἀκόμα);

Σ' ὅ,τι αὐστηρὰ σὲ μᾶς ἀφορᾷ λοιπόν, δὲν ἔχουμε κανένα ἐνδοιασμόν. Μόνο καταγγέλλουμε εὐθέως τούτους τοὺς «ὄλους μελετητές» (τὰ μειράκια αὐτὰ τῆς μελέτης, αὐτὰ τὰ παράσιτα τῆς κρίσης, αὐτοὺς τοὺς πότε Ναρκίσσους καὶ πότε Θεορίτες τῆς διανόησης) διαφθορεῖς τῆς «κοινῆς ἀντίληψης», παραμορφωτὲς τῆς «δημόσιας γνώμης»! "Οτι αὐτοί, σκοτεινοὶ ἢ ἀνειδοποίητοι, εἶναι ποὺ πομπάρουνε στὴ Ζωὴ ἀνακρίβεια, σαθρότητα, σαχλότητα, σκοπιμότητα, στρέβλωσιν. Τοὺς καταγγέλλουμε, ἐπειδὴ, εἴτε ἄκριτοι κι ἄμαθεῖς εἴτε διορισμένοι (ἢ ἐπίδοξοι) «ἐπαίοντες», φέρουν τὸν ἄνθρωπο σὲ πλήρη σύγχυσι, δυσπιστίαν, ἀποκαρδίωσιν ἔτσι, ὥστε πότε νὰ ὑπονομεύουν τὰ μέτρα τοῦ ἀξίῳ, πότε νὰ τὸν ἀπελπίζουν, καὶ πότε, εἴτε νὰ κλονίζουν τὴν πίστι τοῦ στὸ θετικό-ἠφέλιμο εἴτε νὰ τοῦ τὸ ἀποκρύπτουν! Δικαίως, συνεπῶς, αὐστηρὰ σ' ὅ,τι μὲ ἀφορᾷ, προτείνω γι' αὐτοὺς τοὺς κυρίου: Τίμημα θάνατος (sic — I).

— Κύριε.

— Θάνατος διὰ παλουκώματος —μὲ μόλις ξεμυτισμένο καδρόνι (εἰκοσάρι). Μὲ «διαπέρσιν διὰ πασσάλου» ἄλλως, ἥτοι μὲ ἀνασκολοπισμόν —μὲ τὸ παλούκι νὰ βγαίνει ἀπ' τὸ στόμα σὰν τοῦ ὀβελία...

— Κύριε.

— Κερί. 'Η Ζωὴ χάνεται γιὰ τὸ μόνο λόγον ὅτι τὴ «χάνουν» (διαφθερίζουν) καρικοῦντες (κατὰ κανόνα) «πνευματικῶν ἀνθρώπων» καὶ κανεὶς ἄλλος: τοὺς προχθεσινούς «ὄλους μελετητές» μελέτησαν-ἀντέγραψαν οἱ χθεσινοί, τούτους οἱ σημερινοὶ κι αὐτοὺς πάλιν (θὰ μελετήσουν-ἀντιγράψουν) οἱ αὐριανοί. Αὕτῃ εἶναι ἡ διαδικασία ποὺ φέρει τὴ Ζωὴ ἀπ' τὸ κακὸ στὸ χειρότερο (βλέπε καταστροφὴν πλανήτου) —καθὼς ἀπ' τὸν ἕνα «ὄλον μελετητὴν» στὸν ἄλλο ἢ ἀναξιοτήτης, οἰκτρότης, ἐλεινότης ἀναπαράγεται ἀδιαλείπτως καὶ ἡ Ζωὴ ἀναμολύνεται συνεχῶς. "Οτι, μὲ τέτοιες μελέτες καὶ τέτοιους μελετητές, οἱ ἀδόλως ἐκκινούντες μὲ σκοπὸ τὴν ἑαυτῶν προσαρμόνισιν στοὺς συμπαντικούς νόμους (ἐδῶ ἡ ἀριστεία-ἀριστοκρατία-ὑπεροχὴ, ἀφομοιώνουσα τὴν κατωτερότητα, μετριότητα, δευτερότητα, προάγει εἶδη καὶ τρόπους) τρικλοποδιζονται, χάνουν τὸ δρόμο τους, ξεμένουν μεσοστρατίς: ἀθῶοι, ἀγνοί, ἄδολοι, μελετῶντας τοὺς δεδομένους «ὄλους μελετητές» (μὲ τόσον αἰσχροῦ, συνωμοτικά, μυστικά μονοπωληθεῖσα δημοσιότητα, ποὺ θὰ 'βρισκαν τοὺς ὑγιεῖς, ὄντως, ἐπίσης ἀθῶους, ἀγνοὺς, ἄδολους;) καναλιζῶνται στὴν ἀστοχία, ἥττα, συμβιβασμόν. 'Ωστόσο, τελικά, ὅπως οὖν ὑποψιασθέντες, ἢ ἀπορρίπτουν συλλήβδην τοὺς «ὄλους μελετητές» (καὶ μαζί διανόησι, βιβλίῳ, μελέτην...), ἢ ἀποκαρδιωμένοι, κατάκοποι, ἰδεασμένοι γιὰ τὸ τί ὄντως συμβαίνει, ἀπέρχονται σὲ βουβὲς Θηβαίδες ἢ, ἀκόμα, ὀξύτητες ποὺ ἦτανε μιὰ φορὰ (ἐφηβίς στανικῶς μηχανθεῖσες), ἀμβλύνονται, ἀπορραθυμοῦν, ἀτονοῦν, ἐκφυλίζονται, ἐνδίδουν, μετέρχονται τὴ φύσιν τους! Αὐτήν, ποῦ, ἐνῶ ἡ συμπνευματικὴ συγκρότησις πασχίζει νὰ προωθήσῃ σὲ πνεῦμα καὶ διαστάσεις, πισωγυρίζουν στὸ ἑαυτὸ της οἱ «ὄλοι μελετητές»! [Νὰ σημειώσω: ἡ ἀναφερθεῖσα, μόλις, «προώθησις» ἀφορᾷ στὴ φύσιν ἐν σχέσει πρὸς τὴ συνείδησιν, τουτέστι σὲ σχέσει πρὸς τὸ γεγονός τῆς συμπνευματικῆς (ἐνσύνειδης) ὑπαρξης. Διαφορετικά, χωρὶς τὴν συνείδησιν, τὰ πάντα εἶναι ἀτέλειωτη οὐ-

δετερότης...]. Πού σημαίνει, πώς, μὲ τὴ σειρά τους κι αὐτοὶ (οἱ ἄδολα ἐκκινούντες) Ναπολέοντες ἢ οἰονεὶ Ναπολέοντες, θὰ δέχονται καὶ **θὰ ἀναπαράγουν** τὴ «μεγαλωσύνη» τῶν **δοθέντων προτύπων**. Αὐτὴ τὴ «μεγαλωσύνη» πού, ἀργότερα παραθερίζουσα ἀποχρώντως εἰς... ‘Αγίαν ‘Ελένην, θὰ ὑποψιασθεῖ ἐπὶ τέλους πόσον ὑπῆρξε ἡλίθια καὶ ἀρνητικὴ –ἐκ τῶν ὑστέρων ἰσχυριζόμενη (ἔως ἀστραγάλων καπελώνοντάς μας!) πὼς μόνον χάριν τῆς... εἰρήνης ἐκίνησε τόσους πολέμους (sic καὶ ἀμέ)...

...

Πάω νὰ κλείσω, μὰ δὲ μπορῶ... Τρεῖς παραγράφους ἀκόμα, Θεέ μου:

α. Πόση «μεγαλωσύνη» περιέκλειε ἡ ἄξεστη, χωριάτικα θεατρικὴ χειρονομία τοῦ «Μεγάλου Ναπολέοντος» νὰ ρίξει κατὰ γῆς τὸ καπέλλο του ἑξαλλος δῆθεν, λογαριάζοντας πὼς ὁ ἀπειλούμενος μὲ πολεμικὸ-κατακτητικὸ ραντεβού στὴ Βιέννη (μὲς στὴν καρδιά τῆς πατρίδας του!) Μέττερνιχ, θὰ ὑπεβάλλετο στὴν ταπεινὴ νὰ τοῦ τὸ σηκώσει; [‘Ενέργεια, πού βέβαια **θ’ ἀπέκλειε** ὁ ἐξ αἵματος, ὁ ἀπὸ «σειριάν» αὐτός, ἀήτητος ἐξουσιαστής, πού γενιὲς καὶ γενιὲς δεσποτείας «ἀτσάλωσαν» ἔτσι, ὥστε τώρα νὰ στέκεται φλέγμα καὶ σκῶμμα μπροστὰ σὲ τοῦτο τὸν γελοῖα ἐπηρμένο πυγμαῖον, πού μόνον συγκυρία καὶ περιστάσεις ἔβγαζαν στὴν ἰσχὺ μεθυσμένο ξεπεταρόνι μπούφου...].

β. “Ας μᾶς εἰπεῖ ὁ κ. Ρόζος: Σὲ ποιὰν ἀπ’ τὶς δέκα ἀριθμημένες περικοπὲς τῆς ἐπιστολῆς του ἐκτίθενται τὰ **θετικὰ στοιχεῖα** τοῦ ναπολεόντειου περάσματος ἀπ’ τὸ προσκηνίον τῆς ἱστορίας; Φυσικὰ, ἀφοῦ πρῶτα διδαχθεῖ πὼς τέτοια εἶναι ὄχι οἱ παρλαπίπες περὶ «*συμφωνιῶν τῶν ὅλων μελετητῶν*», ἢ ἰδιοτήτων [πού δῆθεν κοσμοῦν ὅσες «μοσκοβολιὲς» ἢ ‘Εξουσία περνάει «μύθους» στοὺς «*ὅλους μελετητές*», ἵνα ἀκόπως καὶ ἀδαπάνως κατὰ τὸ μεῖζον ἀναπαράγει τὸν ἑαυτὸ της...], ἢ ἐπηρεασμῶν «*στὴ διαμόρφωσι τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χάρτη*» —μὲ σοκροῦτ, τρώγονται αὐτά, μὲ μεσαμέλλα ἢ μὲ ἀλιάδα, κύριε Ρόζο; Θετικὰ στοιχεῖα εἶναι μόνον οἱ ἐνέργειες πού, μαρτυρικὲς-δηλωτικὲς **βούλησης**, ἀποδεσμεύουν ἢ δομοῦν γεγονότα εὐθύγραμμα **ἀρχῶν** ἢ αὐξητικὰ τῆς παραγωγῆς ἢ καθοριστικὰ μεταλλαγῆς τῶν παραγωγικῶν σχέσεων ἐπ’ ἀγαθῶ τῶν ἀσθενεστέρων τάξεων —γεγονότα, πού ὁ ἄξιος τοῦ ὀνόματος ἱστορικὸς θὰ μπορεῖ νὰ ἀπομονώνει καὶ βροντᾷ στὸ τραπέζι ἀσκήκωτα κεφαλάρια, γωνιολίθους καὶ θολίτες γρανίτινους! Ποῦ εἶναι τά... ἀγκωνάρια σας, κ. Ρόζο, πὼς ἡ ἐκστρατεία στὴν ‘Ιταλία ἢ ἡ κατάληψις τῆς ‘Επτανήσου (ἄγρια ἐκμεταλλευτικὲς, τυραννικὲς, ταπεινωτικὲς λαῶν πού ἤλπισαν τὴν ἀπελευθέρωσί τους ἀπ’ τοὺς **πάλαι δυνάστες**...) ἦταν... ἀμυντικοὶ πόλεμοι; Ποῦ τ’ ἀγκωνάρια σας, πὼς ὁ ἀξιολάτρευτος Ναπολέον χόρτασε τὴν Εὐρώπῃ ψωμί καὶ ἄρτυμ, ὥστε νὰ δικαιολογεῖται ἢ... λατρεία τῶν λαῶν; Καὶ τί σᾶς βεβαιώνει σᾶς ἱστορικόν, ἀνίκανον ἐν τούτοις κατὰ τὴν ἀντίληψί μας νὰ ξεχωρίσετε τὴν **ὑποκατάστασιν** τυράννων-δυναστῶν (διὰ τῆς... ἐνθρονίσεως ὅλων τῶν... γόνων τῆς κλεινῆς οἰκογένειας...) ἀπ’ τὴν **ἐξάλειψιν** τυραννίας-καταδυνάστευσης;

γ. Τέλος, ὅσον ἀφορᾷ στὸν ἀριθμὸ τῶν «θυμάτων» τῶν ναπολεόντειων πολέμων (καὶ κάποια ἄλλα συναφῆ...), ὅπου συλλαμβάνομαι... «*ἀσυστόλως ψευδόμενος*», ἅς μᾶς εἰπεῖ ὁ κ. Ρόζος ποιὸν ἀριθμὸν νεκρῶν, ἀναπήρων, δεινοπαθησάντων **σταθμίζει ὁ ἴδιος... εὐτυχοῦντα** [πού δηλαδὴ ἡ ἀφαίρεσί τους ἀπ’ τὰ θετικὰ ἐπιτεύγματα τῶν δραστηριοτήτων τῆς αὐτοκρατορίας ἀφήνουν **θετικὸ ὑπόλοιπον** —ὥστε δικαίως νὰ χαλαλίζεται τόσοσ πόνος, αἷμα, συμφορά, ἀπόγνωσι] κ’ ὕστερα προχωροῦμε σὲ περαιτέρω συζήτησιν... Αὐτὰ καὶ μὲ τοὺς **τέσσαρους ἄσσους** στὸ μανίκι μας: ὅσα ὑποστηρίζω τὰ ἔχω ἀπὸ **πρῶτο χέρι**: γραμμένα εἰδικὰ γιὰ τό... «Δαυλὸ», μοῦ τὰ κληροδότησε ὁ πρό προπάππος μου, ἀποκλειστικὴ ὀρδινάντα τοῦ Βούρβαχ —Ντινιάς Ντικεός, ἐπίσης. Ποιὸς εἶναι σὲ θέσι ν’ ἀμφισβητήσει πὼς εἶχε τὴν ἄνεσι **νὰ... μετρήσει ἔναν-ἔναν** τοὺς νεκροὺς τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐκστρατειῶν (ὅλοι «ἀποθαμένοι» ὄχι ἀπὸ σπαθισμούς, ὀβίδες, σφαῖρες, μὰ ἀπὸ ντᾶχντριντι-σμούς καὶ... κανάκια-χάδια κι ἀγαποξελίγωσι, πού μετέρχονται ὅλες οἱ σεβόμενες τὸν ἑαυτὸ τους δημοκρατικὲς αὐτοκρατορίες;...).

“Ὅμως καὶ πέραν τούτων σεμνύομαι γιὰ μιὰ δεύτερη, πολλὰ ἀξιόλογη μάλιστα, πηγή

μου πληροφοριῶν: 'Η πρό-προγιαγιά μου ὑπῆρξε (κοινὸ μυστικὸ σ' ὅλη τὴν Πύλαρο...) κοινωνὸς ὄλων τῶν μυστικῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὑπουργείου πολέμου: ἀρχικά βιασθεῖσα (περὶ τὸ '797) ἀπ' τὸν λαντζέρη τοῦ Στρατηγοῦ Ζαντιλὶ (τὰ ἤθελε καὶ κομμάτι ἢ βρώμα...) τελικὰ κουκουλώθη τὸν ἐπιλοχία, ποὺ γυάλιζε τὶς μπόττες τοῦ Β' 'Υπαρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ 'Επιτελείου. 'Ετσι, διαθέτουσα καὶ κάποιο ταλέντο λογοτεχνικὸ, μὲ τέτοια πρόσβασι στ' ἄδυνα τῆς αὐτοκρατορικῆς πολεμικῆς μηχανῆς, σινέταξε ἀρκούντως ἐνδιαφέρον ἡμερολόγιο, τὸ ὁποῖον κι αὐτὸ ἔφθασε στὰ χέρια μου... 'Οθεν μᾶλλον ξυπόλητος στ' ἀγκάθια πορεύεται ὁ κ. Ρόζος...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

Ι. 'Οχι νὰ καοῦνε καὶ τὰ χλωρὰ μαζί μὲ τὰ ξερά: «ὄλοι μελετητές» στηλιτεύονται ἐδῶ ἀποκλειστικά ὅσοι πείθουν-ἐμπνέουν μελετητές, τὸ εἶδος τῶν ὁποίων θαυμάσαμε στὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Ρόζου! Κατὰ τὰ λοιπὰ, νομίζω καλὸν νὰ τοὺς χωρίσουμε σὲ «ἀντρειωμένους» καὶ μὴ. Κι ὅπως εἶναι φυσικόν, ἐδῶ νὰ μᾶς ἀπασχολοῦν μόνον οἱ πρῶτοι, μπορούμε νὰ εἰποῦμε γι' αὐτοὺς πὼς δὲν ἀστοχοῦν ποτέ: ὁ ἄξιος τοῦ ὀνόματος μελετητῆς (ἐρευνητῆς) εἶναι πάντα σωστός ἀφοῦ πάντα ἀκολουθεῖ, στόχον πολῦτιμον, τὴν ἀλήθεια, ἀδιακρίτως κατευθύνσεως (ἀδιακρίτως δηλαδὴ τοῦ ἂν πισωγυρίζει, σὲ περίπτωσι ποὺ οἱ συνθήκες τὸν παρεπλάνησαν, ἔφεραν σὲ σύγχυσι, λάθος, ὀλίσημα)... Κάθε δευτέρη στιγμή χάνουν τὴ ρότα τους οἱ κολοσσοὶ τῶν τριακοσίων, τετρακοσίων, πεντακοσίων χιλιάδων τόνων θαλάσσια ρεύματα, ἄνεμος... Μὰ πάντα πλευρίζουν στὸν ὀρισμένον προβλῆτα! 'Οτι συνεχῶς ἐπαναφέρεται στὸ καρτίνι ποὺ πρέπει ὁ δεικτής πορείας · αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειὰ τοῦ ἄξιου Κυβερνήτη, ποὺ ἀγρυπνεῖ καὶ δὲν παραμυθιάζεται ἀπ' τοὺς «ὄλους κυβερνήτες»...

Τελικὰ ἴσως σφάλλει κ' ἡ ἴδια ἡ Ποίησις:

Τὸν ἀντρειωμένο μὴ τὸν κλαῖς ὅσο κι ἂν ἀστοχήσει

—κι ἂν ἀστοχήσει δυὸ καὶ τρεῖς πάλι ἀντρειωμένος εἶναι

— ὄχι, καλὴ μου, τὴν πατὰς: Δὲν ἀστοχεῖ ὁ ἀντρειωμένος! Μπαῖ. Ποτέ. Νέβερ. Δὲν φθάνει νὰ τὰ «λὲς ὠραῖα», καλὴ μου. Πρέπει καὶ νὰ εἶναι ὠραῖα. Μπαῦ.

Δεινίας Δικαῖος



ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

‘Ο ‘Ορκος τοῦ ‘Ιπποκράτους

‘Αγαπητὲ κύριε Λάμπρου,
Εἶμαι ἀναγνώστρια τοῦ “Δαυλοῦ” - ἔχω μάλιστα ἀνθολογηθεῖ δύο φορές στὴν ποιητικὴ του ‘Ανθολογία τῶν 100 ζώντων ποιητῶν.

Σὰς γράφω σχετικὰ μ’ ἓνα δημοσίευσμά σας (ἐπιστολὴ τοῦ κυρίου ‘Εμμ. Καραμανώλη, δικηγόρου, στὸ τεῦχος 90 τοῦ ‘Ιουνίου 1989), ποὺ ἀναφέρεται στὸν ὅρκο τοῦ ‘Ιπποκράτη. Σ’ αὐτὸ τὸ δημοσίευμα υποστηρίζεται, ὅτι στὴν ‘Ελλάδα στὴν ὀρκωμοσία τῶν πτυχιούχων τῶν ‘Ιατρικῶν Σχολῶν λέγεται ἄλλος ὅρκος κι ὄχι ὁ ὅρκος τοῦ ‘Ιπποκράτη, ἀντίθετα ἀπ’ ὅ,τι συμβαίνει στὸ ἐξωτερικόν. ‘Ωστόσο ἔχω νὰ βεβαιώσω τουλάχιστον γιὰ τὴν ‘Ιατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ἀποφοίτησα, ὅτι ἐκφωνεῖται

ὁ ὅρκος τοῦ ‘Ιπποκράτη: στὴν ὀρκωμοσίᾳ τῆς 10ης Μαΐου 1989 ἡ ἴδια τὸν ἐξεφώνησα. Μόνον ποὺ ἔχει γίνεи μιὰ περικοπὴ (γιὰ εὐνόητους λόγους) τῆς ἀρχικῆς φράσεως (“‘Ομνύω ‘Απόλλωνα ἰητρὸν καὶ ‘Ασκληπιὸν καὶ ‘Υγίαν καὶ Πανάκειαν καὶ θεοὺς πάντας τε καὶ πάσας, ἱστορας ποιέμενος, ἐπιτελέα ποιήσῃν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν ὅρκον τόνδε καὶ συγγραφὴν τήνδε”), ἡ ὁποία ἔχει ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ τὴν φράση “‘Ορκίζομαι ἐνώπιον τοῦ Πρυτάνεως...” κλπ., κλπ.

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία.

Εἰρήνη Γαλανοῦ

‘Ιατρός
Πίνδου 42, 11255 ‘Αθήνα.

Οἱ κωδικοποιημένες γνώσεις στὸ ‘Αλφάβητο

Κύριε διευθυντά,

Τὸ σημερινὸν ‘Ελληνικὸν ‘Αλφάβητον εἶναι ‘Ελληνικώτατον καὶ δημιουργήθηκε τότε ποὺ ἔγινε ἀνάγκη, ἡ γνώσις (ἡ προκατακλυσμαία) νὰ ἀπαγορευθῇ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν χαθῇ. Αὐτὸ ἐγινε πρὶν τὸ 8000-9000 πρὸ Χριστοῦ. Τότε οἱ κάτοικοι τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου ἐκωδικοποίησαν ὅλας τὰς γνώσεις ποὺ εἶχαν περὶ ὄντος, ‘Επιστήμης, Γεωγραφίας, ‘Αστρονομίας κ.λπ., ‘Ακολουθῶς, ἀφοῦ ἐμπεδώθηκαν αὐτές, ἐδιδάσκοντο μόνο στοὺς μνημένους “Ἕλληνες στὰ διάφορα μυστήρια ἢ στὰ τότε πανεπιστήμια ἀπὸ τὰ ἱερατεῖα (“Μουσεῖα Λόγων”).

Σὰς θυμίζω τὸ δελφικόν “Ε” ποὺ ὑπῆρχε πρὶν καθιερωθῶν τὰ Α,Β,Γ,Δ,Ε,Ζ κλπ. Συμβόλιζε τὸ γαλήνιον φῶς, τὸ φῶς τὸ αὐλόν. ‘Επίσης στὸν Δίσκον τῆς Φαιστοῦ ὑπάρχουν τὰ Υ,Λ,Β,Ε,Η. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ χαρακτήρες σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ ἄλλα συστήματα γραφῆς (Γραμμικὲς Α, Β, ποὺ

χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ ἀνάγκην) ὑπῆρξαν ἡ βάσις, ὅταν οἱ “Ἕλληνες ἐφτιαξαν τὰ ἄλλα ἀλφάβητα. (Σήμερα τὰ κινέζικα-κορεάτικα, ἰαπωνέζικα κ.λπ. ἀλφάβητα ἔχουν ἀναλλοίωτα καὶ χωρὶς παραλλαγὰς ‘Ελληνικὰ γράμματα, ὅπως τὰ Υ,Φ,Ξ,Θ κλπ., διὰ νὰ εἶναι φανερὴ ἡ πηγὴ τῶν).

‘Επίσης σὰς θυμίζω, ὅτι ἡ ‘Ελληνικὴ γλῶσσα ἐθεωρεῖτο ἱερὴ καὶ οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι κατεδίκαζον ὅποιον τὴν πρόσβαλε: ‘Ο Πλούταρχος ἀναφέρει καταδίκη σὲ θάνατον διερμηνέων τῶν Περσῶν, ποὺ ζητοῦσαν «γῆν καὶ ὕδωρ» ἀπὸ τοὺς “Ἕλληνας, διότι “φωνὴν ‘Ελληνίδα βαρβάρους προστάγμασιν ἐτόλμησαν χρῆσθαι”.

‘Αλλὰ πέραν αὐτῶν σὰς παραθέτω τέσσερα παραδείγματα, γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖτε ἰὸν πλοῦτον τῶν γνώσεων ποὺ διασώθηκαν ἀπὸ τὴν κωδικοποίησιν ποὺ ἔκαναν οἱ πανάρχαιοι πρόγονοί μας, διὰ τοῦ ‘Αλφαβήτου.

Α1) Εἶναι γνωστὸν καὶ ἀναμφισβήτη-

τον, ότι οι πόλεις Ἀθῆναι, Πέλλα, Κνωσσός, Λευκωσία, Βυζάντιον ἐκτίσθησαν καὶ ἐλέγοντο οὕτω πρὶν ἰσχύσῃ τὸ σημερινὸν Ἀλφάβητον. Ἀλλὰ ἐὰν δὲν προϋπῆρχε τὸ Ἀλφάβητον, τότε πῶς ἐκωδικοποιήθησαν αἱ χιλιομετρικαὶ τῶν ἀποστάσεις; Δηλαδή: Αἱ Ἀθῆναι ἀπέχουν ἐξ ἴσου ἀπὸ τὰς πόλεις Πέλλαν καὶ Κνωσσόν: 1765 ἀρχαῖα στάδια. Καὶ ἂν τις λέξεις τις κάνουμε ἀριθμούς, ἔχομεν:

ΑΘΗΝΑΙ
1+9+8+50+1+10
(ἄθροισμα 79)

ΠΕΛΛΑ
80+5+30+30+1
(ἄθροισμα: 146)

ΚΝΩΣΣΟΣ
20+50+800+200+200+70+200
(ἄθροισμα: 1540)
(Σύνολον: 1765)

2) Ἀπόστασις Λευκωσίας-Κνωσσοῦ-Βυζαντίου: στάδια 3896:

ΛΕΥΚΩΣΙΑ
30+5+400+20+800+10+1+200
(ἄθροισμα: 1466)

ΚΝΩΣΣΟΣ
20+50+800+200+200+70+200
(ἄθροισμα: 1540)

ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ
2+400+7+1+50+300+10+70+50

(ἄθροισμα: 890)

(Σύνολον: 3896)

B1) Ἀπὸ τὴν Ὁρησκεῖαν:

Ὁ Ζεὺς ὡς βασιλεὺς τῶν θεῶν εἶναι κύριος καὶ δεσπότης τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ὄχι μόνον αὐτοῦ ἀλλὰ, θὰ λέγαμε, τῶν δύο οὐρανῶν, δηλαδή ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου. Ἔτσι ἔχομεν:

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ × 2 περιφέρεια κύκλου Ο ΖΕΥΣ διάμετρος.

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ

70+70+400+100+1+50+70+200=961×1922

ΖΕΥΣ

7+5+400+200=612

καὶ 612×3,14=1921,68 ἤτοι 1922

2) Ἀπὸ τὴν Γεωγραφίαν:

Ὁ Γαλαξίας εἶναι ἓνα κομμάτι τοῦ οὐρανοῦ, δηλαδή ἐμπεριέχεται μέσα στὸν οὐρανό:

ΟΥΡΑΝΟΣ:

70+70+400+100+1+50+70+200 = 961

ΓΑΛΑΞΙΑΣ:

3+1+30+1+60+1+10+200 = 306

καὶ 306×3,14 = 960,84 ἢ 961

Εὐχαριστῶ

Νικόλαος Ἀντωνέλλος

Πετράκη 12, Ἀθῆναι
τηλ. 3235547

«Υβριν χρή σβεννύναι μάλλον ἢ πυρκαϊήν»

Κύριε διευθυντά,

Δημοσιεύονται τὸν τελευταῖο καιρὸ στὸν τύπο ἄρθρα ἐκθειάζοντα τὴν «γενετική μηχανική» καὶ μάλιστα ὄχι μόνον σὲ σώφρονες ἐφαρμογὲς καταπολεμήσεως νόσων, ἀλλὰ καὶ σὲ ἐπεμβάσεις «βελτιώσεως» ἀνθρωπίνων ἐμβρύων — τουτέστιν βελτιωμένη παραγωγή νέου ἀνθρωπίνου γένους, ἀσφαλῶς στὴν προοπτικὴ ἐνὸς «γενναίου» Νέου Κόσμου, κατὰ Aldous Huxley.

Δυστυχῶς φαίνεται, πόσο οἱ ἐπιστήμονες (καὶ ὄχι μόνον αὐτοὶ) διακατέχονται ἀπὸ τὴν ἀφελή πίστι στὰ «θαύματα τῆς τεχνικῆς», οἷον ἐθρησκευτικὴ πίστι πού τεχνηγέντως καλλιέργησε ὁ θετικισμὸς τοῦ

19ου αἰῶνος. Τὸ πού θὰ ὀδηγήσῃ μιὰ τοιαύτης ἐκτάσεως βιαία εἰσβολὴ-χειραγώγησι τοῦ μυστηρίου τῶν λεπτῶν σχέσεων καὶ ἰσχυρῶν ἀντιθέσεων, ὅπως φανερὰ καὶ ἀμφισβητῶνται στὴν «1984» τοῦ George Orwell καὶ τὴν «Ἰατρικὴν Νέμεσιν» τοῦ Ivan Illich.

Εἶναι πράγματι λυπηρό, οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ συνεχίζουν στὶς μέρες μας τὸ «ἐρευνητικὸν ἔργον» — κυνηγώντας ἀρά γε τὸ φάσμα κάποιας Ἀρείας Φυλῆς; —, πρωτοπόροι τοῦ ὁποίου ὑπῆρξαν ναζὶ ἐπιστήμονες (μετὰ ἢ ἄνευ εἰσαγωγικῶν). Ὅχι μόνον θὰ ὀδηγηθοῦμε σὲ τερατογενέσεις (καὶ ἀνθρωποειδῆ καὶ ἀλλοιώσεις, πρὸ τῶν ὁποίων θὰ ὠχρίᾳ καὶ ἡ πλέον καλπάζουσα ἐπι-

στημονική φαντασία), αλλά θα προκαλέσουμε την “Υβριν, ἢν “χρὴ σβεννύναι μάλλον ἢ πυρκαϊήν”, καθ’ Ἡράκλειτον τὸν Ἐφέσιον.

Σαφῶς ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐξωλογικρατικῆς καὶ ὠφελμιστικῆς ἐποχῆς ἔφθασε σὲ τέτοιο σημεῖο οἰήσεως, ὥστε νὰ φαντάζεται ὅτι μπορεῖ νὰ παριστᾷ μὲ κάθε ἄνεσι κάποιον παντοκράτορα Θεὸν-Βάαλ.

(Ἄκόμη καὶ ἡ ἀλόγιστη τεχνικὴ ἐπέμβασι στὸν κόσμον τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν φέρουσα τὴν χαρακτηριστικὴ ἐπωνυμία “βιο-τεχνολογία” — εἶναι χορὸς ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς καὶ συνδέεται μὲ τὸν αὐτοκτονικὸ βιασμό τοῦ περιβάλλοντος).

Ἡ θεωρία περὶ ἐσχάτων, ἡ ὁποία ὁμιλεῖ περὶ καινῆς κτίσεως καὶ μεταμορφώ-

σεως τῆς ὕλης, καὶ ἡ αὐτο-θεοποίηση τοῦ συγχρόνου ἐπηρμένου ἀτόμου στὴν πραγματικότητα καταλήγουν στὸν ἀφανισμό καὶ στὴν ἐφιαλτικὴ παραμόρφωσι τῆς ὕλης.

Ἄς μὴ σπεύσουν οἱ θιασῶτες τοῦ διαφωτισμοῦ (μὲ τὶς τόσες σκοτεινὲς πτυχές, προθέσεις καὶ σκοπιμότητες...) νὰ κρίνουν τὰ ἀνωτέρω ὡς ἀπαισιόδοξα καὶ ἀνορθολογικά, ἐν εἵδει κραυγῶν Κασσάνδρας. Ἄρκεῖ ἓνα νηφάλιο καὶ ἐν σιγῇ, περισυλλογὴ βλέμμα ἔνδον καὶ γύρω μας...

Μετ’ ἐκτιμήσεως

Ἄθανάσιος Κ. Παπατζίμας

Παστέρ 6

Θεσσαλονίκη 546 33

Αἴσθηση γενικοῦ κινδύνου

Κύριε Λάμπρου,

Παρακολουθῶ μὲ θαυμασμό τὸ τεράστιο ἔργο πού πραγματοποιεῖτε ἀπὸ τὶς σελίδες του, τόσο ἐσεῖς ὅσο καὶ ὅλοι οἱ συνεργάτες σας, στὸν “Δαυλό”. Πρέπει νὰ ἀφυπνισθεῖ ἡ Ἑλληνικότης μας, καὶ αὐτὸ εἶναι θέμα ἱστορίας, γλώσσας, ἀντίληψης τοῦ τεκταινόμενου σὲ βάρος τῶν λειτουργιῶν τῶν αἰσθητηρίων τῆς ὄρασης καὶ τῆς ἀκοῆς. Εἶναι τὸ ὀπτικοακουστικὸ σύνδρομο, «ἡ πακετταρισμένη ὑπολειτουργία» τῆς νόησης σὲ βαθμὸ ἀνάλογο μὲ τὸ ἐπιδιωκόμενο ἀποτέλεσμα.

Μέσα στὴν συνείδηση ὅλων τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχει ἡ αἴσθηση κάποιου κινδύνου,

ὑπάρχει σὰν συνέπεια μιᾶ φοβικῆς ψυχονεύρωσης. Χάνουμε τὴν ταυτότητα καὶ μαζί μὲ αὐτὴ τὰ παιδιὰ μας καὶ τὴν κοινωνικὴ συνδετικότητα τοῦ ἔθνους μας.

Πρέπει πολλὰ νὰ γίνουν ἀκόμη, πρέπει νὰ ἀφυπνίσουμε τοὺς “κοιμισμένους”, νὰ στοχεύσουμε στὴν κατάδειξι τοῦ πῶς “ἐνεργοῦν” μέσω τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς ἀφύλακτης διάβασης τῆς δεκτικότητάς.

Μὲ ἐκτίμηση

Νίκος Π. Σταυρόπουλος

Ἱατρός

Ἀγ. Μελετίου 26, Κυψέλη

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Ἱδεολογικὸ

Ἡ Ἑλένη
παραμένει φῶς.
Γιατὶ Ἑλένη
ἦταν ἡ ἰδέα,
πού ὠδήγησε
τοὺς Ἀτρείδες
στὴν Τροία.

Χα-ναναῖοι καὶ Μεγαλο-οικονόμοι

«... Ταπεινὴ τέχνη, χωρὶς ὕψος,
πόσο ἀργὰ δέχονται τὸ δίδαγμά σου!...»

Μεγάλε καὶ διαχρονικὲ Καρυωτάκη! Κι ἐγὼ πολὺ ἀργά, ὅπως καὶ σύ, ἀνεκάλυψα τὴν ἀνοησίαν διὰβάζας τόσα χρόνια περὶ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Τώρα μόνον ἤλθεν ὁ κ. Μεγαλομμάτης νὰ μοῦ ἀνοίξῃ, ἐπὶ τέλους, τὰ μάτια. Τί Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς καὶ κουραφέξαλα. Ἐδῶ μᾶς τὸ λέει καθαρά, ὅτι τὰ πάντα πηγάζουν ἀπὸ τοὺς Χανααναίους. Τί ἐπιστήμη, τί φιλοσοφία, τί Τέχνη, τί μπαρμπούτσαλα! "Ὅλα προέρχονται ἀπὸ τὸν ἑνδοξο λαὸ τῶν Χαναανιτῶν. Κυρίως ὅμως τὸ ἀλφάβητο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἐπιμένει μετ' ἰδιαιτέρας ἐπιτάσεως. "Ὅχι σὰν κατὰ ἀκαδημαϊκοὺς τῆς δεκάρας ὅπως ὁ Τσάτσος, ὁ Θεοδωρακόπουλος καὶ ὁ Κανελλόπουλος, ποὺ διετύπωσαν θρασύτατες ἀπόψεις περὶ ἀρχαιοελληνικοῦ μεγαλείου καὶ ἄλλες φασιστικὲς θεωρίες.

Χανααναῖοι καὶ πάλι Χανααναῖοι οἱ ἐφευρέτες τοῦ ἀλφαβήτου, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ κόσμου. Μποροῦμε νὰ Σᾶς ἀρνηθοῦμε τίποτε, κ. Μεγαλομμάτη μου; "Ἄλλως τε δὲν θὰ μᾶς τὸ ἐπέτρεπαν οἱ γιατροί. Γιατί μόνον ἓνας παράφρων θὰ παραδεχόταν τὸ κῦρος καὶ τὴν μόρφωση τοῦ Παναγιώτη Κανελλόπουλου, ποὺ σὲ πιάνει ψυχικὸ τραλαλά, ὅταν σκέφτεσαι μερικὰ ἀπὸ τὰ γελοῖα τοῦ ἔργου, ὅπως εἶναι ἡ «Ἱστορία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πνεύματος» καὶ ἡ «Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος». "Ἐνας παράφρων καὶ ὄχι Σεῖς! Σεῖς, μ' αὐτὰ ποὺ κάνετε, καθιερώνεσθε πρωτοπόρος καὶ διαφωτιστὴς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀφρόκρεμας ὁλόκληρης τῆς Ὑδρογείου.

Βεβαιότατα, κ. Μεγαλομμάτη μου, ἐγὼ δέχομαι νὰ καοῦν ὄχι μόνον τὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια, ποὺ προτείνετε Σεῖς, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ βιβλία τῆς χώρας. Ὑπὸ ἓνα, ὅμως, ὄρον: Νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ τὸ γραπτὸ ἀπαύγασμα τῆς Χαναανίτικης γλώσσας καὶ σοφίας στὴν Ἐπιστήμη, τὴν Φιλοσοφία, τὴν Τέχνη καὶ τὸν Πολιτισμό. Ἐπειδὴ, ὅμως, στὴν γλῶσσα αὐτὴ δὲν ὑπάρχει γραμμένη οὔτε πρόσκληση σὲ παρτούζα, ἅς περιορισθοῦμε ἐπὶ τοῦ παρόντος σὲ εἰκόνες ἀπὸ τὴν Χαναάν, ὅπου ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς νὰ τρώῃ ρίζες ἢ νὰ πηδάῃ ἀπὸ δένδρον σὲ δένδρον εὐτυχισμένος καὶ αὐτάρκης, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκη δανείων ἀπὸ κανενὸς εἵδους Ἑλληνικὲς ἡμιέργειες καὶ βαρβαρικὲς ὁρδές.

Μετὰ ταῦτα, κ. Μεγαλομμάτη μου, ἐλπίζω πὺς κανεὶς δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ πῇ ὅτι ὅσοι Χα-ναναῖοι ἐπεχείρησαν, στὸ παρελθόν, νὰ ἀποδείξουν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἦταν ὁρδὴ καὶ νὰ ξεσκεπάσουν τοὺς Ἑλλήνες πνευματικοὺς νάνους, ἦταν ἀπλῶς Μεγαλο-οικονόμοι. Καὶ ὁ νοῶν νοεῖται...

Γιῶργος Πετρόπουλος

‘Ο καπετάν Λευτέρης

— Κι ἐγὼ σοῦ λέω πὼς δὲν εἶναι ἄσκη-
ση, εἶπε στὸ μούτσο του ὁ καπετάν Λευτέ-
ρης ὁ Κότσυρας.

Παλιὸ σκαρὶ τῆς θάλασσας. ‘Αγωνι-
στής στὸ νερό ἀπ’ τὰ χρόνια τῆς κατοχῆς.
Νησιώτης. Πλατύστηθος μὲ δυὸ μάτια μα-
βιὰ σάν τὸ νερό τῆς θάλασσας, σάν τὸ
χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ. Παράδεικο εἶχε στὰ
χρόνια ποὺ σκλαβώθηκε τὸ νησί του. Τὸ ἐ-
πίταξαν οἱ Γερμανοί. Μὰ δὲν τὸ μπόρεσε.
“Ενα βράδυ μαχαίρωσε τὸν ἕναν ἀπὸ ἐκεί-
νους ποὺ τὸν φύλαγαν καὶ φουντάρησε τὸν
ἄλλο στὴ θάλασσα. Δὲν ξαναγύρισε στὸ
νησί. Βρῆκε ἕνα ἐγγλέζικο ἀνοιχτὰ ἀπ’ τὴ
Σάμο. ‘Ενώθηκε μὲ τὰ ἐλληνικὰ κομμά-
ντος. Πολέμησε μαζί τους. “Αραξε στὴν
Κύπρο. Γονιοὺς δὲν εἶχε. Μπεκιάρης. ‘Α-
γάπησε μιὰ Κυπριωτοπούλα. Ξέμεινε στὸν
ὁμορφο τόπο τῆς. Ψαρᾶς πάλι. ‘Ο ἄνθρω-
πος σάν δεθεῖ μὲ τὸ νερό, δὲν στεργεύει, ἔ-
λεγε. “Οσα χρόνια κι ἂν περάσουν, ἡ θά-
λασσα εἶναι στὴν καρδιά του. ‘Αβάρετη.
Πρόθυμη. ‘Ηρθε κι ἕνα κορίτσι, ἴδιος αὐ-
τός. Ροδομαγούλο καὶ εἶχε τὰ ἴδια μάτια μὲ
κεῖνον. Μαβιά. Μέσα τους ὁ οὐρανὸς κι ἡ
θάλασσα. Λουλούδιζε ἡ χαρὰ στὸ σπιτικό
τους. Σὰν ἔρχονταν τίποτα γνωστοὶ ἀπ’ τὸ
νησί, τὰ ἔπιναν στὸν καφενέ. Τὰ ἔλεγαν.
“Ομορφο τὸ νησί μας. “Ομορφα κι ἐδῶ.
Μιά εἶναι ἡ γῆ. Μιά ἡ ‘Ελλάδα. Μιά εἶναι
κι ἡ θάλασσα. “Ενας οὐρανός. Κι ἕνας ὁ
ἄνθρωπος. “Ενας, ποὺ ἔγινε πολλὰ κομμά-
τια. Πολλὰ κεφάλια. Πολλὰ μυαλά.

— Σύρε, μωρὲ Κωστῆ, εἶπε, σύρε πάλι
στὸ λιμενάρχη. Βλέπω πολλὰ πλεούμενα
νάρχουνται καὶ τοῦτα τὰ πετούμενα ψηλὰ
δὲν μ’ ἀρέσουν. Πῆγε ὁ μούτσος, γύρισε.

— Τίποτα, εἶπε, γυμνάσια. ‘Ηταν ὁ
ταγματάρχης ἐκεῖ. Πῆραν τὴν ‘Αθήνα.
“Ακουσα ποὺ μιλοῦσε ὁ λιμενάρχης στοὺς
ἄλλους ποὺ περίμεναν. «Μὴν ἀνησυχεῖτε».
‘Ανάσαναν ὅλοι. Παράγγειλαν καφέ. “Ε-
φυγα.

‘Ο καπετάν Λευτέρης βγῆκε στὴ στε-
ριά. Πῆγε στὸ σπίτι. Εἶχε κάμποσα φυσίγ-
για φυλαγμένα, κάτι χειροβομβίδες. Πέντε
ἔξι κομμάτια δυναμίτη. Τὸν ἔπιασε ἀπὸ κά-

ποιους ψαράδες, ποὺ ἤθελαν νὰ τὸν ρίξουν
γιὰ ψάρια. Κακὴ συνήθεια. “Ετοιμος ἦταν
ὁ ἕνας νὰ ρίξει τὸ τορπίλλι στὸ νερό. Τὸν
εἶδε, φώναξε ἄγρια. Τὸν κόντεψε. “Εσβησε
τὸ φυτίλι, τράβηξε δυὸ χαστούκια στὸν
ψαρὰ καὶ σάν ὄρμησαν οἱ ἄλλοι ἐπάνω του,
τράβηξε τρεῖς γροθιές, κι ἐκείνους τοὺς ἔ-
κανε νὰ σταθοῦν μὲ ματωμένα μούτρα.

— Τὸ ψάρι θέλει τίμιο πάλεμα, εἶπε, ὅ-
πως θέλει κι ὁ ἄνθρωπος τίμιο κύτταγμα.
Τίμιες καρδιές. Δὲν μὲ ἀρέσουν οἱ μπαμπέ-
σηδες. Μαζέψτετὲ τα καὶ φύγετε. Δὲν σᾶς
καταδίνω. Πιστεύω, δὲν θὰ κάνετε ξανά τέ-
τοιες ἀπόπειρες.

Πῆρε τὰ ἐκρηκτικά. “Εβαλε μπροστὰ
στὸ τιμόνι τὶς χειροβομβίδες. Γέμισε τὰ
ντεπόζιτα.

— Κωστῆ, εἶπε στὸ μούτσο, φεύγα. Πᾶ-
νε στὴ μάνα σου. Δὲν ξέρω τί φέρνουν οἱ ὤ-
ρες τοῦτες, ἀλλὰ ἡ μυρωδιά μὲ χτυπᾶ στὰ
ρουθούνια ἄσχημα.

Δὲν πέρασε ὥρα καὶ ἀκούστηκαν νὰ πέ-
φτουν οἱ πρῶτες βόμβες καὶ τ’ ἀεροπλάνα
νὰ ρίχνουν τοὺς ἀλεξιπτωτιστές. Τὰ τούρ-
κικα καράβια χτυποῦσαν τὶς ἀκτές. ‘Ο κα-
πετάν Λευτέρης ἔκανε τὸ σταυρό του.

- Χτυποῦν τὰ σκυλιὰ στ’ ἀλήθεια,
μουρμούρισε. Τί ἀσκήσεις, μωρέ, καὶ τί
μὴν ἀνησυχεῖτε; Μπαμπέσηδες εἶναι οἱ
Τοῦρκοι. Μπαμπέσηδες ὅσοι θέλουν τὸν
πόλεμο.

Βγῆκε ἀπ’ τὸ σκάφος. “Ετρεξε στὸ
σπίτι του. ‘Ηταν πολλὲς γυναῖκες ἐκεῖ μαζί
μὲ τὴ δική του, μὲ τὴν κόρη του. Τὸν εἶδαν,
σηκώθηκαν.

— Τί γίνεται, καπετάν Λευτέρη;

Δὲν θέλησε νὰ τὶς τρομάξει.

— Τίποτα ἀκόμη, εἶπε. “Ισως ἔχουμε πό-
λεμο. Πηγαίνετε στὰ σπίτια σας. Στοὺς δι-
κούς σας, κι ἄς εἴστε ὅλοι ἔτοιμοι. “Ετσι
πρέπει σὲ κάθε ἀμφίβολη, σὲ κάθε δύσκολη
ὥρα. ‘Ετοιμαστῆτε, εἶπε ὕστερα στὴ γυ-
ναῖκα του, στὴν κόρη του. Φεύγουμε. Τὸ
σκάφος εἶναι ἔτοιμο.

Τὶς εἶδε δισταχτικές. ‘Απλωνόταν ὁ φό-
βος στὰ πρόσωπά τους.

— Ποῦ θὰ πάμε, καπετάνιε, ρώτησε ἡ

γυναίκα του, δειλά.

— “Όπου θέλει ο Θεός, είπε. Δεν ξέρω. Μά κάπου μακριά απ’ ἐδῶ. Βιαστήτε.

Γύρισε στο λιμάνι, μπήκε στο σκάφος του και διάρμιζε καλύτερα τὰ ἐκρηκτικά που είχε φέρει. “Ετσι, πού νὰ εἶναι εὐκολο νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ, ἂν χρειαζόταν. Τὰ σκέπασε ὕστερα μὲ χοντρὸ καραβόπανο καὶ ἔβαλε τὴ μηχανὴ μπρός. Ἡ μέρα ἦταν τόσο ὁμορφη, τόσο γλυκειά, πού ἦταν ἀδύνατο νὰ φανταστῇ κανεὶς τὸ κακὸ. Ἡ ὁμορφιά τῆς φύσης φέρνει στὸν ἄνθρωπο τὴ ψευδαίσθησι. Τὴν ἄρνησι ὅτι κάποιοι εἶναι δυνατόν νὰ μολέψῃ τὴν ἱερὴ τάξη. “Ετσι καὶ τὴν ὥρα αὐτὴ ὁ καπετὰν Λευτέρης καταλάβαινε πὼς εἶχε ἄδικο στὶς σκέψεις καὶ στοὺς φόβους του. Εἶδε στὸ λιμεναρχεῖο, κυμάτιζε ἡ κυπριακὴ σημαία. Στὸ μπαλκόνι ὁ λιμενάρχης καὶ ὁ ταγματάρχης κύτταζαν μὲ τὰ κυάλια μακριὰ τὶς ἀκτές. Τὰ πρῶτα ἀποβατικά εἶχαν φτάσει καὶ οἱ Τοῦρκοι στρατιῶτες πηδοῦσαν στὴ στεριά. Οἱ ἄλλοι ἔβλεπαν.

— Πόλεμος, φώναξε ὁ καπετὰν Λευτέρης, λιμενάρχη, πόλεμος...

— Μὴν ἀνησυχεῖς, καπετὰν Λευτέρη... “Ασκησι... Πήραμε πάλι τὴν Ἀθήνα. Μόλις... Τίποτα...

— Τίποτα, μονολόγησε ὁ καπετὰν Λευτέρης μὲ πικρὲς σκέψεις μέσα του. Θυμήθηκε τὶς ἀναφορὲς πού ἔκανε κάθε τόσο γιὰ τὰ ἀποβατικά πού κατέβαζαν οἱ Τοῦρκοι ἀπ’ τὸ βορρᾶ καὶ τὰ συγκέντρωναν στὴν Μερσίνα. Τί τὰ ἤθελαν;

— Λιμενάρχη, τοῦ ἔλεγε, καὶ σήμερα ἄλλα σκάφη πέρασαν... Κόντεψαν πιὸ πολὺ, τὰ εἶδα. Ἀποβατικά... Κάθε μέρα γίνεται αὐτό. Κάτι ἐτοιμάζουν οἱ ἀντικρυνοί...

— “Ας τα, καπετὰν Λευτέρη, τὰ εἶπαμε στὴν Ἀθήνα. «Μὴν ἀνησυχεῖτε», εἶναι ὁ λόγος τους. Ξέρουν αὐτοί.

Αὐτὰ σκεφτόταν ὁ καπετὰν Λευτέρης, ὅταν ἓνα ἀεροπλάνο, ἓνα πουλὶ ὁλόμαυρο, πέρασε, νὰ ἔτσι κοντά, ἐπάνω απ’ τὸ κεφάλι τους. Οἱ σφαῖρες σφύριζαν καὶ καρφώθηκαν στὸ κτήριο τοῦ λιμεναρχείου. Ὁ ἰστός τῆς σημαίας ἔσπασε.

— Πόλεμος, φώναξε μὲ ὅλη του τὴ δύναμη ὁ καπετὰν Λευτέρης.

Πήδησε στὴ στεριά καὶ ἔτρεξε στὸ λιμεναρχεῖο. Ὁ λιμενάρχης καὶ ὁ ταγματάρχης τρομαγμένοι ρωτοῦσαν νὰ μάθουν ἀπ’ τὸ τηλέφωνο.

— Πόλεμος. Μᾶς χτυποῦν. Εἶναι πραγματικά τὰ πυρά τους, φώναξε. Θὰ τοὺς ἀφήσουμε; Δὲν θὰ τοὺς χτυπήσουμε;

— “Οχι, εἶπε ὁ ταγματάρχης. Περιμένουμε τὴν ἐντολή...

— Περιμένουμε τὴν ἐντολή, εἶπε ὁ λιμενάρχης. Δὲν γίνεται πόλεμος χωρὶς ἐντολή...

Ὁ καπετὰν Λευτέρης τοὺς κύτταξε μὲ περιφρόνησι, βλαστήμησε κι’ ἔφυγε. Ἦρθε ἡ γυναίκα του, ἡ κόρη του, ἀνέβηκαν στὴν ψαροπούλα, τράβηξε τὴν ἄγκυρα, ἔκανε ἐλιγμούς γρήγορους καὶ βγήκε ἀπ’ τὸ λιμάνι. Μόλις ξεμάκρυνε, εἶδε φωτιὲς στὴ στεριά. Τὰ τουρκικὰ πολεμικὰ σὲ παράταξι μάχης. Τὰ κανόνια τοὺς δούλευαν χωρὶς παύσι. Περίμενε νὰ φανῇ κανένα ἑλληνικὸ. Σκέφτηκε πὼς θὰ εἶχαν ξεκινήσει, ἀλλὰ ὥς πού νὰ φτάσουν ἤθελαν ὥρες. Κύτταξε τὸν οὐρανὸ νὰ δει κανένα ἀεροπλάνο νὰ χτυπᾷ τὰ τουρκικὰ, τίποτα. Βγήκε ἀπ’ τὴν περιοχὴ τῆς φωτιᾶς ξεγλυστρώντας ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ πολεμικὰ, πέρασε ἀνοιχτά. Ἀγνάντεψε ψηλὰ βορρᾶ-νότο, δεξιά-ξερβά του, νὰ δει, νὰ ἀκούσει νὰ ἔρχεται κάποιος νὰ ὑπερασπιστῇ τὸ νησί. Τίποτα. Προχώρησε. Ἐφτασε σὲ μέρος πού δὲν ἀκούγονταν τὰ τουρκικὰ κανόνια. Ἐβγαλε τὴ γυναίκα καὶ τὴν κόρη του στὴ στεριά. Εἶχε κάτι γνωστούς ἐκεῖ. Τοὺς εἶπε πὼς οἱ Τοῦρκοι χτυποῦν στὰ βόρεια. «Ἴσως ἔχουμε πόλεμο. Κυττάχτε τοὺς δικούς μου. Ἐγὼ φεύγω». Μπήκε στὸ σκάφος του. Οἱ σκέψεις τὸν ἔτρωγαν. Δὲν γύρισε νὰ κυττάξῃ πίσω. Ἐβλεπε μπρός. Ἦταν γλυκειά ἡ μέρα. Ἡ θάλασσα ἤσυχη, ἀφημένη στὰ χάρδια τοῦ ἡλίου. Πῆρε τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Ἐφτασε στὰ τουρκικὰ ἀποβατικά πού ξεφόρτωναν τοὺς ὀπλισμένους στρατιῶτες. Τοῦρκικες σημαῖες ἡ θάλασσα γεμάτη. Ἑλληνικὴ καμιά. Δὲν ἔφτασαν τὰ σκάφη μας ἀκόμα, ἀναλογίστηκε. Ἴσως δὲν ἔρθουν. Ἴσως περιμένουν τὴν ἐντολή... Δὲν γίνεται πόλεμος χωρὶς ἐντολή... Οἱ Τοῦρκοι πηδοῦσαν σὰν ἀγριοκάτσικα στὴ στεριά. Θέριζαν μὲ τὰ αὐτόματά τους. Στὶς

κοντινές συνοικίες είδε καπνούς και φλόγες.

— Σκυλιά! Σύριξε.

“Εφερε τὸ βλέμμα γύρω. Μὲ τὴ δίψα τῆς ἀπαντοχῆς. Ἀπελπίστηκε.

— Οὔτε ἓνα βόλι, μωρέ, οὔτε ἓνα βόλι; Τὶ θὰ ποῦμε στὸν Παπανικολῆ, στὸν Κανάρη, στὴ Μπουμπουλίνα; Πόλεμος χωρὶς ἐντολὴ δὲν γίνεται; Μᾶς πέρασαν μαχαίρι οἱ ἀγαρηνοὶ καὶ μεῖς... Κι ἐμεῖς σφαζεμεαγά μου ν’ ἀγιάσω; Ὅχι... Ὅταν χτυποῦν τὸν τόπο σου, δὲν χρειάζεται ἐντολὴ γιὰ νὰ χτυπήσεις... Καρδιὰ χρειάζεται καὶ αἴσθημα. Πίστη στὸ χρέος...

Μπουκάρησε μέσα στὰ ἀποβατικά. Ἐτοίμασε τὰ τορπίλλια. Τὰ ἔρριξε ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες. Ἐπιασε ὕστερα τὶς χειροβομβίδες. Οἱ Τοῦρκοι τᾶχασαν. Τὶς ἀμόλυσε μὲ καλὰ ὑπολογισμένες ριζιές. Τὰ κοντινὰ ἀποβατικά χτυποῦσαν τὸ ἓνα ἐπάνω στὸ ἄλλο. Κάνα δυὸ ἀνατράπηκαν, γέμισε κορμιὰ καὶ φωνές ἢ θάλασσα. Ἐνα τορπίλλι τοῦ ἔμεινε. Ἐκανε τὸ σταυρό του.

Στιμάρισε ἓνα ἀντιτορπιλικὸ ποῦ ξερνοῦσε φωτιὰ στὴ στεριά, ἔβαλε πλώρη ἀπάνω του. Ἐνα σμᾶρι σφαῖρες πέρασαν ἐπάνω ἀπ’ τὸ κεφάλι του. Δὲν ἔσκυψε.

— Δὲν σκύβει ἢ Ἑλλάδα, κι ὅσοι σκύβουν δὲν εἶναι Ἑλληνες.

Ἀναψε τὸ φυτίλι καὶ στάθηκε στὸ τιμὸνι ὀρθίος κρατώντας τὸ γερά στὰ χέρια του.

— Κανάρη, ἔρχουμαι, εἶπε.

Εἶδε τὸ τούρκικο πολεμικὸ νὰ πέφτει σὰν θεριὸ ἐπάνω του. Πέταξε τὸ δυναμίτη στὸ κατὰστρωμα. Πρόφτασε καὶ εἶδε τρία κορμιὰ νὰ πετιοῦνται ψηλά. Ἐνας κρότος ξερὸς ἀπὸ σπασμένα ξύλα ἀκούστηκε καὶ ὕστερα τίποτα. Τίποτα ἄλλο...

Κανεὶς δὲν μίλησε ποτὲ γιὰ τὸν καπετὰν Λευτέρη. Τὸ νησιώτη μὲ τὸ πλατὺ μέτωπο, μὲ τὸ εὐρὺ στήθος, μὲ τὰ μάτια ποῦ εἶχαν τὸ βαθὺ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θάλασσας, μὲ τὴν καρδιὰ ποῦ εἶχε μέσα τὴν Ἑλλάδα...

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΤΣΙΟΥΜΑΣ

De profundis

«Ὅποιος στὸ ἐγὼ του τιμᾷ τὸν κόσμον, σ’ αὐτὸν μπορεῖς νὰ ἐμπιστευθεῖς τὸν κόσμον· ὁποῖος στὸ ἐγὼ του ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, σ’ αὐτὸν μπορεῖς νὰ παραδώσεις τὸν κόσμον».

ΛΑΟ-ΤΣΕ

*Ἐγὼ ἐνσυνείδητα τιμῶ τὸν κόσμον,
τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, τὸν ἑαυτό μου,
τιμῶ τὸ λούλουδο ποῦ λένε δυόσμον,
ἐλκύομαι ἀπ’ τὸν αὐτοσεβασμὸ μου.*

*Καρδιὰ θερμὴ μου, τὸν πόνο τοῦ κόσμου
—τοῦ κτήνους καὶ τοῦ ἄγγελου ἀντάμα—
τὸν ἀγαπᾷ καὶ νιώθεις μέσα, φῶς μου,
τῆς γένεσης τοῦ σύμπαντος τὸ θάμα.*

*Ἐμπιστοσύνη τρέφω στὴν ἀλήθεια,
μὲ αὐτὴν ὀλοκληρώνω τὴν ψυχὴ μου,
τὸ πνεῦμα μου, καὶ δὲν ζητῶ βοήθεια*

*τὸν ἄνθρωπο μὲ πίστη, τὴν ὁρμὴ μου
τὴν ἄδολη νὰ τὸν ὑπηρετήσω,
τὴ φλόγα μου, τὸ πάθος μου νὰ θύσω.*

Ἑλλάδα καὶ Νεοέλληνες

●●● Δύσμοιρη Ἑλλάδα! Πάντα υπόδουλη στὴν τυραννία τοῦ διχασμοῦ. Τὴν μιὰ εἴχαμε τοὺς Τρικουπικοὺς καὶ τοὺς Δηλιγιαννικοὺς. Τὴν ἄλλη τοὺς Βενιζελικοὺς καὶ τοὺς Βασιλικούς. Ὑστερα γίναμε Ἀριστεροὶ καὶ Δεξιοί. Καὶ σήμε-
ρα ξανὰ χωρισμένοι: Οἱ μισοὶ ἑτεροφυλόφιλοι καὶ οἱ ἄλλοι μισοὶ ὁμοφυλόφι-
λοι!

●●● Λαὸ μου ἔχω τὴν ἀνθρωπότητα, πατρίδα μου τὴ Γῆ. Ὅμως εἶμαι ὑπερή-
φανος, γιατί ἔτυχε νὰ γεννηθῶ σ' αὐτὰ τὰ ἴδια χῶματα, ὅπου κάποτε σὰν δεύτε-
ρος ἥλιος ἔλαμψε τὸ ὑπέροχο πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀνθίσε ἡ μεγαλοπρεπὴς
φιλοσοφία τῶν κυνικῶν.

●●● Ὅπως πάνω ἀπὸ ὅλες τὶς βουνοκορφές ξεχωρίζει μὲ τὴν ἀξέπραστη
μεγαλοπρέπειά του τὸ Ἑβερεστ, τὸ ἴδιο ἀγέρωχος καὶ ἐκθαμβωτικὸς μέσα
στοὺς αἰῶνες ξεπροβάλλει πάνω ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐθνικοὺς πολιτισμοὺς ὁ πολιτι-
σμός τῆς δοξασμένης πατρίδας τῶν θεῶν τοῦ χιονοσκεπαστοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς
Διονυσιακῆς ὀργιαστικῆς ἀγάπης γιὰ τὴ ζωὴ.

●●● Ὁ διχασμὸς εἶναι τὸ ἀφθαρτο τεῖχος, πάνω στὸ ὁποῖο σπᾶνε διαρκῶς
τὰ μοῦτρα τους οἱ ἀρετὲς τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ Ἐπανάσταση

●●● Ἡ ἐπανάσταση εἶναι μῆτέρα τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας καὶ γιὰ τὴς τυ-
ραννίας.

●●● Οἱ καλύτεροι σύμμαχοι καὶ ἐγγυητὲς τῆς ἐπιτυχίας μιᾶς ἐπανάστασης
εἶναι οἱ ἀκρότητες καὶ ἡ βαρβαρότητα τῶν ἐχθρῶν της.

●●● Ἐπανάσταση ποὺ ἀποτυγχάνει, φτιάχνει μάρτυρες. Ἐπανάσταση ποὺ ἐ-
πικρατεῖ, φτιάχνει τύραννους.

●●● Κάθε ἐπανάσταση συνοδεύεται ἀπὸ μία παροδικὴ ἔξαψη παθῶν, στὴ
διάρκεια τῆς ὁποίας ξεκαθαρίζουν παλιές ἐκκρεμότητες καὶ κλείνουν ἀνοιχτοὶ
λογαριασμοί. Ὅμως ὕστερα ἀπὸ λίγο ἡ ζωὴ «συνέρχεται», ξαναβρίσκει τὸν
«λογικὸ» εἰρμό της καὶ ἀνασκουμπώνεται γιὰ τὴν «ἀνασυγκρότηση», μ' ἄλλα λό-
για γιὰ τὸ ξεπούλημα τῶν ἐπαναστατικῶν «κατακτήσεων». Σ' αὐτὴ τὴ διαδικα-
σία πρωτοστατοῦν πολὺ συχνὰ σὰν γνήσιοι μεταπράτες οἱ πρῶην καθοδηγητὲς
τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καὶ τὰ πιὸ «εὐέλικτα» μέλη τῆς «φωτισμένης» του
ἡγεσίας. Τὰ εἶδαμε κατ' ἐπανάληψη στὸ παρελθὸν καὶ ἀσφαλῶς θὰ τὰ ξαναδοῦ-
με στὸ μέλλον.

●●● Κανένας ἐπαναστάτης δὲν ὑπῆρξε ρεαλιστής. Ὅλες οἱ ἐπαναστάσεις
καθοδηγήθηκαν ἀπὸ (ἀποτυχημένους) ποιητές.

Χρήστος Τσαγκαρίδης

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

STEPHEN J. GOULD, *Τὸ βέλος τοῦ χρόνου, ὁ κύκλος τοῦ χρόνου*

Ἄν τὸ ὕψος τοῦ Πύργου τοῦ Ἀιφελ παριστοῦσε τὴν ἡλικία τοῦ κόσμου, ἔγραψε ὁ Μάρκ Τουαίν, τὸ πάχος τοῦ χρώματος στὸν κορυφαῖο κόμβο θὰ παριστοῦσε τὸ διάστημα τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Μόνο τὰ τελευταῖα διακόσια χρόνια ἄρχισαν νὰ συνειδητοποιοῦν οἱ γεωλόγοι τὴν μεγάλη ἡλικία τῆς γῆς. Συνήθως ἡ ἀνακάλυψη τοῦ “χρονικοῦ βάθους” ἀποδίδεται εἰς τὸν Scotsman James Hutton, ὁ ὁποῖος στὸ ἔργο του “*Θεωρία περὶ τῆς Γῆς*”, τὸ ὁποῖο δημοσιεύθηκε τὸ 1795, περιέγραψε τὸν πλανήτη ὡς μία μηχανὴ σὲ διαρκῆ κίνηση, ἡ ὁποία συνεχῶς φθείρεται καὶ μετὰ οἰκοδομεῖται ἀφ’ ἑαυτῆς διὰ τῶν διαδοχικῶν δράσεων τῆς διαβρώσεως, τῆς καθιζήσεως καὶ τῆς ἀνυψώσεως. Καμμία ἀλλαγὴ δὲν συμβαίνει, ἡ ὁποία μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου δὲν εἶναι ἀντιστρεπτή. Ἡ Γῆ, κατὰ τὸν Hutton καὶ μετὰ τὴν ἀπόρριψη τῆς βιβλικῆς ἀπόψεως ὅτι ἡ Δημιουργία συνέβη μόνο πρὶν ἀπὸ ἑξ ἑκατὸν χρόνια, “δὲν παρουσιάζει ἔχνη μιᾶς ἀρχῆς οὔτε προοπτικὴ ἐνὸς τέλους”.

Ἐν τούτοις ἡ θεωρία τοῦ Hutton δὲν ἔλαβε ὑπ’ ὄψιν τὸν κρίσιμο δυῖσμός: τὴν συνύπαρξιν τοῦ κυκλικοῦ καὶ ἱστορικοῦ χρόνου. Ὑπερτονίζοντας ἔτσι τὴν κυκλικότητα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς φύσεως παρέλειψε νὰ ἀναφερθῇ εἰς τὴν εὐθεῖαν πορεία, “τὸ βέλος” τοῦ χρόνου, τὸ ὁποῖο δείχνει τὸν δρόμον ἀπὸ τὸ παρελθὸν πρὸς τὸ μέλλον. Καί, κατὰ τὸν γεωλόγον Stephen Jay Gould, “οἰαδήποτε ἐπαρκὲς θεώρηση τῆς Γῆς προϋποθέτει, ὅτι ἐλήφθη ὑπ’ ὄψιν ἡ διττὴ φύσις τοῦ χρόνου”.

Ὁ Gould θεωρεῖ ὡς ἥρωα εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς κατανόησεως τοῦ χρονικοῦ βάθους τὸν Thomas Burnet, ἕναν Ἀγγλικανὸ κληρικό, τοῦ ὁποῖου ἡ “*Ἱερὴ περὶ τῆς Γῆς Θεωρία*”, δημοσιευθεῖσα σὲ τέσσαρες τόμους τὸ 1680, ἀπερρίφθη ὡς ἀνάξια ἀπὸ θεολογικῆς πλευρᾶς, διότι ἐπρόβαλε μύθους, ὅπως ἡ Θεία Δημιουργία καὶ ὁ Μεγάλος Κατακλυσμός. Ὁ Gould ἐπαινεῖ τὸν Burnet, διότι περιέλαβε εἰς τὴν θεωρίαν του περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Γῆς τόσο τὴν εὐθεῖαν πορεία (ἡ ἐξέλιξις ἀπὸ τὴν Δημιουργίαν ὡς τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως) ὅσο καὶ τὴν κυκλικὴν πορεία τοῦ χρόνου (ἡ ἐπανάληψιν τῆς καταστροφῆς τοῦ Κόσμου καὶ ἡ ἐνδεχομένη ἐπιστροφή του εἰς τὸν δημιουργό του).

Ὁ Gould δὲν εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος διακρίνει μεταξὺ ἱστορικοῦ καὶ κυκλικοῦ χρόνου. Ὅπως ὁ ἴδιος λέγει, πρόκειται γιὰ μία ἐκ τῶν παλαιότερων θεωρήσεων τῆς δυτικῆς διανοήσεως, κατὰ τὴν ὁποία ἡ εὐθεῖα καὶ ἡ κυκλικὴ πορεία τοῦ χρόνου ἔχουν ὡς συνισταμένη τὸ “*αἰώνιο σπείρωμα*”. Ἀλλὰ ἀναλύοντας τὴν πρώτῃ ἀντίληψιν τῶν γεωλόγων περὶ χρόνου ἔχει καταδείξει μὲ γλαφυρὸ τρόπο, πόσο βαθειὰ ἔχει ἐπηρεάσει τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης ἡ διττὴ πορεία τοῦ χρόνου, ὡς βέλους καὶ ὡς κύκλου.

Νίτσα Ἀργυροπούλου

ΙΩΑΝΝΑ ΤΣΑΤΣΟΥ, Ἡ Ἀγρυπνὴ αὐγὴ

Τὸ ποιητικὸ ἐδῶ πεντάγραμμα τῆς κ. Ἰωάννας Τσατσου ἀναφέρεται στὴν προσωπικὴ ὁδυνηρὴ περίοδον ποὺ ἐξῆσε μετὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ ἀνεπίστρεφτα γι’ αὐτὴν χαμένου συζύγου της, προέδρου καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Κωνσταντίνου Τσατσου. Παρὰ τὴ θρησκευτικὴ τῆς ἀφετηρία, ὅπως εὐκόλως διαπιστώνουμε, ὁ ἔρωτάς της γιὰ κεῖνον εἶναι πλατωνικὸς μᾶλλον παρὰ χριστιανικὸς. Ὁ πλατωνικὸς ἔρωτας εἶναι πρὸς κάποιον πρόσωπον ποὺ θεωρεῖ ὁ ἑρα-

στης ανώτερό του. Ἐνῶ στοῦ χριστιανισμοῦ προσφέρεται σέ κάποιον πού εἶναι «ἐλάχιστος» (... *“τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων”*...).

Γιά λίγο διάστημα χρειάζεται ἡ στοναχή. Τό θέμα εἶναι νά προσδιορίσουμε, ἂν πρόκειται γιά μιᾶ ἐλεύθερη ἐπιλογή ἢ καθαρή ἀνάγκη. Ὅπως καί νάχει τό πρᾶγμα, ἡ κ. Τσάτσου, μέ τήν παρθενική ἐμφάνιση τῆς γραφῆς πού υἱοθέτησε, ἔχει εὐεργετικά γι’ αὐτήν ψυχολογικά ἀποτελέσματα καί λογοτεχνικά προσεγγίζει τά σύνορα ἀνάμεσα στή θνητότητα καί τὸ θάνατο. Γιατί σῶμα = πτῶμα καί κατὰ τὸν βουδδισμό.

Κυριότερο προσόν ἐνὸς λογοτεχνήματος εἶναι τὸ νά προκαλεῖ κατάπληξη. Ἐνα ποίημα πρέπει πρωτίστως νά εἶναι πρωτότυπο καί νά καταπλήσσει. Καί τι ἄλλο κάνουν οἱ στίχοι τῆς κ. Ἰωάννας Τσάτσου, πού ἐκφράζουν τὴ μοναδικότητα τῆς καρδιάς της γιά τὴν ἀνάμνηση μιᾶς ἀγνῆς ἀγάπης πού δὲν ξεχνάει;

«Τὸ μοναχικὸ κυπαρίσσι

συνδιαλέγεται μέ τὸν ἄνεμο

τῆς μοναξιάς του

πιο γόνιμα

ἀπὸ τοῦ δάσους τὸ βουητό».

Ποῦ ὀλοκληρώνεται στὴν ἐλπίδα τῶν στίχων:

«Πότε θά πνεύσει ἄδολη αὔρα

ν’ ἀντικρύσομε

γαλάζιο τὸ πέλαγο,

νά σφίξω πάλι στὴ χούφτα μου φῶς

ἀπὸ ἥλιο ἀχτίδα;»

Τὴν εὐχαριστοῦμε γιά τὴ συγκίνηση, πού καί σέ μᾶς μετέδωσε.

Ῥόδων Μ. Δέφνερ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ζ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, *Ἡ ἐνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὸν Σπυρίδωνα Ζαμπέλιο*

Μιᾶ σημαντικὴ πτυχή τοῦ ἔργου τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ περασμένου αἰῶνα Σπ. Ζαμπέλιου παρουσιάζει στοῦ βιβλίου του ὁ συγγραφέας, παραθέτοντας πλῆθος στοιχείων γιά τὸν ἱστορικό, ὁ ὁποῖος πρῶτος διεκήρυξε τὴν ἐνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐρμηνεύοντας ὁ Σπ. Ζαμπέλιος μέ τὴ δική του μέθοδο τὴν ἱστορία καί ὀνομάζοντας τὴ μέθοδό του *ἱστοριονομία* (κάτι ἀνάλογο μέ φιλοσοφία τῆς ἱστορίας) παρουσιάζει τὴν ἱστορικὴ πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ διαρκὴ καί ἀναλλοίωτη, ἅποψη πού ἱστορικώτερα ἀνέπτυξε ὁ Παπαρρηγόπουλος. Ὁ Ι.Ζ.Ο. στὴν πραγματικὰ ἀξιόλογη ἐργασία του γιά τὸ Ζαμπέλιο διαπιστώνει τὴν ἔλλειψη συστηματικῆς μελέτης καί ἀναλύσεως τοῦ ἔργου τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ ἱστορικοῦ τοῦ περασμένου αἰῶνα καί αἰτιολογεῖ τὴν ἔλλειψη αὐτὴ στὴ δυσκολία ἀναγνώσεως καί κατανοήσεως τῆς γλώσσας, στὴν ἱστορικὴ μέθοδο πού χρησιμοποιεῖ, *“ἡ ὁποία εἶναι καινοφανὴς γιά τοὺς Ἕλληνας ἱστορικούς, ἀκόμα καί τοὺς σημερινούς”* καί στὴν ἐπισκίασή του ἀπὸ τὸν Ἐθνικὸ ἱστορικό μας Κ. Παπαρρηγόπουλο. Ἡ ἔμφαση τοῦ Σπ. Ζαμπέλιου στὴ σπουδαιότητα τῆς γλωσσικῆς συνέχειας, οἱ πραγματικὰ προφητικὲς σκέψεις του γιά τὸ γλωσσικὸ καί πλῆθος ἄλλων πρωτοποριακῶν ἀπόψεών του, πού θά πρέπει πάντοτε νά κρίνονται μέ τὶς ἀπόψεις τῆς ἐποχῆς συγγραφῆς τῶν βιβλίων του, συνηγοροῦν στὴν ἀνάγκη πληρεστέρας μελέτης τοῦ ἔργου τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ. Ἀξίζουν θερμὰ συγχαρητήρια στοῦ συγγραφέα γιά τὸ πραγματικὰ ἀξιόλογο πόνημά του.

Ἐλευθ. Ε. Μαρματσούρης

C. HADJIPATERAS - M. FAFALIOS, *Crete 1941 Eyewitnessed*

Οί νομικοί στην ιστορία της αυτοκρατορικής Κίνας πίστευαν, ότι ο άνθρωπος είναι φύσει κακός: 'Υπάρχει κι αυτή η σχολή. Και τι άλλο δείχνει ο πόλεμος, παρά την κακία του ανθρώπου; 'Η μήπως "πόλεμος πάντων μὲν πατήρ ἐστι,..." κατά τον σοφό 'Εφέσιο; Πάντως, τὸ βιβλίο αὐτὸ τῶν Κώστα Χατζηπατέρα — Μαρίας Φαφαλιῶ — εἶναι "ἡμέραι δόξης..., ...καὶ αἵματος", γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὸν "Ἀγγελο Σ. Βλάχο. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια πρόκειται γιὰ ἓνα συμπῆλημα προσωπικῶν μαρτυριῶν ἀπὸ τὴ Μάχη τῆς Κρήτης. Εἶναι αὐτὴ σημαντικότερη, γιὰτὶ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη καὶ μόνη ἀκραιφνῆ ἀεροπορικὴ εἰσβολὴ στὴν 'Ιστορία, καὶ ἔκανε τοὺς Γερμανοὺς νὰ κερδίσουν τὴ μάχη ἀλλὰ νὰ χάσουν τὸν πόλεμο, ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε. Μιὰ πύρρεια νίκη δηλαδή, ὅπως χαρακτηριστικὰ τὴν τιτλοφοροῦν οἱ συγγραφεῖς.

Μετὰ ἀπὸ ἓνα σύντομο πρόλογο τοῦ γνωστοῦ C.M. Woodhouse καὶ μιὰ εἰσαγωγὴ τῶν συγγραφέων, παρουσιάζονται τὰ ντοκουμέντα στὴ χρονολογικὴ τους σειρά. Αὐτὰ δὲν εἶναι ἀμύγῳς ἱστορικὰ ἢ στρατιωτικὰ, ἀλλὰ αὐθεντικὲς καταθέσεις αὐτοπτῶν μαρτύρων, ἀκόμη καὶ ποιήματα. Ἀπὸ τὴ μεριά τῶν Γερμανῶν, ὅσο καὶ τῶν Συμμάχων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν γηγενῶν Κρητικῶν. Ἡ ἀγγλικὴ αὐτὴ ἔκδοση, τυπωμένη ἄσπογα στὴν Ἑλλάδα, περιέχει σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ χάρτες τῆς ἐνδεκαήμερης μάχης, φωτογραφίες καὶ σκίτσα, καὶ προώριται γιὰ τὸ ἀγγλόφωνο ἀναγνωστικὸ κοινό. Τώρα ποὺ οἱ συχνὰ ἀντιφατικὲς εἰκόνες τῶν γεγονότων ἐκείνων ἔχουν φιλτραριστῇ ἀπὸ τὸ μαγνάδι τοῦ χρόνου, μποροῦμε νὰ τὰ κυττάξουμε ἀπροκατάληπτα, νὰ τὰ ἐκτιμήσουμε σ' ὅλη τὴν ἔκτασή τους, καὶ νὰ γνωρίσουμε ἐμεῖς οἱ νεώτεροι, ποὺ δὲν τὰ ζήσαμε, τὰ συμβάντα ποὺ ἐπασφράγισαν τὴ δημοκρατία καὶ τὴν ἐλευθερία, μέσα στὴν ὁποία ζοῦμε ἐμεῖς ἀνέμελοι σήμερα. Ὑνεκα

Τὰ παράξενα τοῦ εἰσαγόμενου φεμινισμοῦ

Ὁ «φεμινισμός» εἶναι ἡ κοινωνιολογικὴ θεωρία, ποὺ δέχεται τὴν *ἐξίσωσι* τῶν *δύο φύλων*. Ταυτοχρόνως μὲ τὸν ἴδιο ὅρο νοεῖται καὶ τὸ κίνημα ποὺ ἐπιδιώκει τὴν *ἰσότητα* τῶν γυναικῶν πρὸς τοὺς ἄνδρες. Ἡ *ἐξίσωσις* αὕτη δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κοινωνικὴ, πνευματικὴ, οἰκονομικὴ, ἀλλὰ μόνον νομικὴ. Διότι κοινωνικῶς, πνευματικῶς καὶ οἰκονομικῶς δὲν εἶναι μετὰξὺ τῶν ἴσων οὔτε οἱ ἄνδρες. Αὐτὸ λοιπὸν ποὺ δὲν πραγματοποιεῖται μετὰξὺ ἀνδρῶν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ μετὰξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἀλλῶς τε οὔτε καὶ οἱ γυναῖκες εἶναι μετὰξὺ τῶν ἴσων κοινωνικῶς, πνευματικῶς καὶ οἰκονομικῶς. Ἐπομένως ἀναγκαστικῶς ὁ «φεμινισμός» περιορίζεται εἰς νομικὴν ἐξασφάλισιν ἰσότητος εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς, π.χ. εἰς τὸν πολιτικόν, ὅπου οἱ γυναῖκες διεξεδίκουν ἀπὸ τὰς δημοκρατίας τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου («*σουφραζέττες*»): ἢ εἰς τὸν οἰκονομικόν, ὅπου οἱ γυναῖκες ἐζήτουν ἰσομισθίαν, δηλαδή τὴν ἴδια ἀμοιβὴν μὲ τοὺς ἄνδρας γιὰ τὸ ἴδιο ἔργον· ἢ εἰς τὸν κοινωνικόν, ὅπου οἱ γυναῖκες ἤθελαν μὲ νομοθετικὰ ρυθμίσεις νὰ τοὺς ἀναγνωρισθοῦν κοινωνικὰ δικαιώματα κ.τ.λ.

Τὸ θέμα τῆς θέσεως τῆς γυναικὸς ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄνδρα δὲν εἶναι νέον. Ἱστορικῶς εἶναι ἐξηκριβωμένον, ὅτι ἡ γυνὴ δὲν ἦτο πάντοτε ὑποδεεστέρα τοῦ ἀνδρός. Ὑπῆρξαν κοινωνίαι, ὅπου οἱ γυναῖκες κατεῖχαν καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἐξουσία (*Μητριαρχία*), καθὼς καὶ κοινωνίαι, ὅπου οἱ γυναῖκες εἶχαν ἀκριβῶς ἴσα δικαιώματα μὲ τοὺς ἄνδρας (*Σπάρτη*). Μάλιστα ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ διαπίστωσις, ὅτι ἀπὸ τὴν ἄποψιν τῶν πολιτικῶν συστημάτων ἡ ὁλοκληρωτικὴ Σπάρτη εἶχε δώσει πλήρη πολιτικὰ δικαιώματα στίς Σπαρτιάτισσες, ἐνῶ ἡ δημοκρατικὴ Ἀθήνα ἀπηγόρευε αὐστηρῶς κάθε πολιτικὴ παρουσία τῶν γυναι-



της φύσεως του βιβλίου μπαίνουμε στο «πετσί» των ήρώων, που έδωσαν το αίμα τους και πολλοί από αυτούς τη ζωή τους για της πατρίδας το υψηλό ιδανικό. "Όταν οι μάντιες είπαν του Έκτορα ότι οι οίωνοι δεν ήταν καλοί για τη μάχη και θα πεθάνει, εκείνος άπαντησε το περίφημο "Εἷς οἰωνός ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης", όπως μάς το παραθέτει ο Όμηρος. Και για την πατρίδα τους πολέμησαν στην Κρήτη τόσο οι Έλληνες όσο και οι Άγγλοσάξωνες στρατιωτικοί. Άκόμα, θα μπορούσαμε να πούμε, **και** οι Γερμανοί, έστω κι αν ήταν τυφλωμένοι από μια έξουσία της έπαρσης και του έπεκτατισμού. Ξαναγυρνώντας στη διαπίστωση που κάναμε πιο πάνω για την αναγκαιότητα που κλήθηκε η Κρήτη το 1941 να υπηρετήσει, ακόμα κι αν έκανε την εμφάνισή της πολύ άργα, ή σημασία της είναι τεράστια, και ποιοτική και ποσοτική. Γιατί οι αγωνιστές της ελευθερίας · · · · · όπως πάντα · · · είναι ολιγάριθμοι αλλά αποφασισμένοι.

Ή άλλη όμως μεγάλη αντίρρηση είναι η εξής: Στην Ίστορία της Φιλοσοφίας το "δαιμόνιον" του Σωκράτη ήταν άπομπτικό, του έλεγε τι δεν πρέπει να κάνει και όχι τι να κάνει. Έτσι αν είχαμε κι εμείς ένα «δαιμόνιο» σαν κι αυτό, ίγουρα θα μάς έλεγε: «Ποτέ πια άλλος τέτοιος πόλεμος!». Δέ χρησιμεύει σε τίποτα ή επανάληψη των λαθών του παρελθόντος, γιατί σ' έναν παγκόσμιο πόλεμο, όπως αποδείχτηκε, δεν υπάρχουν ούτε νικητές ούτε νικημένοι. Και σ' έναν ολοκληρωτικό, όπως τον κατάντησε ή πυρηνική τεχνολογία σήμερα, δεν θα υπάρχουν καθόλου άνθρωποι και ή γή θα αφανιστεί.

Όθων Μ. Δέφνερ

» κών. Παρόμοια συνέβαιναν και στις άλλες πόλεις-κράτη. "Όπου έξουσίαζαν οι δημοκρατικοί, οι γυναίκες δεν είχαν δικαιώματα, αντιθέτως προς τας πόλεις όπου εκυβέρνηαν οι ολιγαρχικοί. Πρόκειται για ιστορικά γεγονότα που δεν άμφισβητούνται.

Και για να μη ανατρέχουμε εις το μακρινό παρελθόν, ας φθάσωμε στα χρόνια της Γαλλικής Έπαναστάσεως του 1789, ή όποια θεωρείται ως ή πηγή των δικαιωμάτων του πολίτου. Πρίν από την Γαλλική Έπανάστασι οι γυναίκες ήσκουν μεγίστην έπιρροήν εις την Αύλην των Βερσαλλιών. Ήσκουν επίσης μέ την διανόσιν των έπιρροήν και επί των φιλοσόφων της έποχής, π.χ. του Βολταίρου, του Ρουσσώ κ.ά. Ή Γαλλική Έπανάστασις άπεναντίας άπηγόρευσε κάθε «φεμινιστική» κίνησι. Για να μην άμφιβάλη κανείς περὶ των προθέσεών της, έκλεισε τας γυναικείας λέσχας και ό Ροβεσπιέρος διέταξε τόν άποκεφαλισμόν της Μαρίας Γκούζ, ή όποια συνέταξε την «Δήλωσιν των δικαιωμάτων της γυναικός και της πολιτίδος». Επίσης ή άλλη παραδοσιακή δημοκρατία, ή Άγγλία, έδωσε δικαίωμα ψήφου στας γυναίκας μόλις το 1923! Μέχρι τότε έπεκράτει ή γνώμη του Άλφ. Τέννυσον ότι «ή γυνή είναι έλάσσων άνθρωπος».

Στην νεωτέρα Έλλάδα την ισότητα άνδρων-γυναικών ύπεστήριξαν έθνικισται πολιτικοί, ενώ οι δημοκρατικοί την καταπολέμησαν. Ό συντηρητικός καθηγητής Ν. Σαρίπολος εξέδωσε και ειδικήν μελέτην (1871) ύπερ των πολιτικών δικαιωμάτων των Έλληνίδων. Ό Δ. Γούναρης (1920) άπεδέχθη την συνταγματικήν κατοχύρωσιν της ισότητος των δύο φίλων. Ό έθνικιστής πολιτικός και μακεδονομάχος Γ. Μόδης ως βουλευτής Φλωρίνης (1930) υπέβαλε στην βουλήν πρότασιν παροχής ψήφου εις τας γυναίκας. Τελικώς το 1952 άπεφάσισε ή βουλή

»

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΠΕΣΤΑΛΗΣΑΝ

ΟΥΡΑΝΑ ΔΙΟΜΑΤΑΡΗ, *Πιερίδες Μούσες (δοκίμια)*, Πιτσιλός, 'Αθήνα 1983.

Με τὸν δελφικὸ-ἀπολλώνιο αὐτὸ τίτλο ἡ βραβευθεῖσα ἀπὸ τὴν 'Ακαδημία 'Αθηνῶν λογοτέχνης κ. Οὐράνα Διοματάρη συμπεριέλαβε σ' ἓναν καλαίσθητο τόμο κριτικά δοκίμια γιὰ τέσσερις γνωστές, ἐν ζῳῇ, 'Ελληνίδες ποιήτριες: τὴν κορυφαία στὸν παραδοσιακὸ κομψὸ στίχο Διαλεχτὴ Ζευγώλη-Γλέζου, τὴν 'Ολγα Βότση, τὴν ἐμπνευσμένη ἑλληνοκεντρικὴ καὶ βαθυστόχαστη 'Εφη Αἰλιανοῦ καὶ τὴν ἀφιλεγόμενη (καθ' ἡμᾶς) Ζωὴ Σαβίνα, ποὺ γράφει ὅπως ὅλοι οἱ «μοντέρνοι». Οἱ καλογραμμένες αὐτές δοκιμακὲς προσεγγίσεις θὰ ἀποβοῦν χρησιμότητες στὸν μελετητὴ τοῦ μέλλοντος, γιατί εἶναι φιλοτεχνημένες ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο, ποῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἔργο, γνώρισε καὶ προσωπικὰ τίς ἐν λόγῳ συγγραφεῖς.

Ο.Μ.Δ.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΩΦΟΡΟΠΟΥΛΟΥ, *'Η Βεργιλιανὴ ἀνταύγεια στὴν ποίηση τοῦ Σολωμοῦ* (με-

λέτη-ἔρευνα), 'Αθήνα 1988.

Καθηγήτρια-φιλόλογος (ἔφθασε στοὺς ἀνωτάτους βαθμοὺς τῆς Μέσης 'Εκπαίδευσως), ιστορικός, ποιήτρια καὶ ἐκδότις τῆς ἐπιμελημένης φιλολογικῆς ἐφημερίδος «Φιλύρες», ἡ κ. Α. Π. χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ικανότητα νὰ παραλληλίζει τὰ κοινὰ σημεῖα διαφόρων πνευματικῶν ρευμάτων καὶ νὰ τὰ ἀξιολογῇ. Σὲ αὐτὴν τὴν μελέτη ἐξετάζει μὲ ὑπομονὴν τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Βεργιλίου στὸ ἐσωτερικὸν περιεχόμενον τῆς ποιήσεως τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἀξιόλογη μελέτην τῆς ξεχωρίζουμε τὸ (ἄδηλον) κεφάλαιο γιὰ τὰ κοινὰ φιλοσοφικά στοιχεῖα-θέσεις Βεργιλίου καὶ Σολωμοῦ (σσ. 160-173). 'Η συγγραφεὺς διαπιστώνει ὅτι καὶ στὸν Βεργίλιον καὶ στὸν Σολωμὸν «*ἡ ψυχὴ κατὰ τὴν πνευματικὴν τῆς ἐνέργειας διατηρεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἂν καὶ ὀργανικὰ εἶναι ἐνωμένη μὲ τὸ σῶμα*» (σελ. 171). 'Η φιλοσοφικὴ φλόγα τῆς κ. Πανωφοροπούλου καθιστᾷ τὸ γράψιμό της ἑλκυστικὸν καὶ τὰ συμπεράσματά της οὐσιαστικά.

Ν.Χ.Χ.

» νὰ ἔχουν οἱ γυναῖκες τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ τοῦ ἐκλέγεσθαι. Εἰς τὰς ἐκλογὰς δὲ τῆς 18ης 'Ιαν. 1953 ἐξελέγη εἰς Θεσσαλονίκην ἡ πρώτη 'Ελληνὶς βουλευτὴς, ἡ δικηγόρος 'Ελένη Σκούρα, ἡ ὁποία δὲν ἀνῆκε στὸν λεγόμενον δημοκρατικὸ ᾠδον, ἀλλὰ στὸν «'Ελληνικὸ Συναγερμό», στὸ κόμμα δηλαδὴ τοῦ 'Α. Παπάγου. Θὰ προσθέσωμεν ἐπίσης, ὅτι τόσο οἱ 'Ελληνίδες «φεμινίστριες» ὅσον καὶ οἱ ὀργανώσεις τῶν πάντοτε ἔδρασαν πατριωτικῶς καὶ κοινωφελῶς. 'Επὶ παραδείγματι εἶναι γνωστὸς ὁ ἀγὼν τῆς «'Ενώσεως 'Ελληνίδων» κατὰ τὸν 'Ελληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897 ἢ ἡ κοινωνικὴ προσφορὰ τοῦ «Λυκείου τῶν 'Ελληνίδων» ποὺ ἰδρύθη τὸ 1911 κ.τ.λ.

'Ο «φεμινισμός» μὲ τὴν τωρινὴ μορφή του στὴν 'Ελλάδα ἦλθεν ἐξ 'Αμερικῆς. Εἶναι εἰσαγόμενος. Τὸν ἔφερε μία κυρία ἐβραϊκῆς καταγωγῆς, ἡ ὁποία ματαίως προσεπάθησε νὰ τὸν ἐπιβάλῃ ἐκ τῶν ἄνω ἐκμεταλλευσμένη τὴν πολιτικὴ ἐξουσία. Σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ ξενικοῦ «φεμινισμοῦ» εἶναι νὰ πληξῇ τὰ παραδοσιακὰ ἦθη τῆς 'Ελληνικῆς οἰκογενείας καὶ στὴν θέσιν τῶν νὰ βάλῃ διαφόρους ἀερολογίας. 'Η κυρία Μάργκαρετ Τσάντ, πρώην Παπανδρέου, ἐμονοπώλησε τὴν προβολὴν στὴν τηλεόρασι τοῦ «φεμινιστικοῦ» τῆς κινήματος, στὰς ἐφημερίδας, στὴν κρατικὴ ὀργάνωσι κ.τ.λ., μέχρις ὅτου οἱ καλοὶ θεοὶ τῆς 'Ελλάδος ἔστειλαν τὴν 'Ελληνίδα κυρίαν Δημητρά Λιάνη, ἡ ὁποία ἀπήλλαξε, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὴν 'Ελληνίδα ἀπὸ τὰ σχέδια ξένων κέντρων.

Σήμερον ἐδῶ στὸ «φεμινιστικὸ» κίνημα ἀνήκουν γυναῖκες, ποὺ δὲν προσφέρουν ἐθνικῶς οὔτε κοινωφελῶς, ἀλλὰ βλάπτουν καὶ τὰς ἰδίας τὰς γυναῖκας μὲ τὰς ἀνοησίας ποὺ εἰσηγοῦνται καὶ τὰς ὁποίας τὰ τελευταῖα 15 χρόνια κατῴρθωσαν νὰ ἐπιβάλουν μὲ διάφορα νομοθετήματα. 'Ο «φεμινισμός» τῶρα στὴν 'Ελλά-

»

ΝΙΚΟΣ Π. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, *‘Ο χῶρος, ὁ χρόνος, ὁ λόγος (ποιήματα)*, Ἀθήνα, 1989.

Πενήντα ἕνα ποιήματα σὲ ἐλεύθερο στίχο ἄλλοτε μὲ ἀποκαλυπτική ἐνάργεια καὶ ἄλλοτε αἰνιγματικοὶ στὴν νοητική τους παράθεση. Χαρακτηριστικὸς τοὺς ἡ γνησιότητα: «Πῶς νὰ ὑψώσουμε πάλι σημαίες / λάβαρα / γονάτισαν αὐτοὶ ποὺ μπόρεσαν / νὰ γράψουν ἱστορία / οἱ ἄλλοι πέθαναν ὡρὶς / καὶ οὔτε μιὰ κραυγὴ γιὰ τοὺς νεκροὺς / μονάχα λέξεις σιωπηλές σὲ τοίχους / ποὺ ξέφτισαν / σὲ δρόμους ἐρημους, σ’ ἀδειες πλατείες / καὶ τ’ ὄνειρο μεσίστιο / χωρὶς νὰ τὸ κοιτῶ».

Καὶ ἄλλοι: «Βυθίστηκε ὁ Λόγος μέσ τὸν ἐαυτό του / καὶ ἔγινε πρόβλημα ὁ στοχασμὸς / αἰχμάλωτος ὀριακῶν θεῶν / εἶχε συναλλαγές καὶ διάλογο / ποὺ δὲν ἐννοοῦμε».

M.X. E.

ΑΛΚΗ ΤΣΕΛΕΝΤΗ, *Σφυγμὸς ἐδάφους (ποιήματα)*, Ἀθήνα, «Νέα Σκέψη».

Ποίηση δικτυωμένη μὲ τὴ ζωή. Εὐαίσθητος δέκτης ἡ ποιήτρια ἐξωτερικεύει τοὺς αἰσθηματικούς κραδασμούς της σὲ ἐλεύθερο στίχο σχηματοποιώντας εἰκόνες λυρικής ἔκφρασης σὲ χαμη-

λοὺς καὶ ἄλλοτε σὲ ἀδρούς τόνους. «Πῶς ἔπηξε ὁ φθόνος μέσα / στὸ αἷμα μας καὶ δὲν γνωρίζουμε / πιά τὰ πρόσωπά μας».

Ὡ, πληγές ντυμένες μ’ ἕνα σαφνόφυλλο / ποὺ τὸ πρῶτο φύσηματ’ ἀνέμου σᾶς ἀφήνει / γυμνές καὶ αἰμάσσουσες!»

ΣΤΕΛΛΑ ΚΑΡΥΤΙΝΟΥ, «Ἰόνιο» καὶ «Ἀνεπίδοτο» (ποίησις). Ἐκδόσεις Α. Καραβία.

Λυρική ἔξαρση γιὰ τὸ Ἰόνιο καὶ τὸν ἔρωτα εἶναι ἡ ποίηση τῆς Καρυτινῆς στὶς ἐξήντα σελίδες τῆς συλλογῆς της, ποὺ τὴν παρουσιάζει μὲ τὸν τίτλο «Ἰόνιο» καὶ μὲ ἕνα ἐκφραστικὸ σχέδιο στὸ ἐξώφυλλο. Ἡ γυναικεία εὐαισθησία εἶναι διάχυτη σὲ κάθε στίχο, σὲ κάθε εἰκόνα, ποὺ ἡ ποιήτρια συνθέτει μὲ τρυφεροὺς τόνους εἰλικρινείας:

«Ἰόνιο / στὴ γαλάζια σιωπὴ σου / ἐβύθισα τὴ χαρὰ μου / σὰν ἄστρο.

Ἀγαπημένε / ἦρθες καὶ γέμισα φῶς / ὅλη ἡ πλάση γυρτὴ στὴν καρδιά μου / ξεσπᾷ σὲ τραγούδι».

Στοὺς ἴδιους λυρικοὺς ρυθμοὺς καὶ τὰ τραγούδια τῆς συλλογῆς «Ἀνεπίδοτο», ποὺ τὰ περισσότερα εἶναι μὲ ὁμοιοκαταληξία καὶ μέτρο.

» δα εἶναι ἀντιγυναικεῖο κίνημα. Οἱ Ἑλληνίδες τὸ ἔχουν καταλάβει. Ἔτσι λοιπὸν ἐξηγεῖται, γιὰ αἱ «φεμινιστικά» ὀργανώσεις δὲν εὐρίσκουν ἀπήχησιν. Ἐν τῷ μεταξύ θριαμβολογοῦν γιὰ «ἐπιτυχίας», ποὺ οὐσιαστικῶς εἶναι ἀποτυχία. Θὰ φέρωμεν μερικὰ χαρακτηριστικὰ παραδείγματα. Κατ’ ἀρχήν, ἡ περιήγησις προῖξ. Κατήργησαν τὴν προῖκα, λέγουν. Ἐνῶ τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι κατήργηθη ἡ νομοθεσία, ἡ ὁποία ἐπροστάτευε τὴν προῖκα, δηλαδὴ τὴν περιουσία ποὺ ὁ γονεὺς ἔδιδε στὴν κόρη του ἐν ὄψει γάμου. Αὐτὴ ἡ περιουσία τὴν ὁποίαν καὶ τώρα δίδει εἶναι πλέον ἀπροστάτευτος ἐξ αἰτίας τῶν «φεμινιστριῶν». Ψεύδονται, ὅταν ὑποστηρίζουν, ὅτι κατήργησαν τὴν προῖκα. Αὐτὴ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει. Ὅλοι οἱ γονεῖς ποὺ παντρεύουν τὴν κόρη τους, τὴν προικίζουν μὲ κάτι. Τί κατήργηθη λοιπόν; Ἡ νομικὴ προστασία τῆς προικὸς. Δηλαδή πρὶν ὁ σύζυγος δὲν ἠδύνατο νὰ πωλήσῃ ἕνα προικῶν ἀκίνητον. Ἐχρειάζετο πρὸς τοῦτο δικαστικὴ ἀπόφασις, ἡ ὁποία ἐπέτρεπε τὴν πώλησιν, ἂν ὑπῆρχε «προφανὴς ὠφέλεια» ἢ «ἄφευκτος ἀνάγκη». Τώρα ὁ χαρτοπαίκτης σύζυγος μπορεῖ νὰ βάλῃ τὴν γυναικα του νὰ πωλήσῃ τὸ ἀκίνητό της καὶ νὰ τῆς τὸ «φάῃ». Ἡ πρὶν ὁ σύζυγος, ποὺ ἦτο διαχειριστὴς τῆς περιουσίας τῆς συζύγου, ἔπαυε αὐτομάτως ἐκ τοῦ νόμου νὰ τὴν διαχειρίζεται ἂν ἐπτάχενε. Τώρα ὁ χρεωκοπημένος ἔμπορος σύζυγος μπορεῖ νὰ ὑποθηκεύσῃ, νὰ πωλήσῃ κ.τ.λ. καὶ τὴν περιουσίαν τῆς συζύγου, τὴν ὁποίαν θὰ πείσῃ νὰ συναινέσῃ. Ἐπίσης ἡ προῖξ εἶχε φορολογικὰς ἀπαλλαγὰς. Τώρα ὄχι. Ἐπεστρέφετο, λυθέντος τοῦ γάμου. Τώρα ὅτι κατεσπατάλησε ὁ σύζυγος, τὸ ἔχασε ἢ ὁ σύζυγος κ.τ.λ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὀμήρου ἐλειτούργει ὁ θεσμὸς τῆς προικὸς (φερνή): κι’ εὐρέθησαν τώρα ὠρσιζόμεναι προοδευτικαὶ «φεμινίστριαι», γιὰ νὰ τὸν δυσφημήσουν καὶ νὰ τὸν καταργήσουν, ἐπὶ ζημίᾳ τῶν

«'Αχνό, γεμάτο μυριανθούς και ρίγη / και κά-
ποιο φώς όλόγυρα χυμένο / διάφανο πλοίο της
χαράς να φύγει / σε πέλαο άκυμάτιστο. Κι ως μέ-
νω / δεμένη στού μουράγιου του τήν άκρη / με
μιάν άρμύρα προσμονής στά χείλη / σταλάζει
στούς πυράκανθους τὸ δάκρυ / λυγμός, άπ' τὸ
χαμένο μου 'Απρίλη».

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΛΕΒΙΔΗΣ, *Τῆς θάλασσας (ποιή-
ματα)*, «Μαυρίδης», 'Αθήνα 1989.

Έχοντας σάν άφετηρία τὸν 'Ελύτη και τὸ
εικονοπλαστικὸ Αἰγαῖο του ὁ κ. Α.Λ. μᾶς προ-
σφέρει σάν ἓνα μαργαριταρένιο κοχύλι πρὸ ὀ-
φθαλμῶν τὴν πρόσφατη θαλασσινὴ συλλογὴ
του: «Δὲν ἀπομένει στά ροδοπέταλα / τῆς ὕγρης
σάρκας σου κανένας ὀλεθρος, / καθὼς τὸ ἄρωμα
αὐτῆς τῆς πανάρχαιας ἀφῆς / ταξιθεύει τὰ ὄνει-
ρα μέσ' στίς χρυσές / μῆμες τοῦ "Ἥλιου και
τοῦ Φεγγαριοῦ».

'Ο κ. Α.Λ. ἔχει βιώσει τὸ θέμα ποὺ πραγμα-
τεύεται και ἔνεκα τούτου, ἂν και πληθωρικός,
δὲν καταλήγει στὴν πολυλογία και στὸν βερ-
μπαλισμό, ἀτόπημα ποὺ δὲν ἀπέφυγαν ἄλλοι φυ-
σιολάτρες «τῆς πολυθρόνας».

Ο.Μ.Δ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Δ. ΛΕΟΣ, *Πίσω στά σπήλαια (μυ-
θιστόρημα)*, 'Αθήνα 1989.

Μὲ τὸ δικὸ του τρόπο, πάντοτε πετυχημένο,
ὁ ἐκλεκτὸς πεζογράφος τῆς διασπορᾶς Δημ.
Λεός, ποὺ ζῇ στὸ Γιοχάννεσμπουργκ, περιγρά-
φει στὸ νέο του μυθιστόρημα τὴ ζωὴ μιᾶς κοινό-
τητας τρωγλοδυτῶν ποὺ ζοῦν σὲ σπήλαια σὲ πε-
ριοχὴ τῆς Νοτίου 'Αφρικῆς, «πρωτόγονοι, ξε-
χασμένοι και ἀγνοούμενοι ἀπὸ θεὸ και ἀνθρώ-
πους» και τὴ ζωὴ ἐργαζομένων σὲ ἓνα ὄρυχείο
κοντὰ στὴν περιοχὴ τῶν τρωγλοδυτῶν.

Ὅπως και στά προηγούμενα βιβλία του
(«'Εδὼ Γιοχάννεσμπουργκ», «'Ο τελευταῖος
Μετανάστης», «Τσίρκω»), ἔτσι και στὸ νέο μυθι-
στόρημά του ὁ Δ.Δ.Λ. μᾶς δίνει ἔντονη τὴν πα-
ρουσία τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν μὲ τίς περιπέ-
τειές τους, τοὺς ἀγῶνες τους γιὰ ἐπιβίωση, τοὺς
καημοὺς τους και τὴ νοσταλγία τους γιὰ τὴ μα-
κρινὴ πατρίδα.

Ε.Ε.Μ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ 1988.

Ποικίλη ἡ ὕλη και ἄριστη ἡ ἐμφάνιση τῆς
πάντοτε ἀξιολόγου ἐτησίας ἐκδόσεως τοῦ 'Ελ-
ληνικοῦ Πνευματικοῦ 'Ομίλου Κύπρου. Διευθυ-

» γυναικῶν, πρὸς τὰς ὁποίας οἱ γονεῖς των δίδουν περιουσίας, πληρώνουν φόρους
και δὲν ἔχουν καμμίαν ἐγγύησιν γιὰ τὸ μέλλον των. Γιατί ἄραγε ἡ ἐξασφάλισι
τοῦ μέλλοντος τῆς περιουσίας, ποὺ ὁ γονεὺς προσφέρει στὴν κόρη του, θίγει
τὴν σύζυγον; Διότι ἡ νομοθεσία τοῦ 'Αστικοῦ Κώδικος ἀκριβῶς αὐτὸ προέβλε-
πε: τὴν προστασία τῆς περιουσίας τῆς προικιζομένης ἀπὸ τὸν σύζυγον ἢ τρί-
τους.

Κατόπιν ἔρχεται ὁλόκληρος σειρὰ ἀντιγυναικείων μέτρων. Πρὶν ὁ νόμος ὥ-
ριζε ὅτι ἡ γυνὴ ἔχει ὡς κατοικίαν τὴν κατοικίαν τοῦ συζύγου. Διέρρηξαν τὰ ἱμά-
τιά των αἱ «φεμινίστριαι». Στρίγγλισαν και κατῶρθωσαν νὰ μὴ ὑποχρεοῦνται ἡ
σύζυγος νὰ ἔχῃ ὡς κατοικίαν τὴν κατοικίαν τοῦ συζύγου. Αἱ ἀφελεῖς δὲν ἐγνώ-
ριζαν, ὅτι ὁ νόμος ἀνεφέρετο στὴν νομικὴν κατοικίαν. Δηλαδή, ποῦ θὰ γίνεται ἡ
ἐπίδοσις τῶν ἐγγράφων. "Οποῖος ἤθελε νὰ ἐπιδώσῃ ἔγγραφον στὴν σύζυγον,
νομίμως τὸ ἐπέδιδε στὴν κατοικίαν τοῦ συζύγου. Αὐτὸ εἶναι ὅλο. Ἀλλὰ δὲν τὸ
ἤξεραν και ἐπανηγύρισαν. Παρὰ τὸ «φεμινιστικόν» ἐπίτευγμα δὲν εἶδαμε καμμιά
γυναῖκα νὰ τὸ ἀξιοποιήσῃ. Οὐδεμία ἐδήλωσε ἀρμοδίως ὅτι ἔχει ἄλλην κατοι-
κίαν και ὅχι τὴν κατοικίαν ὅπου ζῇ μὲ τὸν σύζυγον της και θέλει νὰ τῆς ἐπιδί-
δωνται στὴν ἰδική της νομικὴν κατοικίαν τὰ ἔγγραφα.

'Ενωχλοῦντο ἰδιαιτέρως αἱ «φεμινίστριαι», διότι ὁ 'Αστικὸς Κῶδιξ καθώρι-
ζε, ὅτι ἀρχηγὸς τοῦ οἴκου εἶναι ὁ ἀνὴρ. Τί φοβερὴ κατάστασις! Μολαταῦτα
σκοπίμως ἀπέκρυπτον τὴν συνέχεια, ποὺ λέγει ὅτι ὁ ἀνὴρ φέρει πάντα τὰ βάρη
τοῦ γάμου. "Ε, βεβαίως, ἀφοῦ φέρῃ πάντα τὰ βάρη, ἠθικῶς τουλάχιστον δικαιου-
ται νὰ εἶναι ἀρχηγός. Κατηργήθη κι' αὐτὸ τὸ ἄρθρο, καθὼς και ἡ πατρικὴ ἐ-
ξουσία. Ἀντικατεστάθη μὲ τὴν «γονικὴ μέριμνα», ποὺ σημαίνει: ἐνὼ ἄλλοτε γιὰ

»

ντής εκδόσεως ὁ ἐκλεκτὸς γιατρός, λογοτέχνης καὶ πνευματικὸς ἡγέτης τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ Κύπρος Χρυσάνθης.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΕΛΙΣΣΙΝΟΣ, Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (ἔργο ποιητικόν), «Τὸ Ἑλληνικὸ Βιβλίον».

Λυρική μετάπλαση τοῦ παραινετικοῦ λόγου τοῦ Ἰσοκράτη σὲ ἱαμβικὸ δεκαπεντασύλλαβο

στίχο καὶ πλεχτὴ ὁμοιοκαταληξία ἐπιχείρησε ἐπιτυχῶς ὁ ποιητὴς Σ.Μ. καὶ τὴν προσέφερε στὴν «παντοειδῶς χειμαζόμενη νεότητα τῆς ἐποχῆς μας». Ἀξία καὶ χρήσιμη προσπάθεια. Ἀπόδειξη κι αὐτὸ ὅτι οἱ παλιοὶ γνωστοὶ συγγραφεῖς ἀγαθοὺν καὶ βοηθοῦν τοὺς νέους ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς νεόκοπους συνομηλίκους, ποὺ ἂν δὲν ἀνήκεις στὸ «γκρουπούσκουλό» τους, σὲ κοιτᾶνε ἀδιάφορα ἢ ἀνταγωνιστικά.

Ο.Μ.Δ.

Οἱ ἔρευνες τοῦ «Δαυλοῦ», ἀπολύτως «ροϊκὲς» καὶ χωρὶς καμμιά σκοποθηρία, ἀνοίγουν νέους τεράστιους ὀρίζοντες στὸν Στοχασμό, τὴν Ἐπιστήμη καὶ τὴ Ζωὴ σὲ παγκόσμια κλίμακα. Πληροφορῆστε τὸν σκεπτόμενο γνωστό σας τί εἶναι ὁ «Δαυλός». Κάθε ἄνθρωπος ποὺ «καταλαβαίνει», ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀντιλήψεων, βαθμοῦ ἀναζητήσεως, ἀκόμη καὶ ἐθνικότητας, ἂν δὲν ὑπάρχει τὸ ἐμπόδιο τῆς γλώσσας, θὰ ἤθελε νὰ διαβάξῃ ἓνα περιοδικὸ σὰν τὸν «Δαυλό».

» τὰς ἀξιοποίνους πράξεις τοῦ ἀνηλίκου τέκνου εὐθύνετο ὁ πατήρ, τώρα εὐθύνεται καὶ ἡ μήτηρ. Δηλαδή αἱ «φεμινίστριαι» κατέστησαν χειροτέραν τὴν θέσιν τῆς γυναικὸς καὶ ἀπὸ πάνω αὐτοσυγχαίρονται γιὰ τὸ κατόρθωμά τους.

Ἔσπειραν μάλιστα καὶ τὴν διχόνοια. Διότι ἐνομοθετήθη, ὅτι διὰ τὸ ὄνομα ποὺ θὰ δοθῇ στὸ παιδί τοῦ ζεύγους ἀποφασίζουν ἀπὸ κοινοῦ οἱ σύζυγοι. Κι ἂν δὲν συμφωνήσουν, δὲν ἀποφασίζει ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ τὸ... δικαστήριον. Μπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανεὶς τοὺς συζύγους νὰ καταφεύγουν στὰ δικαστήρια, γιὰ νὰ τοὺς πῇ ἡ δικαιοσύνη μὲ τί ὄνομα θὰ βαπτίσουν τὸ παιδί των. Ἀλλὰ πῶς νὰ φαντασθῇ κανεὶς τὸν δικαστὴν νὰ αἰτιολογῇ ἀπόφασιν, γιὰ τὸ παιδί θὰ τὸ ποῦν Κώστα καὶ ὄχι Νίκο; Καὶ ἐνῶ αἱ «φεμινίστριαι» ἀπασχολοῦνται μὲ τὸ νομικὸν ξεχαρβάλωμα τῆς οἰκογενείας, ἀπουσιάζουν ἐπιδεικτικῶς ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα. Δημογραφικόν, ναρκωτικά, προστασία μητρότητος ἐργαζομένη νεᾶνις κ.τ.λ. εἶναι θέματα ποὺ δὲν ἐνδιαφέρουν τὰς «φεμινιστικάς» ὀργανώσεις.

Εὐτυχῶς ὁ ξενόφερτος «φεμινισμός» ἀπεμονώθη ἀπὸ τὰς Ἑλληνίδας, αἱ ὁποῖαι παρέμειναν προσηλωμέναι στὴν παράδοσι καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἥθη. Πρόκειται γιὰ ἓνα ἐλπιδοφόρο μήνυμα ἀπὸ τὰς Ἑλληνίδας γυναῖκας.

Κ. Π.